

Försvarsutskottets betänkande 2024/25:FöU4

Samhällets krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden i betänkandet avstyrks. Dessa rör bl.a. krisberedskap, skydd mot olyckor m.m.

I betänkandet finns 36 reservationer (S, SD, V, C och MP) och två särskilda yttranden (MP).

Behandlade förslag

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut4

Redogörelse för ärendet9

Ärendet och dess beredning.....9

Utskottets överväganden.....10

 Personalförsörjning10

 Samarbete inom EU och Norden.....15

 Räddningstjänsten20

 SOS Alarm26

 Krisberedskapens fortsatta utveckling30

 Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen35

 Naturoluckyckor, stigande hav och portar i Göta älv41

 Brandsäkerhet.....44

 Vatten- och branddammar47

 Försvarmaktens resurser vid skogsbränder49

 Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar.....52

 It-, informations- och cybersäkerhet.....58

 Bestämmelser för fotografering.....65

 Kärnkraft och strålsäkerhet.....68

 Försörjningsberedskap.....75

 Vattenförsörjning och avloppsrening80

 Uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket84

 Antalet marina myndigheter87

 Samordning av flygande resurser88

 Viktigt meddelande till allmänheten (VMA).....91

 Hjärtstartare94

 Nationell identitetsbricka.....96

Reservationer98

 1. Civilplikt, punkt 1 (S, V).....98

 2. Organisering av frivilliga, punkt 2 (V, MP)98

 3. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (S)99

 4. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (MP).....100

 5. Räddningstjänsten, punkt 4 (S).....101

 6. Räddningstjänsten, punkt 4 (SD)101

 7. Räddningstjänsten, punkt 4 (V)102

 8. Räddningstjänsten, punkt 4 (C)104

 9. Räddningstjänsten, punkt 4 (MP)106

 10. SOS Alarm, punkt 5 (SD).....107

 11. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (S)108

 12. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (SD)109

 13. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (V)109

 14. Kommunala trygghetspunkter, punkt 7 (MP)110

 15. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen,
 punkt 8 (S, V)111

 16. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen,
 punkt 8 (C).....112

 17. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen,
 punkt 8 (MP)113

 18. Naturoluckyckor, stigande hav och portar i Göta älv, punkt 9 (MP).....114

19. Brandsäkerhet, punkt 10 (SD)	116
20. Brandsäkerhet, punkt 10 (V)	117
21. Brandsäkerhet, punkt 10 (C).....	118
22. Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar, punkt 13 (S, MP)	119
23. Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar, punkt 13 (V)	119
24. Informations- och cybersäkerhet, punkt 14 (SD).....	120
25. Informations- och cybersäkerhet, punkt 14 (MP)	122
26. It-infrastruktur, punkt 15 (SD).....	122
27. Kärnkraft och strålsäkerhet, punkt 18 (SD)	123
28. Kärnkraft och strålsäkerhet, punkt 18 (C, MP).....	124
29. Försörjningsberedskap, punkt 19 (SD)	125
30. Vattenförsörjning och avloppsrening, punkt 20 (SD)	126
31. Vattenförsörjning och avloppsrening, punkt 20 (MP)	127
32. Uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket, punkt 21 (MP)	129
33. Antalet marina myndigheter, punkt 22 (C)	130
34. Viktigt meddelande till allmänheten (VMA), punkt 24 (S)	130
35. Hjärtstartare, punkt 25 (SD)	131
36. Nationell identitetsbricka, punkt 26 (S)	132
Särskilda yttranden	133
1. Civilplikt, punkt 1 (MP)	133
2. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (MP)	133
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	134
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	134

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Civilplikt**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 49.

Reservation 1 (S, V)

2. **Organisering av frivilliga**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 63.

Reservation 2 (V, MP)

3. **Samarbete inom EU och Norden**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:119 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2024/25:3014 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 47 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 105 och 106.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP)

4. **Räddningstjänsten**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63,

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

5. **SOS Alarm**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 5 och

2024/25:2367 av Thomas Ragnarsson (M).

Reservation 10 (SD)

6. Krisberedskapens utveckling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1177 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 28,

2024/25:2711 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 48, 60 och 61.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (V)

7. Kommunal trygghetpunkter

Riksdagen avslår motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 65.

Reservation 14 (MP)

8. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1012 av Kerstin Lundgren (C),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 3, 7, 17, 18, 24, 25 och 40,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 65,

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9,

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 40 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 15 (S, V)

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (MP)

9. Naturolyckor, stigande hav och portar i Göta älv

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:817 av Linnéa Wickman (S),

2024/25:1767 av Paula Örn m.fl. (S) och

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 38 och 39.

Reservation 18 (MP)

10. Brandsäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD),

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4,

2024/25:2171 av Dzenan Cisiya och Gunilla Carlsson (båda S),

2024/25:2419 av Oliver Rosengren (M) yrkandena 1 och 2 samt
2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 35.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (V)

Reservation 21 (C)

11. Vatten- och branddammar

Riksdagen avslår motion

2024/25:2725 av Sten Bergheden (M).

12. Försvarsmaktens resurser vid skogsbränder

Riksdagen avslår motion

2024/25:3182 av Bo Broman och Eric Westroth (båda SD).

13. Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V),

2024/25:265 av Ingela Nylund Watz (S),

2024/25:1178 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1768 av Paula Örn m.fl. (S),

2024/25:2168 av Teresa Carvalho m.fl. (S) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 56 och 57.

Reservation 22 (S, MP)

Reservation 23 (V)

14. Informations- och cybersäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1467 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 3–7 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 11.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (MP)

15. It-infrastruktur

Riksdagen avslår motion

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7.

Reservation 26 (SD)

16. Spridningstillstånd för foton med luftfarkoster

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1009 av Rickard Nordin (C) och

2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C)
yrkande 3.

17. Fotoförbud vid skyddsobjekt

Riksdagen avslår motion

2024/25:1976 av Ann-Sofie Alm (M).

18. **Kärnkraft och strålsäkerhet**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1281 av Lars Engsund (M) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 och

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (C, MP)

19. **Försörjningsberedskap**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 och

2024/25:2678 av Sten Bergheden (M).

Reservation 29 (SD)

20. **Vattenförsörjning och avloppsrening**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 5,

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 10, 12 och 13,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 143 och 146 samt

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 26.

Reservation 30 (SD)

Reservation 31 (MP)

21. **Uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 184 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 66.

Reservation 32 (MP)

22. **Antalet marina myndigheter**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 57.

Reservation 33 (C)

23. **Samordning av flygande resurser**

Riksdagen avslår motion

2024/25:2366 av Thomas Ragnarsson och Crister Carlsson (båda M).

24. **Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 46.

Reservation 34 (S)

25. Hjärtstartare

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1363 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 och

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 35 (SD)

26. Nationell identitetsbricka

Riksdagen avslår motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 55.

Reservation 36 (S)

Stockholm den 25 mars 2025

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Hanna Westerén (S), Gulan Avci (L), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Emma Berginger (MP), Gustaf Göthberg (M), Per Söderlund (SD), Camilla Brunsberg (M), Lena Johansson (S) och Göran Hargestam (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 103 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Yrkandena handlar om samhällets fredstida krisberedskap, skydd mot olyckor m.m.

Utskottet har löpande begärt information under riksmötet 2023/24 respektive 2024/25 i de frågor som här är aktuella att behandla. Utskottet har sedan förra betänkandet på området exempelvis fått följande information:

- Den 4 april 2024 informerade statssekreterare Johan Berggren med medarbetare från Försvarsdepartementet utskottet om arbetet med ett svenskt tillståndregister för sprängämnen samt en kommande utredning på området.
- Den 25 april 2024 informerade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare från Riksrevisionen utskottet om Riksrevisionens granskningsrapport Nödnymret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm (RiR 2023:22).
- Den 15 maj 2024 besökte utskottet Totalförsvarets forskningsinstitut i Kista.
- Den 23 maj 2024 informerade försvarsminister Pål Jonson och ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin med medarbetare från Försvarsdepartementet utskottet om anonyma konton i sociala medier.
- Den 23 maj 2024 informerade generaldirektör Jan Garton och avdelningschef Joakim Sonnergård, båda från Myndigheten för totalförvarsanalys, utskottet om myndighetens verksamhet.
- Den 22 oktober 2024 informerade försvarsminister Pål Jonson och ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin med medarbetare från Försvarsdepartementet utskottet om proposition 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030.
- Den 12 november 2024 informerade generaldirektör Mikael Frisell med medarbetare från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utskottet om aktuella frågor.
- Den 26 november 2024 informerade ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin med medarbetare från Försvarsdepartementet och Justitiedepartementet samt Kustbevakningens biträdande operativa chef Daniel Stenling utskottet om situationen i Östersjön.
- Den 16 januari 2025 informerade försvarsminister Pål Jonson med medarbetare från Försvarsdepartementet, chefen för operationsledningen vice-amiral Ewa Skoog Haslum med medarbetare från Försvarsmakten samt generaldirektör Lena Lindgren-Schelin med medarbetare från Kustbevakningen utskottet om händelseutvecklingen i Östersjön.

Utskottets överväganden

Personalförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om personalförsörjning.

Jämför reservation 1 (S, V) och 2 (V, MP) samt särskilt yttrande 1 (MP).

Motionerna

Daniel Helldén m.fl. (MP) föreslår i partimotion 2024/25:3038 yrkande 63 att Frivilliga resursgruppen ska finnas i varje kommun så att det redan före en kris finns en tydlig samverkan mellan kommunen och frivilliginsatser.

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 49 anförs att civilplikt bör införas och att den sedan stegvis och strategiskt ska byggas ut utifrån behov och kapacitet.

Bakgrund

Enligt 1 kap. 2 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt gäller totalförsvarsplikt för varje svensk medborgare mellan 16 och 70 år. Totalförsvarsplikten gäller också för alla personer inom samma åldersspann som är bosatta i Sverige utan att vara svenska medborgare. En totalförsvarspliktig person är skyldig att på begäran genomgå mönstring eller annan utredning som behövs och att tjänstgöra inom totalförsvaret i den omfattning som hans eller hennes kroppskrafter och hälsotillstånd tillåter. Tjänstgöringsskyldigheten fullgörs genom värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt (1 kap. 3 §). En totalförsvarspliktig person är dock skyldig att fullgöra värn- eller civilplikt endast om regeringen har beslutat om det med hänsyn till Sveriges försvarsberedskap (1 kap. 3 a §).

Den frivilliga försvarsverksamheten regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. I förordningen namnges 18 frivilliga försvarsorganisationer däribland t.ex. Svenska Lottakåren och Sveriges Civilförsvarsförbund. Tillsammans har dessa organisationer drygt 350 000 medlemmar. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) fördelar ekonomiska medel till de frivilliga försvarsorganisationerna. Medlen fördelas i form av uppdragsersättning och organisationsstöd.

Tidigare behandling

I samband med beredningen av propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att utreda utformningen av en civilplikt (bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). I sitt betänkande betonade försvarsutskottet att civilplikten behövde utredas grundligt för att kunna utformas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt i stället för att återuppväckas i samma form som tidigare.

I samband med beredningen av propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) uttryckte utskottet i betänkande 2024/25:FöU2 sitt stöd till regeringens beslut att återaktivera civilplikten inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet men fortsatte att betona vikten av att regeringen kontinuerligt ser över behovet av eventuella beslut i fråga om att aktivera civilplikt inom ytterligare sektorer. Utskottet bedömde att de då aktuella motionsyrkandena som handlade om civilplikt kunde anses vara tillgodosedda, och de avstyrktes därmed. Samma bedömning gjordes vad gällde motionsyrkanden om frivilliga. I betänkandet vidhöll utskottet sin uppfattning att de frivilliga försvarsorganisationerna bidrar med folkförankring, förstärkningsresurser och försvarsvilja inom totalförsvaret. Utskottet såg positivt på att regeringen i totalförsvarspropositionen framhöll att det var viktigt att ta till vara det ökade intresset för de frivilliga försvarsorganisationerna och att tillskott föreslagits i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6).

I betänkande 2023/24:FöU7 välkomnade utskottet att intresset för att engagera sig i frivilliga försvarsorganisationer fortsatte att vara stort, och utskottet såg positivt på att regeringen hade tillfört extra medel för organisationernas verksamhet under 2024. I övrigt noterades att mer än hälften av alla Sveriges kommuner och ett räddningstjänstförbund hade inrättat en frivillig resursgrupp. Därutöver hade ytterligare ett fyrtiotal kommuner visat intresse för konceptet och uttryckt ambitionen att starta upp eller starta om en frivillig resursgrupp. Utskottet såg därmed vid det tillfället inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder vad avsåg frivilliga resursgrupper. Motionsyrkandet avstyrktes.

Civilplikt

I november 2022 lämnade Utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap sitt betänkande (SOU 2022:57) med förslag om att bl.a. inrätta en statlig beredskapsorganisation för räddningstjänsten bemannad av civilpliktiga. MSB fick i januari 2023 i uppdrag att genomföra de åtgärder som behövdes för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst (Fö2023/00118). MSB redovisade uppdraget den 1 mars 2023 (MSB2173) och bedömde då att ca 2 000 till 3 000 personer efter fullgjord utredning skulle kunna finnas lämpliga att skrivas in och krigsplaceras i en befattning inom kommunal räddningstjänst.

Den 8 september 2023 remitterade regeringen promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet (Fö2023/01488) som tagits fram inom Regeringskansliet. I promemorian föreslogs bl.a. de författningsändringar som skulle kunna möjliggöra en skyndsam aktivering av civilplikten för de totalförsvarspliktiga som redan har tillräcklig kompetens för att fullgöra civilplikt. Efter remissbehandling av promemorian gav regeringen den 12 oktober 2023 Affärsverket svenska kraftnät i uppdrag (KN2023/04096) att närmare analysera behovet av civilplikt inom elförsörjningen. Med stöd av 1 kap. 3 a § lagen om totalförsvarsplikt beslutade regeringen den 21 december 2023 att delvis aktivera civilplikten inom områdena kommunal räddningstjänst och elförsörjning (Fö2023/0055 och Fö2023/01488). Regeringen fattade samma dag beslut om nödvändiga förordningsändringar, vilka trädde i kraft den 19 januari 2024 (Fö2023/01488 [delvis]) och innebär att personer som redan har relevant kompetens inom dessa områden kan skrivas in och krigsplaceras med civilplikt. I samma beslut som civilplikten aktiverades i gav regeringen MSB i uppdrag att bl.a. identifiera och utreda totalförsvarspliktiga som hade tillräcklig utbildning för att kunna fullgöra civilplikt inom kommunal räddningstjänst och att till Plikt- och provningsverket lämna in underlag för inskrivning och framställningar om krigsplacering av dessa personer. MSB fick vidare i uppdrag att senast under det fjärde kvartalet 2024 påbörja en repetitionsutbildning för totalförsvarspliktiga inom området. Affärsverket svenska kraftnät fick i uppdrag att påbörja förberedelser för att kunna skriva in totalförsvarspliktiga som har tillräcklig kompetens för civilplikt inom elförsörjning.

I oktober 2024 meddelade regeringen att Affärsverket svenska kraftnäts bedömning var att ca 1 000 totalförsvarspliktiga skulle kunna skrivas in för civilplikt efter annan utredning än mönstring. En förutsättning för detta var dock att det utöver repetitionsutbildning fanns möjlighet att ge kompletterande utbildning i form av en kortare grundutbildning. Regeringen har därför fattat beslut om att totalförsvarspliktiga personer som redan har viss utbildning eller kompetens inom områdena elförsörjning och räddningstjänst kommer att kunna utredas för och sedan skrivas in för en kort grundutbildning. Efter avklarad utbildning kommer dessa personer att kunna krigsplaceras med civilplikt.

Regeringen beslutade den 27 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag om hur personalförsörjningen inom det civila försvaret kan tryggas (dir. 2023:116 En långsiktigt hållbar personalförsörjning av det civila försvaret). Utredaren skulle bl.a. med utgångspunkt i gällande regelverk om allmän tjänsteplikt och civilplikt föreslå en personalförsörjning av det civila försvaret som är anpassad efter dagens samhälle och föreslå vilka delar av civilplikten som bör aktiveras och inom vilka verksamheter civilplikt ska kunna fullgöras. Uppdraget redovisades den 23 januari 2025 (SOU 2025:6). Utredningen föreslår bl.a. att civilplikten ska aktiveras generellt och att det behövs en civilplikt med mönstring och grundutbildning. I första hand framhålls sektorerna räddningstjänst, elförsörjning, hälso- och sjukvård,

elektroniska kommunikationer och bevakningsverksamhet. Berörda myndigheter bör enligt utredningen få i uppdrag att föreslå hur civilplikt snarast ska införas inom dessa områden. Utredningen bedömer vidare att det även kan behövas civilplikt efter mönstring på vissa andra områden, exempelvis inom befolkningsskydd och transporter. Vidare bedömer utredningen att de frivilliga försvarsorganisationernas möjlighet att bidra med utbildad personal till det civila försvaret bör stärkas. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet.

Strax innan Utredningen om personalförsörjningen i det civila försvaret lämnade sitt betänkande beslutade regeringen, den 9 januari 2025, att ge MSB två uppdrag inom ramen för civilplikt som ska stärka den kommunala räddningstjänsten och befolkningsskyddet. I det ena uppdraget ska MSB titta på vilka åtgärder som är nödvändiga för att ett system med civilplikt efter mönstring med lång grundutbildning inom kommunal räddningstjänst ska kunna införas (Fö2025/00040). MSB ska lämna en delredovisning till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 31 mars 2025. Delredovisningen ska fokusera på vilka förberedelser som behöver göras de kommande åren och kostnaderna för dessa samt på hur en övergripande tidsplan med preliminära kostnader för ett första års genomförande av utbildning i en befattningsman kan se ut. Uppdraget ska slutligt redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 19 december 2025. I det andra uppdraget ska MSB genomföra förberedande åtgärder så att totalförsvarspliktiga ska kunna skrivas in, utbildas och krigsplaceras med civilplikt inom befolkningsskyddet (Fö2025/00039). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 10 december 2025.

Den 13 mars 2025 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att analysera och bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för att ett system med civilplikt ska kunna införas inom hälso- och sjukvården (S2025/00527). Myndigheten ska också bedöma behovet av civilplikt inom tandvården. Initiativet ska enligt regeringen stärka vårdsektorns kapacitet vid höjd beredskap och säkerställa att Sverige är rustat för framtida kriser.

I Försvarsberedningens delrapport Kraftsamling (Ds 2023:34) underströk beredningen vikten av skyndsamt i frågor om aktivering av civilplikt och personalförsörjningen av det civila försvaret och framhöll att det kunde uppstå behov av att fatta ytterligare beslut i fråga om sektorer som var aktuella för civilplikt redan innan Utredningen om det civila försvarets personalförsörjning hade lämnat sitt betänkande.

Av regeringens proposition Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) framgick att regeringen i likhet med Försvarsberedningen bedömde att civilplikt kommer att vara ett viktigt verktyg för att säkerställa personalförsörjningen vid höjd beredskap inom vissa beredskapssektorer. Regeringen angav att den såg över möjligheterna till ytterligare åtgärder för att redan utbildad personal skulle kunna skrivas in och krigsplaceras med civilplikt för att skyndsamt stärka förmågan inom vissa samhällsviktiga verksamheter, utöver kommunal räddningstjänst och elförsörjning. Regeringen framhöll

vidare i propositionen att civilplikten inom verksamheter med ansvar för elförsörjning borde utvecklas vidare när det gällde personer som redan innehar en grundläggande utbildning på området.

Frivilliga

Försvarsberedningen betonade i Stärkt försvarsförmåga (Ds 2024:6) att de frivilliga försvarsorganisationerna står för olika specialistkompetenser i det militära och det civila försvaret och att de även fyller en viktig roll för att öka kunskapen om och delaktigheten i totalförsvaret.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) konstaterades att allmänhetens intresse av att göra en insats inom de frivilliga försvarsorganisationerna har ökat i takt med att säkerhetsläget har försämrats. Regeringen konstaterade att det är viktigt att fördelningen av tilldelade medel till frivilliga försvarsorganisationer tillgodoser såväl organisationernas behov av finansiell stabilitet som myndigheternas behov av att kunna inrikta verksamheten för att svara mot nuvarande behov. För utökat stöd till frivilliga försvarsorganisationer avseende civilt försvar ökades anslaget 2:4 Krisberedskap med 19 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 32 000 000 kronor, och fr.o.m. 2027 beräknas anslaget öka med 50 000 000 kronor.

Regeringen framhöll i propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) att det är viktigt att ta till vara det ökade intresset för de frivilliga försvarsorganisationerna. De är viktiga för den samlade förmågan inom totalförsvaret och för folkförankringen och utgör därmed ett starkt bidrag till den svenska försvarsviljan. Utöver detta bidrar de till bemanning av det svenska totalförsvaret. När det gäller de frivilliga försvarsorganisationernas arbete med det civila försvaret ville regeringen likt Försvarsberedningen understryka att uppdragen till de frivilliga försvarsorganisationerna i högre grad behöver fokusera på rekrytering och utbildning för totalförsvarets behov vid höjd beredskap och krig. Det stärker också den fredstida krisberedskapen.

Statistik från Frivilliga Resursgruppen (FRG) från november 2024 visar att det finns 156 kommuner och ett räddningstjänstförbund som har en frivillig resursgrupp samt 34 kommuner och ett räddningstjänstförbund som önskar starta eller starta om sin FRG. Grupperna är ett koncept för att organisera medlemmar i flera olika frivilliga försvarsorganisationer så att de kan bistå med viktiga insatser vid en kris eller höjd beredskap. FRG är ett avtalsbaserat koncept. Det regleras inte i någon lag eller förordning, och varje kommun avgör själv om den vill inrätta en FRG. Grupperna kan t.ex. hjälpa till med utrymning, bemanning av trygghetspunkter, informationsspridning, samverkan och ledning samt olika praktiska uppgifter, såsom hantering av nödvatten och reservkraft, första hjälpen och medmänskligt stöd till drabbade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång upprepa sitt stöd till regeringens beslut att återaktivera civilplikten inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet. Civilplikten kommer att vara ett viktigt verktyg för att säkerställa personalförsörjningen vid höjd beredskap. Utskottet välkomnar därför att regeringen gett MSB i uppdrag att genomföra förberedande åtgärder för civilplikt även inom befolkningsskyddet och att Socialstyrelsen fått i uppdrag att förbereda införandet av civilplikt inom hälso- och sjukvården. Utskottet fortsätter samtidigt att betona vikten av att regeringen kontinuerligt ser över behovet av eventuella beslut i fråga om aktivering inom ytterligare sektorer. En modern och ändamålsenlig civilplikt inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i kriser och krig.

Även de frivilliga försvarsorganisationerna fyller en viktig funktion genom att bidra med förstärkningsresurser vid kriser, höjd beredskap och ytterst i krig. De bidrar också med folkförankring och försvarsvilja. Utskottet välkomnar att intresset för att engagera sig i frivilliga försvarsorganisationer fortsätter att vara stort och ser positivt på att regeringen har tillfört extra medel för organisationernas verksamhet under 2025. I övrigt noteras att mer än hälften av alla Sveriges kommuner och ett räddningstjänstförbund redan har inrättat en FRG och att ytterligare ett antal kommuner har visat intresse för konceptet.

Utskottet ser för närvarande inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder vad avser civilplikten eller frivilliga resursgrupper. Motionsyrkandena avstyrks.

Samarbete inom EU och Norden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om samarbete inom EU och Norden.

Jämför reservation 3 (S) och 4 (MP) samt särskilt yttrande 2 (MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) anförs att Sverige ska öka den gemensamma krisberedskapen i EU (yrkande 105) och att regeringen ska verka för att öka självförsörjningsgraden inom EU av nödvändiga produkter för att klara krissituationer (yrkande 106).

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 47 anförs att den gemensamma nordiska beredskapen och samverkan vid kris ska stärkas.

I motion 2024/25:3014 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 betonas vikten av det nordiska samarbetet, och det anförts att möjligheten till ett starkt och gemensamt nordiskt krissamarbete ska utredas.

I motion 2024/25:119 av Kjell-Arne Ottosson (KD) anförts att den svenska regeringen snarast ska ta initiativ till att vi i Norden tar fram en gemensam strategi för hur vi ska agera vid kommande pandemier och andra kriser.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 underströk utskottet återigen den vikt det lägger på internationellt samarbete på krisberedskapsområdet, bl.a. sett ur ett nordiskt perspektiv. Hagasamarbetet fortsatte att lyftas fram som ett fundament för det nordiska samarbetet, och utskottet såg en möjlighet att samarbetet kunde stärkas av Sveriges och Finlands medlemskap i Nato. I sammanhanget lyfte utskottet också fram samarbetet inom ramen för Nordefco (Nordic Defence Cooperation), bilateralt och mellan myndigheter i en nordisk kontext. Mot bakgrund av det arbete som regeringen, Försvarsberedningen och myndigheter redan bedrev såg utskottet inte skäl att föreslå ytterligare åtgärder om nordiskt samarbete. Ett motionsyrkande om nordiskt krissamarbete avstyrktes därmed.

I behandlingen av regeringens totalförsvarsproposition 2025–2030 (prop. 2024/25:34) betonade utskottet vikten av internationella samarbeten inom totalförsvaret (bet. 2024/25:FöU2). Utskottet konstaterade att Sverige deltar i en rad samarbeten såväl inom EU som med de nordiska länderna på viktiga områden. Samtliga motionsyrkanden om internationella samarbeten inom totalförsvaret avstyrktes.

Pågående arbete

Regeringen framhöll i totalförsvarspropositionen för 2025–2030 (prop. 2024/25:34) att det är viktigt med internationellt samarbete och att det försämrade säkerhetspolitiska läget tydliggör EU:s och Natos kompletterande roller. Nato spelar en avgörande roll för avskräckning, medan EU ansvarar för betydande politiskt, ekonomiskt, humanitärt, rättsligt och militärt stöd till Ukraina samt för sanktionspolitiken mot Ryssland och Belarus. När det gäller nordiskt samarbete är Sveriges försvarssamarbete med Finland alltjämt en tyngdpunkt i svensk försvars- och säkerhetspolitik, enligt regeringen. Att det nordiska försvarssamarbetet numera är ett samarbete mellan allierade skapar enligt regeringen förutsättningar för ett än djupare och närmare nordiskt säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete, som inkluderar gemensam operationsplanering och gränsöverskridande operativ verksamhet på hela konfliktskalan från fred till krig. I totalförsvarspropositionen lyfte regeringen även fram att de nordiska länderna i Hagasamarbetet arbetar tillsammans för att stärka samhällsskydd och beredskap. Med sitt delade allriskperspektiv och med insatser från hela samhället bidrar Hagasamarbetet med ett gemensamt

nordiskt synsätt på motståndskraft, vilket också bidrar till Natos och EU:s arbete med att stärka motståndskraften i alliansen och unionen. Regeringen lyfte i totalförsvarspropositionen även fram att förmågan att tillhandahålla värdlandsstöd behöver utvecklas i nära samarbete med våra grannländer. Värdlandsstöd kan ges i form av såväl militära som civila resurser. Som ett led i att öka förmågan behöver det civila försvarets stöd till såväl nationella militära operationer som operationer ledda av Nato övas.

Under 2024 innehade Sverige ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, det officiella samarbetsorganet för de nordiska regeringarna. Det svenska ordförandeskapet tog sin utgångspunkt i ett säkrare, grönnare och friare Norden, med ett särskilt fokus på ett integrerat Norden utan gränshinder. När regeringen i december 2024 summerade sitt ordförandeskap konstaterades att perioden bl.a. hade utmärkts av ett tätare erfarenhets- och kunskapsutbyte i frågor där Norden står inför gemensamma utmaningar, såsom i fråga om organiserad brottslighet, krisberedskap och klimatförändringarnas effekter. Bland annat antogs en deklaration i juni 2024 om fördjupat nordiskt samarbete för beredskap och robusthet inom livsmedelsförsörjning och skog, den s.k. Karlstadsdeklarationen. Som en del av uppföljningen av deklarationen anordnades i oktober 2024 en större simuleringsövning i Stockholm, med scenarier i form av olika livsmedelskriser.

Under 2024 var Sverige dessutom ordförande för de informella nordiska och nordisk-baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetsformerna N5 och NB8. Sverige intensifierade under 2024 det nordisk-baltiska samarbetet bl.a. vad gällde sociala frågor och hälsofrågor samt skydd av kulturarv vid kriser.

Hagasamarbetet är ett sedan tidigare etablerat och politiskt initierat nordiskt samarbete mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge med syftet att främja nordiskt samarbete om krisberedskap och civilt försvar. Erfarenheterna av de utmaningar som följde av pandemin visade på behov av att ytterligare stärka samverkan mellan länderna för att bygga beredskap. Arbetet bedrivs utifrån de tre utvecklingsmål som antogs i december 2021. Förutom åtgärder efter lärdomar av covid-19-pandemin ligger fokus på värdlandsstöd och hantering av händelser på grund av klimatförändringar.

Ordförandeskapet för Hagasamarbetet roterar mellan de nordiska länderna. Under 2023 var Sverige ordförande och arbetade för att främja ett fördjupat nordiskt samarbete. Som exempel på aktiviteter inom ramen för det svenska ordförandeskapet för Hagasamarbetet kan nämnas genomförandet av ett ministermöte i december 2023. På mötet diskuterades vikten av att Hagasamarbetet både fortsätter och fördjupas för att öka ländernas gemensamma beredskap för att tillsammans kunna tackla ett vitt spektrum av risker och hot mot länderna i Norden. Diskussionerna fördes mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och den förändrade säkerhetssituationen i Norden. Under mötet följdes målen upp för Hagasamarbetet för 2022–2024, inklusive frågan om en fördjupad dialog mellan Hagasamarbetet och Nordefco. Dessutom diskuterades det nordiska sekretariat som etablerades

under det svenska ordförandeskapet för att driva och främja initiativ samt bevaka och säkerställa ett enat och samordnat nordiskt arbete.

Ett annat exempel på ett pågående nordiskt samarbete är att MSB:s generaldirektör och myndighetens nordiska motsvarigheter träffas minst en gång per år för att diskutera prioriterade samarbetsområden och aktuella frågor. Enligt MSB har de nordiska länderna haft ett framgångsrikt nära samarbete under många år inom området samhällsskydd och beredskap, men det förändrade säkerhetsläget i Europa och effekterna av klimatförändringarna motiverar en förstärkning av detta samarbete.

Regeringen betonade i totalförsvarspropositionen för 2025–2030 att EU under de senaste åren har tagit betydande steg för att främja samarbetet på försvarsområdet inom unionen. Ett exempel som lyfts fram i propositionen är Europeiska försvarsfonden, vars syfte är att främja utvecklandet av en stark, konkurrenskraftig och innovativ europeisk försvarsindustri.

Försvarsberedningen underströk i sin rapport Kraftsamling (Ds 2023:34) att EU under de senaste åren hade utvecklat och vidtagit en rad viktiga åtgärder för att förbättra unionens förmåga att möta kriser och stärka motståndskraften.

Genom EU:s civilskyddsmekanism samordnas insatserna vid naturkatastrofer och katastrofer orsakade av människan på EU-nivå. Mekanismsens syfte är att

- verka för samarbete mellan nationella civilskyddsmyndigheter
- öka allmänhetens kunskap om och beredskap inför katastrofer
- möjliggöra snabb och effektiv samordnad hjälp till de drabbade länderna.

Centrumet för samordning av katastrofberedskap utgör civilskyddsmekanisms kärna, och där arbetar man dygnet runt med att samordna EU:s katastrofhanteringsinsatser. Mekanismen omfattar också en europeisk civilskyddspool. Det är en resurspool som medlemsländerna har inrättat och som står redo att rycka ut direkt, i eller utanför EU.

Arrangemangen för integrerad politisk krishantering, kallade IPCR-mekanismen, bidrar till ett snabbt och samordnat beslutsfattande på EU:s politiska nivå vid stora och svåra kriser, t.ex. terrordåd.

Europeiska unionens solidaritetsfond inrättades 2002 för att EU snabbt ska kunna ge stöd vid stora naturkatastrofer och visa solidaritet med katastrof-drabbade regioner i Europa. Medlemsstaterna kan begära medel från solidaritetsfonden vid katastrofer, t.ex. översvämningar, skogsbränder, oväder och torka. I april 2020, efter det att coronapandemin bröt ut, utvidgades solidaritetsfondens tillämpningsområde så att det numera omfattar större hot mot folkhälsan. Coronapandemin visade att EU behöver samordna sina åtgärder för att kunna hantera hälsokriser snabbt och effektivt. Med utgångspunkt i lärdomarna från pandemin fattade EU flera beslut inom ramen för paketet om en europeisk hälsounion för att förbättra unionens förmåga att förebygga, upptäcka och snabbt vidta åtgärder med anledning av gränsöverskridande hälsokriser, bl.a. en ny förordning om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. I september 2021 inrättade EU-

kommissionen också en myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser. Syftet var att garantera utveckling, tillverkning, upphandling och rättvis fördelning av centrala medicinska motåtgärder inom EU.

I september 2024 antog rådet rättsakten om krissituationer och resiliens på den inre marknaden. Syftet med den rättsakten är att förutse, förbereda sig för och reagera på konsekvenserna av framtida kriser med hjälp av den inre marknads styrka. Med utgångspunkt i lärdomarna från nödlägen som coronapandemin, Rysslands krig mot Ukraina och energiförsörjningskrisen kommer den nya mekanismen att stärka den inre marknaden i kristider genom att underlätta rörligheten för varor, tjänster och personer, övervaka leveranskedjorna och säkerställa tillgång till kritiska varor.

I oktober 2024 presenterades rapporten Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness. Rapporten togs fram av Finlands förre president Sauli Niinistö, på uppdrag av EU-kommissionen. Rapporten ger rekommendationer om hur EU, i en allt svårare säkerhetspolitisk omgivning, kan stärka sin civila och militära beredskap för att möta alla typer av hot. Bakgrunden var en längre tid av allvarliga händelser i Europa, inklusive massiva översvämningar och skogsbränder, en pandemi, störningar i leveranskedjor, hybridhot och ett väpnat angrepp i EU:s närområde. Rapporten är tänkt att fungera som ett ingångsvärde för den nya EU-kommissionen under dess mandatperiod 2024–2029, bl.a. i arbetet med strategiska dokument, exempelvis strategin för beredskapsunionen och vitboken om det europeiska försvarets framtid.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona vikten av internationella samarbeten för att möta och hantera kriser och katastrofer. Utskottet konstaterar att Sverige deltar i en rad samarbeten såväl inom EU som med de nordiska länderna på viktiga områden. EU har under de senaste åren utvecklat och vidtagit en rad åtgärder för att förbättra unionens förmåga att möta kriser och stärka motståndskraften, bl.a. genom att stärka den inre marknaden i kristider och säkerställa tillgången till kritiska varor.

Utskottet instämmer med regeringen i att det finsk-svenska försvarssamarbetet alltjämt utgör en tyngdpunkt i svensk försvars- och säkerhetspolitik. Utskottet vill också särskilt lyfta fram det nordiska Hagasamarbetet som fortsätter att vara ett fundament för det nordiska samarbetet inom civilt försvar och krisberedskap.

Mot bakgrund av det arbete som regeringen och myndigheter, som t.ex. MSB, redan bedriver ser inte utskottet skäl i dagsläget att föreslå några ytterligare åtgärder om samarbeten i EU och Norden. Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Räddningstjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om räddningstjänsten.
Jämför reservation 5 (S), 6 (SD), 7 (V), 8 (C) och 9 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 1 anförs att regeringen ska återkomma med en utredning om regional eller statlig styrning av räddningstjänsten med målet att öka likvärdigheten och samordningen i räddningstjänsten. I samma motion anförs att regeringen bör återkomma med förslag för att stödja kommunerna och räddningstjänsterna i att införa Brandskyddsföreningens koncept civil insatsperson för snabba frivilliginsatser vid t.ex. bränder, hjärtstopp och olyckor (yrkande 7).

I kommittémotion 2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10 anförs att det bör utredas om staten ska bli huvudman för räddningstjänsten för att säkerställa en enhetlig standard över hela landet.

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 52 anförs att landets räddningstjänster ska stärkas, och motionärerna föreslår bl.a. att det ska bli enklare för räddningstjänsterna att kunna använda drönare i krissituationer (yrkande 63).

I kommittémotion 2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) anför motionärerna att

- räddningstjänsten ska utvecklas så att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdig runt om i landet (yrkande 33)
- MSB ska få i uppdrag att i samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner ta fram och sprida goda exempel från kommuner som lyckats väl med rekryteringen till deltidsbrandkåren (yrkande 34)
- förmågan att hantera skogsbränder ska stärkas (yrkande 36)
- det ska bli enklare och billigare för räddningstjänster att använda drönare (yrkande 37)
- blåljusmyndigheters behov av robusta och tillgängliga elektroniska kommunikationer ska tillgodoses (yrkande 56).

I partimotion 2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 föreslås att man ska underlätta för räddningstjänsten att använda drönare för att få överblick över ett insatsområde eller hjälpa människor i nöd.

I partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) anförs

- att räddningstjänsten ska utvecklas så att människors tillgång till trygghet och säkerhet blir likvärdig i landet (yrkande 59)
- att räddningstjänstens tillgång till materiel ska säkras för att den bättre ska kunna verka vid höjd beredskap (yrkande 60)

- att MSB ska få i uppdrag att koordinera och tydliggöra samarbetet mellan räddningstjänsten och olika ideella aktörer (yrkande 61).

I motion 2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) anförts att regionerna ska ansvara för räddningstjänsten (yrkande 1) och att regeringen ska förena den förändringen av ansvarsförhållandena med krav på att det finns brandstationer även på mindre orter (yrkande 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2024/25:FöU2 konstaterade utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2025 föreslår angelägna och viktiga satsningar på civilt försvar och att satsningar på ett starkt civilt försvar också kommer att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera fredstida krissituationer. Utskottet delade regeringens bedömning att redan påbörjade satsningar inom den kommunala räddningstjänsten behöver fortsätta och förstärkas ytterligare. Räddningstjänsten finns nära befolkningen och har inte bara en mycket viktig roll i fred och kriser. Även under höjd beredskap och krig har räddningstjänsten avgörande uppgifter.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat yrkanden om räddningstjänsten. I betänkande 2024/25:FöU7 upprepade utskottet att det ansåg att den kommunala räddningstjänsten ska kunna bedrivas på ett så likvärdigt, effektivt och säkert sätt som möjligt i hela landet. Utskottet framhöll åter det arbete som regeringen och bl.a. MSB bedriver i fråga om en effektivare kommunal räddningstjänst, vilket bl.a. lett till en stärkt förmåga att hantera skogsbränder. I fråga om räddningstjänstens utveckling välkomnade utskottet de extra medel som regeringen hade tillfört för att stärka den kommunala räddningstjänsten. Utskottet såg därtill fram emot att få ta del av resultatet av den då pågående utredningen om kommuners och regioners grundläggande ansvar och huvudsakliga uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. När det gällde utrustning och arbetsförhållanden underströk utskottet vikten av gällande regleringar. I övrigt välkomnade utskottet bl.a. att regeringen hade gett MSB och Trafikverket i uppdrag att planera och förbereda vidareutveckling och etablering av nästa generation av kommunikationssystemet Rakel. I fråga om drönare konstaterade utskottet bl.a. att de redan då kunde användas på många olika sätt inom den kommunala räddningstjänsten och att MSB sedan flera år arbetat aktivt med frågan om räddningstjänstens möjligheter att använda drönare. Mot bakgrund av att utredningar pågick och av att regeringen, MSB m.fl. hade vidtagit många åtgärder i fråga om räddningstjänstens utveckling, utrustning och arbetsförhållanden fann utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området. Samtliga motionsyrkanden avstyrktes därför.

I betänkande 2023/24:FöU7 framhöll utskottet i likhet med tidigare att det ansåg att räddningstjänsterna och MSB gradvis hade förbättrat den svenska

förmågan att hantera skogsbränder jämfört med hur de stora bränderna 2014 och 2018 hanterades. MSB hade t.ex. förstärkt sin förmåga att stödja räddningsinsatser vid skogsbränder med fler skopande flygplan för släckning från luften och fördelat medel till länsstyrelserna för bevakning med flyg för att upptäcka skogsbränder. Utskottet ansåg inte vid det aktuella tillfället att det var nödvändigt att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om skogsbrandsbekämpning. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes därmed.

Pågående arbete

Beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen omfattar bl.a. kommunal räddningstjänst, storskalig utrymning och inkvartering samt skyddsrum och skyddade utrymmen. MSB är sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn. Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) framgår att myndigheterna i beredskapssektorn har tagit fram en tioårig plan för att höja förmågan. MSB har också fortsatt arbetet med att utveckla förmågan att genomföra räddningsinsatser och skydda civilbefolkningen över hela hotskalan. I 8 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förkortad LSO, finns bestämmelser om kommunal räddningstjänst under höjd beredskap. För att höja räddningstjänstens förmåga inom civilt försvar föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) att MSB:s anslag 2:4 Krisberedskap ökas med 67 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 85 000 000 kronor, och för 2027 beräknas det öka med 187 000 000 kronor.

I oktober 2024 föreslog regeringen en omorganisation av MSB. Enligt regeringen ska räddningstjänst, skydd mot olyckor och åtgärder inom befolkningsskydd organiseras inom en egen del av myndigheten och med en egen chef som utses av regeringen. De föreslagna organisationsförändringarna har skickats ut på remiss och föreslås träda i kraft under 2025.

Huvudmannaskap och uppdrag

Den 30 september 2024 redovisade Utredningen om kommuners och regioners beredskap sitt betänkande till regeringen (SOU 2024:65). Kärnan i utredningens uppdrag var att analysera vilket grundläggande ansvar och vilka huvudsakliga uppgifter som kommuner och regioner bör ha i fråga om förberedelser för och verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap samt att på grundval av det föreslå en ändamålsenlig och utförlig reglering. En annan del av utredningens uppdrag var att analysera ändamålsenligheten och effektiviteten i statens ordning för styrning, uppföljning och finansiering av kommuners och regioners förberedande uppgifter inför fredstida kriser och höjd beredskap samt att vid behov föreslå en förändrad ordning. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Av MSB:s regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten, inom ramen för sitt ansvarsområde, på en övergripande nivå ska redovisa samhällets samlade förmåga att dels förebygga bränder och andra olyckor, dels genomföra effektiva räddningsinsatser. MSB ska också säkerställa att

myndigheten har förmåga att agera proaktivt och handlingskraftigt såväl i hanteringen av fredstida krissituationer som vid krig och krigsfara. Utöver de krav som ställs i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ska myndigheten i detta syfte utbilda och öva sin personal samt se till att myndigheten stärker en kultur och arbetssätt som utgår från de krav som ett krig ställer. MSB ska redovisa vidtagna åtgärder och resultatet av dessa senast den 1 mars 2026 till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet).

Regeringen framhåller i totalförsvarspropositionen för 2025–2030 (prop. 2024/25:34) att ett civilt försvar, organiserat och dimensionerat utifrån krigets krav, bidrar till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar i fred och att med tillgängliga resurser delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser. År 2024 fick MSB i uppdrag att vidta särskilda åtgärder för att stärka kommunal räddningstjänst under höjd beredskap. Åtgärderna ska syfta till att utveckla och stärka det civila försvaret och därmed bidra till en högre samlad förmåga inom totalförsvaret. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 22 februari 2026, och redovisningen ska bl.a. omfatta vidtagna åtgärder och resultatet av dessa.

Utrustning, bemanning och förmåga

Vad gäller drönare anger Transportstyrelsen att verksamheter såsom räddningstjänst och liknande som utförs i statens intresse redan kan använda drönare. MSB har sedan 2018 arbetat aktivt med frågan om räddningstjänstens möjligheter att använda drönare i sin verksamhet och har bl.a. publicerat en vägledning, Obemannade luftfartyg i kommunal räddningstjänst. Vägledningen är framtagen i samarbete med Totalförsvarets forskningsinstitut, Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten och räddningstjänsternas UAS-nätverk. UAS står för Unmanned Aerial System, som på svenska definieras som obemannat luftfartyg och utrustning för att kontrollera det på avstånd. Bland annat Stockholms brandförsvär uppger att drönare redan i nuläget används vid många räddningsinsatser för att skapa en överblicksbild av skadeplatser och för att rätt resurser ska kunna sättas in på rätt plats.

I juli 2023 beslutade regeringen att ge Transportstyrelsen i uppdrag att utreda dels frågeställningar som aktualiseras av användandet av drönare, dels drönares roll i transportsystemet i Sverige (LI2023/02917). Uppdraget redovisades i augusti 2024 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) i rapporten En konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige (TSG 2023-5511). Av rapporten framgår bl.a. att drönarna i högsta grad har en positiv inverkan på samhället genom att de ger en effektivare blåljusverksamhet. Enligt rapporten är drönare ett vanligt inslag i de kommunala räddningstjänsternas insatser, och de är ofta utrustade med en videokamera och/eller värmekamera. Drönare kan vara först på olycksplatser, före andra räddningsenheter, för att ge en första överblick eller leverera mindre utrustning, såsom hjärtstartare.

När det gäller personalförsörjning och frågan om civilplikt beslutade regeringen den 21 december 2023 att delvis aktivera civilplikten inom områdena kommunal räddningstjänst och elförsörjning (Fö2023/0055 och Fö2023/01488). Regeringen fattade samma dag beslut om nödvändiga förordningsändringar, vilka trädde i kraft den 19 januari 2024 (Fö2023/01488 [delvis]). Ändringarna innebär att personer som redan har relevant kompetens inom dessa områden kan skrivas in och krigsplaceras med civilplikt. I samma beslut som civilplikten aktiverades i gav regeringen MSB i uppdrag bl.a. att som bemanningsansvarig myndighet identifiera och utreda totalförsvarspliktiga som har tillräcklig utbildning för att kunna fullgöra civilplikt inom kommunal räddningstjänst.

I januari 2025 fick MSB i uppdrag av regeringen att analysera och bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för att ett system med civilplikt efter mönstring med lång grundutbildning inom kommunal räddningstjänst ska kunna införas. MSB ska lämna en delredovisning till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 31 mars 2025. Delredovisningen ska fokusera på vilka förberedelser som behöver göras de kommande åren och kostnaderna för dessa samt på hur en övergripande tidsplan med preliminära kostnader för ett första års genomförande av utbildning i en befattning kan se ut. Uppdraget ska slutligt redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 19 december 2025.

Civila insatspersoner är ett nationellt koncept för att stärka samhällets motståndskraft, förmåga och försvarsvilja samtidigt som olyckor förebyggs och effekter av olyckor kan minskas. Civila insatspersoner är frivilliga som, efter utbildning och praktisk övning, ska kunna agera snabbt vid olika typer av händelser, bl.a. bränder, trafikolyckor och drunkningstillbud. Genom att civila insatspersoner utrustas med en mobilapplikation för händelseinformation från 112 kan de ofta vara först på plats och inleda åtgärder eller ge en rapport innan räddningstjänsten hinner fram. Intresset för konceptet är enligt Brandskyddsföreningen stort, och 2025 inleds en stor satsning på att utbilda fler civila insatspersoner, med målet att utbilda 75 000 till 2030.

MSB uppger att förmågan att hantera skogsbränder har ökat lokalt, nationellt och på EU-nivå sedan de omfattande skogsbränderna 2018. En rad åtgärder har vidtagits och successivt har systemet som hanterar skogbränder blivit bättre förberett genom en stärkt förmåga att förebygga, upptäcka och bekämpa bränder i skog och mark. Alla län har rätt att söka statliga medel från MSB för att kunna bedriva skogsbrandsbevakning med flyg. Skogsbrandsbevakning med flyg är, tillsammans med bevakning via satelliter, en viktig del i arbetet med att tidigt upptäcka bränder i skog och mark innan de vuxit sig stora.

Sveriges nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning, Rakel, används bl.a. av polis, räddningstjänst, sjukvård och Försvarsmakten men också av ett stort antal andra myndigheter, energibolag, regionala kollektivtrafikmyndigheter och verksamheter som hanterar farliga ämnen. Alla landets länsstyrelser, kommuner och regioner är också anslutna till Rakel.

MSB ansvarar för drift, förvaltning och utveckling av Rakel. Enligt uppgifter från MSB har Rakels basstationer och växlar reservkraft för flera dygns strömbortfall i form av batteribackup och diesel-elverk. Rakel täcker, enligt MSB, 95 procent av Sveriges yta (undantaget fjällvärlden) och 99,84 procent av Sveriges befolkning.

Parallellt med att MSB investerar i och utvecklar nuvarande Rakel pågår även arbete med framtidens system. Regeringen anvisade i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) totalt 2,3 miljarder kronor under perioden 2025–2027 för etableringen av Rakel generation 2 (Rakel G2). Enligt regeringen ska Rakel G2 vara ett modernt kommunikationssystem för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och totalförsvaret ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. MSB tilldelas för detta 652 miljoner för 2025, 768 miljoner för 2026 och 880 miljoner för 2027. För att få en ändamålsenlig och så kostnadseffektiv lösning som möjligt ska existerande förmågor tillvaratas där det är möjligt. Regeringen avser därför att utöver de föreslagna medlen lämna ett uppdrag till MSB om att befintliga förmågor ska utnyttjas genom bl.a. existerande infrastruktur samt att kommersiella aktörers förmågor och resurser nyttjas genom upphandling.

Av MSB:s regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten ska lämna en redovisning till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) i fråga om kommunikationssystemet Rakel senast den 15 september 2025. Redovisningen ska bl.a. innehålla en redogörelse för hur anslutningen till Rakel har utvecklats och bedöms fortsätta att utvecklas.

MSB förvaltar och utvecklar Swedish Government Secure Intranet, som förkortas SGSI och som är ett avgiftsfinansierat krypterat myndighetsnät. Försvarsmakten hanterar drift och övervakning av nätet. SGSI används för att utbyta information mellan myndigheter i Sverige och i Europa på ett säkert sätt. Enligt MSB fortsätter anslutningsgraden till SGSI att öka, och därmed ökar förmågan till säker och robust kommunikation inom krishantering och civilt förvar. MSB är vidare systemägare till Webbaserat informationssystem (WIS). WIS är en portal för att ge samlade lägesbilder, där anslutna aktörer kan dela information före, under och efter samhällsstörningar samt vid övningar och samverkan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att den kommunala räddningstjänsten ska bedrivas på ett så likvärdigt, effektivt och säkert sätt som möjligt i hela landet. Liksom tidigare vill utskottet även framhålla det arbete som regeringen och bl.a. MSB bedriver för en effektivare kommunal räddningstjänst, vilket bl.a. lett till en stärkt förmåga att hantera skogsbränder. Utskottet vill också än en gång upprepa sitt stöd till regeringens beslut att återaktivera civilplikten inom den kommunala räddningstjänsten och ser samtidigt positivt på Brandskyddsföreningens satsning på att utbilda fler civila insatspersoner som kan lämna värdefullt bidrag vid olika typer av kriser.

I fråga om räddningstjänstens utveckling välkomnar utskottet de extra medel som regeringen har tillfört för att stärka den kommunala räddningstjänsten inom civilt försvar. Utskottet noterar med intresse att Utredningen om kommuners och regioners beredskap har redovisat sitt slutbetänkande till regeringen och emotser regeringens beredning av detsamma. Utskottet ser också fram emot att följa utvecklingen av den omorganisation av MSB som regeringen har föreslagit.

När det gäller utrustning välkomnar utskottet att regeringen har gett MSB och Trafikverket i uppdrag att planera för och förbereda vidareutveckling och etablering av nästa generation av Rakel för att samhällsviktiga aktörer ska få väsentligt förbättrade förutsättningar att leda och genomföra operativ verksamhet samt kunna samverka för att minska förluster av liv, hälsa och egendom. Det är viktigt i sammanhanget att anslaget till förberedelser för Rakel G2 ökar 2025. I fråga om drönare konstaterar utskottet att de redan i dag kan användas på många olika sätt inom den kommunala räddningstjänsten. MSB arbetar dessutom sedan flera år aktivt med frågan om räddningstjänstens möjligheter att använda drönare i sin verksamhet, och MSB har som ett stöd t.ex. publicerat en vägledning.

Mot bakgrund av pågående utredningar och alla de åtgärder som regeringen, MSB m.fl. har vidtagit i fråga om räddningstjänstens utveckling, utrustning och arbetsförhållanden finner utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området för tillfället. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

SOS Alarm

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om SOS Alarm.
Jämför reservation 10 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 5 anförs att SOS Alarms uppdrag är komplext och att det krävs en robust organisation för att hantera kriser och olyckor och vara en del av totalförsvaret, i fred såväl som i krig. I motionen framförs att regeringen behöver ta hänsyn till utformningen av SOS Alarm och att den nuvarande styrformen ska utvärderas och utredas.

I motion 2024/25:2367 av Thomas Ragnarsson (M) anförs att man bör utreda möjligheten att omvandla SOS Alarm till en myndighet för blåljusorganisationerna.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 betonade utskottet än en gång vikten av att den enskilde får säker och effektiv hjälp i en nödsituation. I likhet med regeringen såg utskottet därför allvarligt på att medelsvarstiderna för nödsamtal till 112 fortsatte att vara långa och ökande och välkomnade att regeringen tillfört extramedel till verksamheten. Utskottet noterade emellertid att regeringen aviserat att den skulle lämna en skrivelse till riksdagen under våren 2024 med anledning av Riksrevisionens granskning av statens genomförande av 112-tjänsten. I avvaktan på skrivelsen såg utskottet inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder. Motionsyrkandena om att omvandla SOS Alarm till en myndighet avstyrktes därmed.

Regeringen redogjorde i skrivelse 2023/24:123 för sin bedömning av de slutsatser och rekommendationer som Riksrevisionen lämnat i rapporten Nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm (RiR 2023:22). I betänkande 2023/24:FöU9 välkomnade utskottet, mot bakgrund av Riksrevisionens iakttagelser, regeringens bedömning att de åtgärder som vidtagits sedan 2022 hade börjat ge sjunkande medelsvarstider och att bolaget med den dåvarande utvecklingen borde kunna nå målet för medelsvarstiden under 2024 (dvs. högst åtta sekunder). Utskottet underströk dock att det var av stor vikt att regeringen noggrant fortsatte att följa utvecklingen, med särskilt fokus på svarstiderna. Utskottet såg i och med det positivt på att regeringen i skrivelsen aviserat att den skulle följa upp iakttagelser som Riksrevisionen hade lyft fram. Av särskild vikt var också att regeringen i skrivelsen aviserat att fler åtgärder skulle övervägas om den positiva utvecklingen i 112-verksamheten inte fortsatte som förväntat. Utskottet delade vidare regeringens bedömning att tillsynen över och kontrollen av bolagets verksamhet kunde stärkas och välkomnade att regeringen i dialog med MSB och SOS Alarm avsåg att utröna på vilket sätt arbetet med tillsyn och kontroll kunde utvecklas. Avslutningsvis såg utskottet positivt på att regeringen i vårandringsbudgeten för 2024 (prop. 2023/24:99) föreslog att ersättningen till SOS Alarm skulle höjas med 30 miljoner kronor för att skapa god förmåga att fullgöra bolagets samhällsviktiga uppgifter även vid kriser och under höjd beredskap. Därmed såg utskottet sammantaget inga skäl att vidta några ytterligare åtgärder då i fråga om statens och SOS Alarms hantering av larm.

Pågående arbete

SOS Alarms huvuduppgift är att på uppdrag av staten ansvara för SOS-tjänsten i Sverige genom att ta emot och förmedla larm på nödnumret 112 och erbjuda kommuner och regioner dirigerings- och prioriteringsbistånd. Det nuvarande alarmeringsavtalet mellan den svenska staten och SOS Alarm löper sedan 2020. SOS Alarm ägs gemensamt av svenska staten och Sveriges Kommuner och Regioner.

MSB är sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen, som bl.a. omfattar samhällets alarmeringsförmåga. SOS Alarm är adjungerade i sektorn. Vidare har MSB enligt sin instruktion i uppgift att utöva tillsyn över och kontroll av att SOS Alarm uppfyller åtagandena i alarmeringsavtalet med staten och att årligen återrapporera till regeringen. Den 25 oktober 2024 föreslog regeringen att räddningstjänst, skydd mot olyckor och åtgärder inom befolkningsskydd organiseras inom en egen del av myndigheten med en egen chef som utses av regeringen. Förslagen om organisationsförändringarna har skickats ut på remiss och föreslås träda i kraft under 2025.

Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) framgår att SOS Alarm under 2023 hade drygt 4 miljoner inkommande anrop till nödnumret 112 vilket är på ungefär samma höga nivå som föregående år. Av dessa besvarades 3,6 miljoner samtal, vilket var en ökning med drygt 9 procent jämfört med föregående år. Under 2023 fokuserade SOS Alarms förändringsarbete på att sänka svarstiderna för det nationella nödnumret 112 i syfte att nå målet om åtta sekunders medelsvarstid. Medelsvarstiden för året blev 10,9 sekunder, vilket var en förbättring med 57 procent jämfört med 2022, då den låg på 25,6 sekunder. Utöver nyanställningar av larmoperatörer bidrog satsningar på arbetsmiljöfrågor till de förbättrade svarstiderna. Regeringens bedömning är att SOS Alarms åtgärder för att minska personalomsättningen och sänka svarstiderna har varit effektiva och att utvecklingen under 2023 var positiv. Men regeringen understryker att SOS Alarms arbete med att nå målet för svarstider på nödnumret 112 och med att minska personalomsättningen måste fortsätta. Bolaget behöver även säkerställa förmågan att verka under höjd beredskap och ytterst krig. Det är särskilt angeläget mot bakgrund av bolagets viktiga roll i systemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA), som är en central komponent i ett robust skydd av civilbefolkningen. Regeringen föreslår därför att SOS Alarm tillförs medel i syfte att upprätthålla sin verksamhet och förmåga på hela hotskalan. För att SOS Alarm ska kunna höja förmågan för civilt försvar ökas anslaget med 18 000 000 kronor för 2025. För 2026 ökas anslaget med motsvarande belopp, och fr.o.m. 2027 ökas anslaget med 20 000 000 kronor.

Samhällets alarmeringsverksamhet, inom vilken SOS Alarm har en central funktion, har varit föremål för två utredningar: Alarmeringstjänstutredningen (SOU 2013:33) och 112-utredningen (SOU 2018:28). I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1) bedömde den dåvarande regeringen att alarmeringsverksamheten skulle ske vidareutvecklas inom det befintliga och sedan lång tid etablerade systemet för alarmering och att SOS Alarm således även fortsättningsvis skulle ha samhällsuppdraget att besvara anrop till nödnumret 112. Regeringen såg inte något behov av att ytterligare behandla de betänkanden som hade lämnats av Alarmeringstjänstutredningen och 112-utredningen.

Regeringen har även i sitt svar till Riksrevisionens granskning Nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm (RiR 2023:22, skr.

2023/24:123) skrivit att utvecklingen efter 2020 inte leder till någon annan bedömning av regeringen. Flera bolag i den statliga bolagsportföljen har liksom SOS Alarm ett särskilt beslutat samhällsuppdrag, dvs. ett uppdrag beslutat av riksdagen att bedriva verksamhet som syftar till att generera andra effekter än ekonomisk avkastning för ägaren. För att kunna utvärdera och följa upp hur de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs fastställs i relevanta fall uppdragsmål. Syftet med att fastställa uppdragsmål för bolagen är bl.a. att säkerställa att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs väl. Denna styrningsmodell med ett riksdagsbundet samhällsuppdrag tillämpas oavsett om uppdraget har sin grund i en författning, ett avtal eller något annat. Regeringen har samtidigt utifrån Riksrevisionens rapport vidtagit åtgärder för bolagets styrning genom att uppdatera ägarmålen och även justerat Alarmeringsavtalet. Vid en extra bolagsstämma i oktober 2023 beslutades att bolagets uppdragsmål i ägardirektivet skulle ändras. Det innebär bl.a. att bolaget fick reviderade uppdragsmål för sina svarstider och tid för bearbetning av samtal.

I sitt remissvar till betänkandet Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43) framhöll SOS Alarm i december 2024 att företaget delade regeringens bedömning att SOS Alarm som bolag är den bästa organisationsformen för det givna samhällsuppdraget samt för att säkerställa larmkedjan för hjälpsökande, vilket SOS Alarm menar även styrks av att bolaget förbättrat sina svarstider.

I det ovannämnda betänkandet används SOS Alarm som ett illustrerande exempel på ett privaträttsligt subjekt för samverkan mellan staten och kommunsektorn. Utredningens bedömning är att det inte är lämpligt att bilda privaträttsliga subjekt för att åstadkomma samverkan med kommunsektorn när det gäller starka nationella intressen eller då behovet av likvärdighet gör sig särskilt gällande. Regeringen bör därför enligt utredningen överväga om ansvaret för att ta emot och besvara nödsamtal till nödnummer 112 även fortsättningsvis bör åvila SOS Alarm Sverige AB. Betänkandet redovisades för regeringen (Finansdepartementet) i juni 2024. Förslagen i slutbetänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång betona vikten av att den enskilde får säker och effektiv hjälp i en nödsituation. Utskottet välkomnar därmed regeringens bedömning att SOS Alarms åtgärder för att minska personalomsättningen och sänka svarstiderna har varit effektiva. Samtidigt vill utskottet understryka att det är av stor vikt att regeringen noggrant fortsätter att följa utvecklingen, med särskilt fokus på svarstiderna. Utskottet ser därför positivt på att regeringen aviserat att den kommer att följa upp iakttagelser som Riksrevisionen har lyft fram i sin granskning och att fler åtgärder kan komma att övervägas om 112-verksamheten inte fortsätter att förbättras som förväntat. Utskottet ser också positivt på att regeringen i budgetpropositionen för 2025 tillförde SOS Alarm

medel för att bolaget ska kunna upprätthålla sin verksamhet och säkerställa förmågan på hela hotskalan. Utskottet delar samtidigt regeringens bedömning att tillsynen över och kontrollen av bolagets verksamhet kan stärkas och välkomnar att regeringen i dialog med MSB och SOS Alarm avser att utröna på vilket sätt arbetet med tillsyn och kontroll kan utvecklas. Mot denna bakgrund ser utskottet sammantaget inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder för tillfället i fråga om SOS Alarm. Motionsyrkandena avstyrks.

Krisberedskapens fortsatta utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om krisberedskapens fortsatta utveckling.

Jämför reservation 11 (S), 12 (SD), 13 (V) och 14 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 anförs att Jordbruksverket ska få det samordnande krisberedskapsansvaret för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kris.

I kommittémotion 2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 28 anförs att regeringen bör initiera en översyn av krisberedskapen med syftet att säkerställa att all viktig information samt stöd och hjälp från samhällets sida tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning i händelse av en kris eller katastrof.

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) anförs att

- myndigheter inom ramen för krisberedskapen ska fortsätta att aktivt utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten (yrkande 48)
- det bör göras en översyn av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (yrkande 60)
- en ny myndighet för räddningstjänst och skydd för civilbefolkningen ska inrättas (yrkande 61).

I partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 65 anförs att kommuner ska vara skyldiga att upprätta kommunala trygghetspunkter som kan aktiveras i händelse av kris.

Torsten Elofsson (KD) föreslår i motion 2024/25:1177 att det ska utredas om ansvaret för samordning av särskilda händelser ska överföras från länsstyrelsen till Polismyndigheten.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslår i motion 2024/25:2711 att man bör överväga att göra en översyn av krisberedskapen i Sverige för att tydligt identifiera ansvar.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 betonade utskottet i likhet med flera gånger tidigare behovet av en stärkt krishanteringsförmåga i Sverige och av en god författningsberedskap inför kriser och krig. Utskottet utgick från att regeringen skulle fortsätta att ställa höga krav på effektiv planerings-, beredskaps- och övningsverksamhet för berörda myndigheter. Utskottet förutsåg samtidigt att slutsatser och resultat från utredningar och uppdrag på området skulle utgöra viktiga underlag för den fortsatta inriktningen och utvecklingen av krishanteringsförmågan, både i fredstid och vid höjd beredskap eller krig. Mot bakgrund av regeringens pågående beredningar av då aktuella utredningar och i avvaktan på resultatet av pågående utredningars arbete såg utskottet inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder vid det aktuella tillfället. I betänkandet bedömde utskottet att den nya strukturen för krisberedskapen och det civila försvaret, som gällt från den 1 oktober 2022, hade medfört en tydligare roll- och ansvarsfördelning. Motionsyrkandena om krisberedskapssystemet avstyrktes.

Pågående arbete

Sedan den 1 oktober 2022 har Sverige en ny beredskapsstruktur för det civila försvaret och krisberedskapen. Enligt regeringen skulle reformen bl.a. ge tydligare roller och ansvarsfördelning, stärka motståndskraften i de viktigaste samhällsfunktionerna och förbättra möjligheterna för riktade geografiska insatser. I och med reformens ikraftträdande ersatte den nya förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap, som kallas beredskapsförordningen, den tidigare förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Även förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser trädde i kraft den 1 oktober 2022.

Av beredskapsförordningen framgår att vissa myndigheter är beredskapsmyndigheter och att större delen av dessa är indelade i ett antal olika beredskapssektorer. Beredskapsmyndigheterna ska ha god förmåga att motstå hot och risker, förebygga sårbarheter och genomföra sina uppgifter vid höjd beredskap. Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) är en av de totalt 60 beredskapsmyndigheterna och har i uppdrag att tillsammans med andra myndigheter och aktörer arbeta för att Sveriges befolkning ska ha tillgång till säker mat och säkert dricksvatten i kris, vid höjd beredskap och ytterst i krig. Jordbruksverket ingår i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten tillsammans med Livsmedelsverket som är sektorsansvarig myndighet, Statens veterinärmedicinska anstalt, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Myndigheterna ska även samordna och förbereda inför kris och krig. Jordbruksverket ansvarar för att förebygga, hantera och ge råd vid vissa samhällsstörningar inom primärproduktion.

I februari 2024 gav regeringen MSB i uppdrag att utvärdera tre fredstida kriser: jordskredet i Stenungssund, grundstötningen av färjan Marco Polo och trafiksituationen på Europaväg 22 (Fö2024/00366). I uppdraget ingick att analysera hur ansvarsprincipen fungerade i samband med händelserna och belysa de eventuella otydligheter och avvikelser som kunnat identifieras vid händelserna vad gällde ansvar och roller. I sin redovisning av uppdraget konstaterade MSB att krishanteringen i vissa avseenden var acceptabel men att det i flera fall saknades handlingskraft samtidigt som rollfördelningen var otydlig. Mot bakgrund av MSB:s redovisning och erfarenheter från andra aktuella kriser gav regeringen i januari 2025 ett femtiotal beredskapsmyndigheter uppdrag i deras regleringsbrev att stärka beredskapen och säkerställa en kultur av handlingskraft och proaktivitet i hanteringen av såväl fredstida kriser som vid krig och krigsfara. MSB fick samtidigt i sitt regleringsbrev för 2025 i uppdrag att utöka stödet till beredskapsmyndigheterna genom att löpande lämna ett behovsanpassat metod- och övningsstöd till deras arbete. Regeringen kommer även att tillsätta en utredning som ska se över hur Sveriges beredskap kan effektiviseras så att rätt beslut fattas på rätt nivå och vid rätt tidpunkt.

MSB har i dag uppdrag och uppgifter med en stor spännvidd inom krisberedskap och civilt försvar. I oktober 2024 föreslog regeringen myndigheten ska byta namn till Myndigheten för civilt försvar. Samtidigt föreslog regeringen att räddningstjänst, skydd mot olyckor och åtgärder inom befolkningsskydd ska organiseras inom en egen del av myndigheten med en egen chef som utses av regeringen. Förslagen om namnbytet och organisationsförändringarna har skickats ut på remiss. Organisationsförändringen föreslås träda i kraft under 2025 medan namnändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026 tillsammans med nödvändiga författningsändringar med anledning av namnbytet.

Vad gäller information till allmänheten står MSB bakom webbplatsen krisinformation.se. På webbplatsen förmedlas information från myndigheter och andra ansvariga i samband med en kris eller allvarlig händelse. Den som behöver information från krisinformation.se i något annat format, t.ex. som tillgänglig PDF, stor text, lättläst, ljudinspelning eller punktskrift, kan begära det. MSB informerar på sin webbplats även om att det i Sverige finns tre samtalsförmedlande tjänster som syftar till att underlätta för personer med vissa funktionsnedsättningar att ringa och bli uppringda på likvärdiga villkor som andra. Tjänsterna förmedlas via Texttelefoni.se, Bildtelefoni.net och Teletal och kan bl.a. användas för att ringa till de olika nödnumren.

MSB presenterade 2020 en kunskapsöversikt om likvärdigt skydd mot olyckor för personer med funktionsnedsättning (MSB 1636). Översikten ger enligt MSB en bra bild av kunskapsläget och ger inspiration till fortsatt arbete inom området. Enligt MSB kan skyddet mot olyckor och krisberedskapen på så vis ges till och anpassas för en bredare grupp av människor samt bidra till att åstadkomma ett likvärdigt skydd mot olyckor och beredskap för kriser för personer med funktionsnedsättningar. År 2022 presenterade MSB en handbok

i kommunal krisberedskap riktad till socialtjänsten. Av handboken framgår att grunden för socialtjänstens arbete är principen om människors lika värde och allas rätt till trygghet, vård och omsorg. De övergripande målen och grundläggande värderingarna för socialtjänsten regleras i portalparagrafen 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Där framgår att socialtjänsten, på demokratins och solidaritetens grund, ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Vidare framgår att varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt geografiska område och har det yttersta ansvaret för att personer får det stöd och den hjälp de behöver. Socialtjänstens krisberedskap handlar om att förbereda sig inför, motstå och hantera samhällsstörningar. Vid en kris kan även personer som vanligtvis klarar sig själva behöva stöd från socialtjänsten. För personer som redan finns i socialtjänstens verksamheter kan det vid en kris krävas nya eller mer omfattande insatser. I handboken finns avsnitt om bl.a. värmeböljor, elavbrott och kriskommunikation. Avsnitten täcker såväl planering inför hantering som riskinventering och kompletteras av checklistor.

Kommuner och regioner har ett mycket omfattande samhällsansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Regeringen beslutade den 30 mars 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra överväganden om kommuners och regioners ansvar och uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Kärnan i utredningens uppdrag var att analysera vilket grundläggande ansvar och vilka huvudsakliga uppgifter kommuner och regioner bör ha i fråga om förberedelser för och verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap samt att på grundval av det föreslå en mer ändamålsenlig och utförlig reglering än den i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. En annan del av utredningens uppdrag var att analysera ändamålsenligheten och effektiviteten i statens ordning för styrning, uppföljning och finansiering av kommuners och regioners förberedande uppgifter inför fredstida kriser och höjd beredskap samt att vid behov föreslå en förändrad ordning. Den 30 september 2024 överlämnade utredningen betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). Ministern för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M) välkomnade betänkandet som ett viktigt steg mot en modern och ändamålsenlig lagstiftning som kan bidra till fortsatt utveckling av kommuners och regioners beredskap. Betänkandet har remitterats, och fortsatt beredning inom Regeringskansliet väntar.

I vissa kommuner finns s.k. trygghetspunkter. Det är särskilda samlingsplatser med funktioner som kommuner kan etablera för att ge stöd till människor vid kriser och samhällsstörningar, t.ex. vid naturkatastrofer, höjd beredskap och ytterst krig. På dessa platser kan man tillgodose behov av vatten, skydd mot väderpåverkan, information och kommunikationsmöjligheter vid exempelvis el- eller värmeavbrott. Kommunerna kan förbereda sig genom att planera och organisera trygghetspunkter eller liknande stöd- och samlingsplatser i förväg.

MSB genomför under 2024 och 2025 ett projekt med kommunerna som ska underlätta för kommuner att utifrån sina lokala förutsättningar utveckla en förmåga som tillgodoser människors basala behov vid kriser och ytterst krig. Några av de fokusområden som projektet har är personalförsörjning, planeringsförutsättningar, säkra kommunikationer och social hållbarhet. I december 2024 utökades stödet till kommunerna med bl.a. checklistor, händelseexempel och en introduktionsutbildning.

I oktober 2023 gav regeringen en utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som stärker Polismyndighetens och Säkerhetspolisens förmåga att genomföra sina uppgifter vid kriser och andra samhällsstörningar i fredstid samt vid höjd beredskap och ytterst i krig (dir. 2023:143). Syftet är att stärka polisens beredskap. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2025.

I november 2023 presenterade den parlamentariskt sammansatta Kommittén om beredskap betänkandet Stärkt konstitutionell beredskap (SOU 2023:75). Kommittén hade haft i uppdrag att utreda fyra grundlagsfrågor som ytterst handlade om hur Sverige styrs i krig och andra kriser. I betänkandet lämnades förslag som syftar till att stärka den konstitutionella beredskapen för kriser i och med att riksdagen ska ges bättre möjligheter att upprätthålla sin verksamhet i framtida kriser och regeringen ska få nya möjligheter att besluta om föreskrifter. De nya reglerna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2027. Betänkandet skickades ut på remiss i december 2023. Remissvaren skulle ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 22 april 2024. Betänkandet och remissvaren bereds nu i Regeringskansliet.

I totalförsvarspropositionen för 2025–2030 (prop. 2024/25:34) konstaterar regeringen att den beredskapsstruktur som infördes 2022 innebär att uppgifter, regelverk och ansvar för att bygga upp en högre förmåga inom totalförsvaret till stora delar är på plats men att beredskapsstrukturen för civilt försvar och krisberedskap likväl behöver fortsätta att utvecklas. Försvarsberedningen påpekade i sin rapport Kraftsamling (2023:34) att ett civilt försvar som utgår från krigets krav kommer att bidra till att förstärka den fredstida krisberedskapen. Vidare framförde Försvarsberedningen att de resurser och förmågor som byggs upp för det civila försvaret vid behov kan användas även i fredstida krishantering och att krisberedskapens resurser ingår i det civila försvaret i händelse av höjd beredskap. Av totalförsvarspropositionen framgår att regeringen i stort delar Försvarsberedningens bedömning. Regeringen betonade i sammanhanget vikten av att totalförsvarsresurser utformas och används på ett ansvarsfullt sätt och med beaktande av behov som kan uppstå vid eventuella händelseutvecklingar. Av totalförsvarspropositionen framgår vidare att regeringens inriktning är en stegvis förstärkning om 2 miljarder kronor 2025, 3,5 miljarder kronor 2026, 6,5 miljarder kronor 2027 och 8,5 miljarder kronor per år 2028–2030 i syfte att förstärka och öka takten i utvecklingsarbetet inom det civila försvaret. Regeringen avser därtill att genom ordinarie processer stärka styrningen och uppföljningen av det civila försvaret. Regeringen avser även att se över om ytterligare myndigheter bör tillföras i beredskapsstrukturen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen betona behovet av en stärkt krishanteringsförmåga i Sverige och av en god beredskap inför kriser och krig. Precis som tidigare utgår utskottet från att regeringen kommer att fortsätta att ställa höga krav på berörda myndigheter och deras verksamheter inom krisberedskapen. Utskottet ser fram emot att följa utvecklingen av den omorganisation av MSB som regeringen har föreslagit. Slutsatser och resultat från utredningar och uppdrag på området kommer även att utgöra viktiga underlag för den fortsatta inriktningen och utvecklingen av krishanteringsförmågan, både i fredstid, vid höjd beredskap och i krig. Mot bakgrund av regeringens pågående beredningar av aktuella utredningar och i avvaktan på resultatet av pågående utredningars arbete ser utskottet inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder för tillfället. Motionsyrkandena avstyrks.

Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen.

Jämför reservation 15 (S, V), 16 (C) och 17 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10 anförts att MSB ska få i uppdrag att i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna och de olika risker som det i dagsläget finns kunskap om.

I kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) anförts att

- myndigheter behöver utbildas om klimatrelaterade risker och att deras roll och ansvar ska tydliggöras (yrkande 3)
- kommuner ska få i uppdrag att kartlägga klimatrelaterade risker, inkluderat värmeöar som kan utgöra hälsorisker för kommuninvånare vid värmebölja (yrkande 7)
- offentliga byggnader eller andra tillgängliga byggnader ska göras till mötesplatser som kan bli tillflyktsorter för sköra grupper under långvariga värmeböljor eller annat extremväder (yrkande 17)
- offentliga byggnader ska klimatsäkras (yrkande 18)
- arbetet med klimatanpassning ska knytas till och bli en del av det civila försvaret (yrkande 24)
- behovet av ökad insatsberedskap vid naturkatastrofer och kriser i klimatkrisens spår ska ses över (yrkande 25)

- arbetet med klimatanpassning ska stärkas på flera fronter för att Sverige ska stå bättre rustat inför klimatkrisens konsekvenser (yrkande 40).

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 65 anförs att krisberedskapen ska klimatanpassas.

I partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 7 anförs att takten behöver öka i klimatanpassningen av hela samhället, inklusive försvaret, för att möta effekterna av klimatförändringarna. I samma motion föreslås en kartläggning av offentliga byggnader som kan skydda människor vid värmeböljor (yrkande 9).

I kommittémotion 2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 40 betonas vikten av fler klimatanpassningsåtgärder för ett mer motståndskraftigt och robust samhälle.

I kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 anförs att totalförsvarets krisberedskap även bör omfatta klimatanpassning.

Kerstin Lundgren (C) anför i motion 2024/25:1012 att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att stärka krisberedskapen och rusta Sverige för kommande klimatförändringar.

Bakgrund

Inriktningen för den svenska klimatpolitiken bygger sedan 2017 på ett klimatpolitiskt ramverk som består av en klimatlag, nya klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen (2017:720) anger bl.a. att regeringen ska bedriva det klimatpolitiska arbetet så att de klimatpolitiska målen och de budgetpolitiska målen får förutsättningar att samverka. Klimatmålen innebär att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

Genom förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete (klimatanpassningsförordningen) åläggs ett trettiotal nationella myndigheter och länsstyrelserna att initiera, stödja och följa upp klimatanpassning inom hela sitt ansvarsområde. Varje berörd myndighet ska bl.a. ta fram en handlingsplan för sitt arbete med klimatanpassning baserad på en klimat- och sårbarhetsanalys. SMHI sammanställer årligen rapporteringen från de myndigheter som omfattas av förordningen.

Tidigare behandling

I betänkande 2021/22:FöU7 uttryckte utskottet att risken för naturolyckor ökar i ett förändrat klimat. Utskottet underströk än en gång vikten av att arbetet med att förstärka den civila beredskapen för att hantera klimatrelaterade kriser skulle fortsätta. Den nationella strategi för klimatanpassning som hade antagits ansågs därför vara ett viktigt steg framåt (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440).

I betänkande 2022/23:FöU7 instämde utskottet i regeringens syn på klimatförändringarnas effekter på det säkerhetspolitiska läget. Utskottet höll

samtidigt med regeringen om att det är angelägenhet att samhället – inte minst kommunerna – har en god förmåga att förebygga och hantera naturolyckor.

I betänkande 2023/24:FöU7 instämde utskottet med regeringen i att klimatförändringarna skedde i ökande takt. Utskottet välkomnade därför att regeringen angett att tydliga framsteg kunnat konstateras i arbetet med klimatanpassning. Utskottet såg vid tillfället inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena avstyrktes.

I sitt yttrande till utrikesutskottet över den nationella säkerhetsstrategin välkomnade försvarsutskottet strategin som en viktig utgångspunkt för regeringens fortsatta arbete (yttr. 2024/25:FöU1y). Utskottet instämde vidare i regeringens beskrivning av Sveriges nationella säkerhetsintressen och förutsatte att regeringen kontinuerligt vidtar nödvändiga åtgärder för att skydda och stärka dessa i enlighet med de beslut som riksdagen fattar. Utskottet underströk vikten av en höjd ambitionsnivå i utvecklingen mot ett starkt totalförsvar och ett robustare samhälle i syfte att möta nya hot och utmaningar.

I betänkande 2024/25:FöU2 framhöll utskottet de klimatrelaterade riskerna och hoten och välkomnade att regeringen i den nationella säkerhetsstrategin angett som sin avsikt att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för en bättre samordning av klimatanpassning och katastrofriskreducering, både nationellt och internationellt. Utskottet avstyrkte samtliga yrkanden som rörde klimathot och klimatanpassning.

I sitt yttrande över Agenda 2030 (skr. 2024/25:66, yttr. 2024/25:FöU2y) framhöll utskottet att arbetet för att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 är angeläget och att det krävs en kraftsamling. Utskottet instämde med regeringen i att Sverige har goda förutsättningar att genomföra agendans mål nationellt.

Pågående arbete

I mars 2024 beslutade regeringen om Sveriges andra klimatanpassningsstrategi, Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). I strategin beskrivs betydande klimatrelaterade risker för Sverige och hur det nationella klimatanpassningsarbetet behöver utvecklas de närmaste fem åren.

Regeringen presenterade i juli 2024 en ny nationell säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163). I den nationella säkerhetsstrategin framhålls att klimatanpassning är centralt för att skydda människors liv, egendom, samhällets funktion, infrastruktur och ekonomiska intressen. Regeringen uttrycker avsikten att i arbetet med krisberedskap anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för att samordna och stärka arbetet med klimatanpassning och katastrofriskreducering både nationellt och internationellt. I arbetet kommer man särskilt att beakta behov kopplade till försörjningsberedskap, såsom behov av att upprätthålla vår svenska livsmedelsproduktion, vattenförsörjning och beredskap för extrema skyfall, vattenbrist och torka samt en

robust infrastruktur. Vidare framhåller regeringen att det finns en risk för att Sverige drabbas av nya epidemier och pandemier samt att internationellt samarbete är en förutsättning för att effektivt hantera dem.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) att det statliga klimatanpassningsarbetet, enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, har utvecklats vidare samtidigt som det fortfarande finns behov av ett mer systematiskt, strategiskt och åtgärdsinriktat klimatanpassningsarbete. SMHI har enligt regeringen bidragit till sektorsövergripande klimatanpassning genom att samordna och analysera myndigheters klimatanpassningsarbete. Myndigheten har även väglett olika aktörers klimatanpassningsarbete genom Kunskapscentrum för klimatanpassning, analyser av klimatdata och utvecklingen av en klimatscenariotjänst. MSB har stöttat kommuner i arbetet med att förebygga problem med exempelvis översvämningar och värmeböljor, genom statsbidrag och lansering av en värmekartering. Berörda länsstyrelser har också på uppdrag av MSB utrett de omfattande översvämningar som inträffade under 2023, i enlighet med förordningen (2009:956) om översvämningssrisker. Länsstyrelserna arbetar aktivt med att samordna arbetet på regional nivå när det gäller att anpassa samhället till effekterna av ett förändrat klimat. Stöd har lämnats till kommuners klimatanpassningsarbete genom bl.a. regionala analyser, handlingsplaner, samordning och kontaktskapande. Nya handlingsplaner fastställdes i ett par län och arbete pågår i flera län, i enlighet med förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

Regeringen framhåller att Statens geotekniska institut (SGI) har utvecklat ett mer ändamålsenligt stöd till kommuner för ras- och skredsäkring genom att fokusera på ett begränsat antal riskområden åt gången. Åtgärder som bidragen har finansierat är utredningar, projekteringar och stabiliseringshöjande åtgärder (exempelvis schaktning). Av den uppföljning som SMHI gör av myndigheternas klimatanpassningsarbete (KN2024/00372) framgår att myndigheternas och kommunernas arbete kan stärkas och utvecklas.

Naturvårdsverket är den statliga myndighet som driver och samordnar miljöarbetet i Sverige samt inom EU och internationellt. Verket ansvarar för frågor som handlar om bl.a. klimat och luft, biologisk mångfald, förorenade områden, avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. På sin webbplats informerar Naturvårdsverket bl.a. om klimatförändringar, klimatanpassning och olika ramverk och investeringsstöd.

Regeringen har gett SMHI i uppdrag att i samarbete med Naturvårdsverket utveckla förslag om ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. Syftet med systemet ska vara att följa upp och möjliggöra utvärdering av samhällsekonomiska risker och sårbarheter kopplade till ett förändrat klimat för att därigenom effektivisera klimatanpassningsarbetet (KN2023/04587). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 28 februari 2025.

SMHI är ansvarig myndighet för att hålla samman och stödja det nationella klimatanpassningsarbetet. SMHI driver också tillsammans med bl.a. MSB

kunskapsportalen klimatanpassning.se. Syftet med webbplatsen är att stödja olika samhällsaktörer i arbetet med klimatanpassning. Bakom webbplatsen står Myndighetsnätverket för klimatanpassning som samlar ett trettiootal myndigheter, och webbplatsen drivs och förvaltas av Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI. Myndigheterna i nätverket arbetar tillsammans för att stärka samhällets förmåga att hantera effekterna av klimatförändringarna. Det handlar bl.a. om att samverka om utveckling av data och kunskap och om att arrangera gemensamma kurser. Myndighetsnätverket för klimatanpassning beviljar varje år medel till ett antal projekt som ska föra det svenska klimatanpassningsarbetet framåt.

Av MSB:s regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten, inom ramen för sitt ansvarsområde, på en övergripande nivå ska redovisa samhällets samlade förmåga att dels förebygga bränder och andra olyckor, dels genomföra effektiva räddningsinsatser. I redovisningen ska klimatförändringarnas effekter på förekomsten av bränder, översvämningar och naturolyckor beaktas. MSB tar dessutom fram kunskapsunderlag och ger stöd till kommuner och andra aktörer i fråga om att genomföra klimatanpassningsåtgärder samt samverkar aktivt med flera myndigheter och andra aktörer. Som ett exempel på en handbok publicerad av MSB kan nämnas handboken i kommunal krisberedskap om värmeböljor och höga temperaturer som bl.a. beskriver ansvarsförhållanden och informationskällor.

För att stödja arbetet med klimatanpassning i Sverige har regeringen tillsatt Nationella expertrådet för klimatanpassning. Rådet består av ledamöter som tillsammans har kompetens inom bl.a. vattenfrågor, areella näringar, fysisk planering, klimatologi, krisberedskap och miljö. Expertrådets uppgift är att utvärdera det nationella arbetet med klimatanpassning och ge förslag till regeringen om fortsatt arbete. Rådet ska vart femte år besluta om en rapport som ska utgöra underlag för den nationella strategin för klimatanpassning och säkerställa att den är aktuell. Den första rapporten överlämnades till regeringen i februari 2022, och nästa ska lämnas in i december 2026.

Offentliga fastigheter är namnet på ett samarbete mellan kommuner, regioner och tre statliga fastighetsförvaltare som förvaltar många av Sveriges offentliga byggnader, såsom skolor, sjukhus och myndighetsbyggnader. Sveriges Kommuner och Regioner är kansli för samarbetet. Inom Offentliga fastigheter har man uppmärksammat att ett förändrat klimat ställer nya krav på klimatanpassade byggnader för att de bättre ska kunna stå emot t.ex. skyfall och värmeböljor. Inom ramen för samarbetet har det också uppmärksamats att somrarna i Sverige blir stundtals varmare, samtidigt som användandet av apparater som avger värmeenergi ökar. Kraven på ett behagligt inomhusklimat ökar, och behovet av att kunna kyla ned rumstemperaturer i offentliga byggnader såsom skolor, sjukhus och andra lokaler har blivit viktigare. År 2022 publicerades en vägledning riktad till Offentliga fastigheters medlemsorganisationer, som rör inomhusklimatproblem. Inom ramen för samarbetet togs det 2021 fram en metodskrift om hur fastighetsorganisationer kan arbeta med klimatanpassning.

Regeringen överlämnade i april 2023 en skrivelse (skr. 2022/23:111, bet. 2023/24:CU2.) till riksdagen med en bedömning av Riksrevisionens rekommendationer i rapporten Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29). Riksrevisionen hade genomfört en granskning för att bedöma om statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön var effektiva. Riksrevisionens övergripande slutsats var att statens insatser för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön delvis var effektiva, och i rapporten lämnade Riksrevisionen ett antal rekommendationer till regeringen, Boverket och MSB. Regeringen välkomnade granskningen och ansåg att Riksrevisionens rapport var ett värdefullt underlag i arbetet med att revidera den nationella strategin för klimatanpassning.

Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) framgår att MSB under 2023 fördelade drygt 476 miljoner kronor i statsbidrag från anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor till 19 kommuner för 24 olika åtgärder. Av bidragen användes 18 miljoner kronor till åtgärder mot ras och skred. Större delen av bidragen användes till åtgärder mot översvämning. Till länsstyrelserna fördelades nästan 5 miljoner kronor för deras arbete enligt förordningen (2009:956) om översvämningsrisker. Under året har även en värmekartering över Sverige lanserats som stöd för kommuners och länsstyrelsernas klimatanpassningsarbete. Enligt regeringen har ersättning till kommunerna från anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor bidragit till fler olycksförebyggande åtgärder, vilket också bidrar till arbetet med regeringens klimatanpassningsstrategi. Regeringen framhåller att det med ett förändrat klimat följer en ökad risk för naturolyckor. Kommunerna är enligt regeringen centrala i det förebyggande arbetet. Regeringen anser därför att ersättningen för deras arbete med förebyggande åtgärder mot naturolyckor bör ligga kvar på en hög nivå. Det möjliggör även samordningsvinster med kommunernas övriga beredskapsarbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen bedömer att det statliga klimatanpassningsarbetet har utvecklats vidare samtidigt som det fortfarande finns behov av ett mer systematiskt, strategiskt och åtgärdsinriktat klimatanpassningsarbete. Det är därför glädjande att regeringen i den nationella säkerhetsstrategin har angett att den har för avsikt att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och verka för en bättre samordning av klimatanpassning och katastrofiskreducering, både nationellt och internationellt. Utskottet konstaterar också att regeringen avser att arbeta för en successiv utfasning av fossil bensin och diesel och välkomnar en politik som ska främja utveckling och produktion av nya fossilfria bränslen. Utskottet ser därtill positivt på att anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor bibehålls på en hög nivå och konstaterar att utbetalningarna från

anslaget har ökat kraftigt under senare år. Kommunerna har ett grundläggande ansvar för att vidta förebyggande åtgärder mot naturolyckor men även myndigheter som MSB och SMHI m.fl. aktörer bidrar till detta viktiga arbete. Utskottet ser för närvarande inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Naturolyckor, stigande hav och portar i Göta älv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om naturolyckor, stigande hav och portar i Göta älv.

Jämför reservation 18 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) anføres att finansieringen av skydd mot stigande hav ska ses över (yrkande 38) och att genomförande av portar i Göta älvs mynning ska utredas (yrkande 39).

I motion 2024/25:817 av Linnéa Wickman (S) anføres att det bör ses över hur MSB:s förebyggande arbete kopplat till förstärkningsresurser vid översvämningar kan förbättras och om förstärkningsresurserna behöver utökas.

I motion 2024/25:1767 av Paula Örn m.fl. (S) framhålls att klimatförändringarna kommer att leda till naturkatastrofer och stora kostnader för kommuner. Mot denna bakgrund behöver frågan om ekonomisk kompensation för kommuner samt det statliga ansvaret för kostnader vid naturkatastrofer utredas.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 såg utskottet positivt på regeringens arbete med förebyggande åtgärder mot ras, skred, erosion och andra naturolyckor samt på den verksamhet som den delegation som arbetade för skredsäkring längs Göta älv utförde. De olika möjligheter till statlig finansiering av förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som fanns borde enligt utskottet kunna påskynda säkringsarbetet längs älven för olika naturolyckor. Sammantaget ansåg utskottet att det redan fanns förutsättningar för Göteborg och andra kommuner att förebygga ras, skred, översvämningar och andra naturolyckor. Utskottet såg sålunda inte någon anledning att vid det tillfället föreslå ytterligare åtgärder i fråga om stigande havsnivåer och säkerhet i och kring Göta älv. De aktuella motionsyrkandena avstyrktes. Liknande motionsyrkanden har behandlats i betänkande 2018/19:FöU7, 2019/20:FöU7

och 2022/23:F6U7 samt förenklat i betänkandena 2020/21:F6U7 och 2021/22:F6U7.

Pågående arbete

Statens geotekniska institut (SGI) ska bidra till att de risker som är förknippade med ras, skred och stranderosion minskar genom att stödja andra myndigheter, utveckla kunskapen inom området och samordna olika aktörers intressen. SGI har bl.a. i uppgift att minska risken för ras och skred längs Göta älv. Detta arbete görs tillsammans med Delegationen för Göta älv som inrättades 2018 som ett särorgan vid myndigheten. Delegationen samlar ledamöter från kommunerna längs älven, regioner och statliga myndigheter som bl.a. MSB, Trafikverket, Sjöfartsverket och Vattenfall Vattenkraft AB. Delegationen ska tillföra kunskap om områden längs älven, bidra till att planera arbetet med skredsäkring, ge råd och hjälpa till att bedöma vilka ras- och skredsäkrande insatser som ska få statliga bidrag. Från och med december 2020 finansierar delegationen konkreta geotekniska åtgärder längs älven med upp till hela kostnaden. Syftet är att genomföra stabilitetsförbättrande åtgärder som minskar sannolikheten för ras och skred i områden med förhöjd risk. SGI:s arbete med stranderosion omfattar bl.a. kartering av sårbara kustområden.

Vid sidan av SGI arbetar även MSB och Statens geologiska undersökning (SGU) med frågor kopplade till skred och erosion. MSB erbjuder olika former av metodstöd och har t.ex. tagit fram en handbok för kommuner om ras och skred. MSB förser även landets kommuner och länsstyrelser med kartor över bebyggda områden där det finns risk för ras, skred och slamströmmar. MSB stöder dessutom kommuner och länsstyrelser i arbetet med att identifiera vilka risker för översvämning som finns inom deras respektive geografiska område. På webbplatsen översvämningsportalen.se samlas MSB:s alla översvämningskarteringar, för 100- och 200-årsflöden samt för det beräknade högsta flödet, som tagits fram av myndigheten för att stödja kommuner och länsstyrelser i planeringsarbetet bl.a. vid riskinventering, riskhantering och samhällsplanering. På webbplatsen finns också t.ex. hot- och riskkartor, skyfallskarteringar och kartor över bl.a. Göta älv. Kommuner kan söka statsbidrag hos MSB för att finansiera förebyggande åtgärder.

MSB har förstärkningsresurser för översvämningar som kan användas när räddningstjänstens egna resurser är uttömda. Dessa ska i första hand användas till att skydda samhällsviktig verksamhet. Resurserna utgörs av översvämningsbarriärer, sandfyllningsmaskiner och högkapacitetspumpar. Materielen lagras i MBS:s nationella förråd i Kristinehamn. För vissa av resurserna skickas insatspersonal med som stöd. Det är dock räddningsledningen som ansvarar för hur och var resurserna ska sättas upp eller användas. Räddningsledare inom kommunal eller statlig räddningstjänst har rätt att rekvirera materiel från MSB. Eftersom översvämningar kan drabba stora områden och flera kommuner kan efterfråga MSB:s resurser samtidigt,

ska dock förfrågningar om översvämningsresurserna samordnas och göras av länsstyrelsen.

När regeringen i oktober 2024 föreslog att MSB skulle byta namn till Myndigheten för civilt försvar föreslog den samtidigt att räddningstjänst, skydd mot olyckor och åtgärder inom befolkningsskydd skulle organiseras inom en egen del av myndigheten med en egen chef som utses av regeringen. Förslagen har skickats ut på remiss. Organisationsförändringen föreslås träda i kraft under 2025, medan övriga ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Regeringen bedömde för övrigt redan i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1) att de olika besluts- och planeringsunderlag som hade tagits fram med finansiering från anslaget 1:10 Klimatanpassning hade bidragit till ökad kunskap om bl.a. risken för ras, skred och översvämningar och bättre hantering av konsekvenser av skyfall. Delegationen för Göta älv och möjligheten till statlig delfinansiering bedömdes kunna påskynda ras- och skredsäkringsarbetet längs älven.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) understryker regeringen att det med ett förändrat klimat följer en ökad risk för naturolyckor och att kommunerna är centrala i det förebyggande arbetet. Regeringen anser därför att ersättningen till kommunerna bör ligga kvar på en hög nivå vilket även möjliggör samordningsvinster med kommunernas övriga beredskapsarbete. När det gäller anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor framgår av budgetpropositionen för 2025 att MSB under 2023 fördelade drygt 476 miljoner kronor från anslaget. Det var en kraftig ökning i jämförelse med 2022 då MSB fördelade drygt 231 miljoner kronor från anslaget. Större delen av bidragen användes till åtgärder mot översvämning. Enligt regeringen har ersättningen till kommunerna från anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor bidragit till fler olycksförebyggande åtgärder, vilket också bidrar till arbetet med regeringens klimatanpassningsstrategi.

Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) framgår att SGI har utvecklat ett mer ändamålsenligt stöd till kommuner i fråga om ras- och skredsäkring genom att fokusera på ett begränsat antal riskområden åtgången. Under 2023 beviljades 20,6 miljoner kronor i bidrag för skredsäkring längs Göta älv. Åtgärder som bidragen har finansierat är utredningar, projekteringar och stabiliseringshöjande åtgärder (exempelvis schaktning). För 2025 är anslagsnivån för anslaget 1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv satt till 115 miljoner kronor. Anslaget får användas till utgifter för ras- och skredsäkring längs Göta älv samt till Delegationen för Göta älv. Anslaget får användas som statsbidrag inom dessa områden och även för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill även i det här sammanhanget framhålla att det ser positivt på regeringens arbete med förebyggande åtgärder mot ras, skred och andra naturolyckor samt på den verksamhet som den delegation som arbetar för skredsäkring längs Göta älv utför. Utskottet vill särskilt framhålla det som glädjande att anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor bibehålls på en hög nivå. Vidare instämmer utskottet med regeringen i att kommunerna har ett grundläggande ansvar för att vidta förebyggande åtgärder mot naturolyckor. De olika möjligheter till statlig finansiering av förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som finns bör enligt utskottet kunna påskynda ras- och skredsäkringsarbetet samt säkringsarbetet längs älven mot olika naturolyckor.

Sammantaget anser utskottet att det redan nu finns förutsättningar för kommuner att förebygga ras, skred, översvämningar och andra naturolyckor. Utskottet ser därför inte någon anledning för närvarande att föreslå några ytterligare förebyggande åtgärder mot naturolyckor och stigande hav eller i fråga om portar i Göta älv. Motionsyrkandena avstyrks.

Brandsäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om brandsäkerhet.
Jämför reservation 19 (SD), 20 (V) och 21 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) anförs att regeringen bör återkomma med en lagstiftning som ålägger kommunerna att arbeta förebyggande med brandskydd för särskilt riskutsatta (yrkande 2) och att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot flerfamiljshus (yrkande 3).

I kommittémotion 2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att regeringen ska se över möjligheten att stödja kommunerna i deras arbete med att förbättra brandsäkerheten för våra äldre med hjälp av sprinklersystem eller andra släckningssystem.

I kommittémotion 2024/25:3160 anför Mikael Larsson m.fl. (C) i yrkande 35 att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur en nollvision mot dödsbränder kan formuleras och stadgefästas och vilka åtgärder man avser att vidta för att minska antalet dödsbränder.

I motion 2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD) anför motionärerna att man bör utreda möjligheten att införa

ett krav om att det ska finnas minst en fungerande brandvarnare, brandsläckare och jordfelsbrytare i samtliga bostäder.

I motion 2024/25:2171 av Dzenan Cisija och Gunilla Carlsson (båda S) anförs att lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska stärkas för att säkerställa att ett individanpassat brandskydd erbjuds vid vård i hemmet.

I motion 2024/25:2419 pekar Oliver Rosengren (M) på risker med ökad batterianvändning i hemmet och anför att möjligheterna att införa en kontrollfunktion för installation av batterier och solceller bör ses över (yrkande 1). I motionen anförs även att möjligheterna att införa ett register över batteriinstallationer bör ses över (yrkande 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2024/25:FöU 7 underströk utskottet, likt det uttryckt flera gånger tidigare, att ingen i Sverige ska behöva omkomma eller skadas till följd av en brand, inte heller de som bor i flerfamiljshus. Utskottet såg positivt på MSB:s arbete med brandskyddsfrågor och noterade att MSB:s samverkan med myndigheter, kommuner och andra organisationer inom brandsäkerhet sedan 2021 har en ny inriktning med nya mål och fler åtgärder. Samverkan mellan olika aktörer om brandsäkerhetsfrågor är viktigt för att kunna identifiera behov och anpassa åtgärder. Utskottet avsåg att fortsätta att följa utvecklingen på området med hänsyn tagen till ambitionerna om ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot bränder och andra olyckor i hela landet – för alla invånare – men såg vid det tillfället inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder. Det aktuella motionsyrkandet om skärpt brandtillsyn i flerfamiljshus avstyrktes.

Pågående arbete

Sedan 2020 finns ett mål i 3 kap. lagen (2003:778) om skydd mot olyckor för det förebyggande arbetet mot bl.a. bränder som anger följande:

Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

MSB arbetar tillsammans med myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i MSB:s nationella strategi, kallad Ingen i Sverige ska omkomma eller allvarligt skadas till följd av brand. MSB beskriver arbetet enligt strategin som framgångsrikt. Strategin, som antogs 2010, har följts upp och har sedan 2021 en ny inriktning med nya mål och fler åtgärder som ska införas till 2030. Den nya inriktningen togs fram i nära samarbete med bl.a. kommuner, bransch- och intresseorganisationer samt

statliga myndigheter. Inriktningen innehåller fem prioriterade åtgärdsområden. Inom alla områdena återfinns aktiviteter som bör prioriteras på lokal eller nationell nivå och ofta i samverkan. Även övriga aktörer, som t.ex. regioner, fastighetsägare, intresseorganisationer, frivilligorganisationer och försäkringsbolag, kan få stöd i inriktningen av brandsäkerhetsarbetet genom att hitta kopplingar mellan aktiviteterna och respektive verksamhet. Bland aktiviteter på lokal nivå framhålls det bl.a. att kommuner aktivt bör följa upp fastighetsägars ansvar för brandskydd i flerbostadshus och att både det tekniska och systematiska brandskyddet bör beaktas. Det är enligt MSB lämpligt att särskilt följa upp brandskyddet i de områden där hembesök visar att andelen fungerande brandvarnare är låg. Information riktad direkt till hyresvärdar, bostadsrättsföreningar och andra som äger, förvaltar eller hyr ut boende i flerbostadshus finns i MSB:s broschyr Brandskydd i flerbostadshus.

MSB och Socialstyrelsen har tagit fram lättillgängligt stödmaterial, bl.a. en webbutbildning, checklista och bedömningsstöd, till kommunerna för att underlätta arbetet med att systematiskt stärka brandskyddet hos de mest riskutsatta. Materialet riktar sig bl.a. till handläggare och utförare som arbetar för och hos dessa individer.

MSB har även tagit fram en broschyr för att privatpersoner själva ska kunna stärka sitt eget och närståendes brandskydd. MSB riktar på sin webbplats också brandinformation till grupper som behöver extra brandskydd, exempelvis personer med hörselnedsättning eller minnessvårigheter. MSB informerar om att det vid behov går att vända sig till kommunens biståndshandläggare för att ansöka om ett utökat brandskydd.

När det gäller batterier har MSB, Naturvårdsverket och Elsäkerhetsverket gjort en kort sammanställning över aktuella bestämmelser och regler som gäller för hantering, transport och användning av litium- och litiumjonbatterier som bl.a. finns tillgänglig på MSB:s webbplats. Bakgrunden är att användningen av litium- och litiumjonbatterier i samhället ökar och att även batterikapaciteten ökar. MSB har vidare uppmärksammat att solcellsanläggningar medför speciella risker för räddningstjänstens personal i samband med räddningsinsatser.

I mars 2024 fick MSB i uppdrag av regeringen att ta fram en myndighetsgemensam vägledning som främjar en säker utbyggnad och användning av laddinfrastruktur för laddbara fordon. Vägledningen ska vara gemensam för MSB, Elsäkerhetsverket och Boverket och innehålla information om bl.a. brandrisker i laddinfrastruktur och laddbara fordon i olika miljöer och hur dessa risker kan minimeras i samband med installation och användning. I uppdraget ingår också att göra vägledningen tillgänglig för relevanta målgrupper. Vägledningen ska redovisas till Försvarsdepartementet senast den 30 maj 2025.

Av MSB:s regleringsbrev för 2025 framgår att myndigheten, inom ramen för sitt ansvarsområde, på en övergripande nivå ska redovisa samhällets samlade förmåga att dels förebygga bränder och andra olyckor, dels genomföra effektiva räddningsinsatser. MSB ska enligt lagen (2003:778) om

skydd mot olyckor ha tillsyn över att kommunerna följer lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. MSB bedriver ett omfattande arbete med dataanalys där kommunernas årsuppföljningar inom området samt upprättade händelserapporter från räddningsinsatser är de två största datakällorna. Analysen kan ge indikationer på att det finns tillsynsbehov inom ett eller flera områden för en kommun. Årsuppföljningen för 2024 skickade MSB ut den 2 december 2024 till alla kommunala räddningstjänstorganisationer, och resultatet har ännu inte sammanställts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill, likt det uttryckt flera gånger tidigare, understryka att ingen i Sverige ska behöva omkomma eller skadas till följd av en brand, inte heller de som bor i flerfamiljshus. Utskottet ser positivt på MSB:s arbete med brand-skyddsfrågor och noterar att MSB:s samverkan med myndigheter, kommuner och andra organisationer inom brandsäkerhet sedan 2021 har en ny inriktning med nya mål och fler åtgärder som ska införas till 2030. Samverkan mellan olika aktörer om brandsäkerhetsfrågor är viktigt för att kunna identifiera behov och anpassa åtgärder. Utskottet avser att fortsätta att följa utvecklingen på området med hänsyn tagen till ambitionerna om ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot bränder och andra olyckor i hela landet – för alla invånare – men ser inget behov i dagsläget av att vidta några ytterligare åtgärder. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Vatten- och branddammar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vatten- och branddammar.

Motionen

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2024/25:2725 att möjligheten att underlätta och förenkla tillståndsgivningen och regelverket för att bygga vatten- och branddammar i syfte att stärka vår brandberedskap ska ses över.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2022/23:FöU7 ansåg utskottet att det inte fanns något behov av att bygga nya branddammar vid det aktuella tillfället, utan att det för den kommunala räddningstjänsten handlade mer om att återställa befintliga branddammar än om att projektera för nya. Utskottet såg därmed inga skäl att föreslå några ytterligare åtgärder på området och avstyrkte det aktuella

motionsyrkandet. Ett yrkande med samma lydelse behandlades i betänkande 2023/24:FöU7, och utskottet gjorde i det betänkandet samma bedömning som tidigare och avstyrkte yrkandet.

Pågående arbete

MSB arbetar inte med tillståndsgivning och regelverk för vatten- och branddammar. Myndigheten bedömer däremot att vatten- och branddammar kan fylla en viktig funktion för kommunernas beredskap. Med anledning av den återupptagna totalförsvarsplaneringen rekommenderar MSB att de anläggningar som byggdes under kalla kriget för civilt försvar, exempelvis krigsbranddammar, för närvarande inte ska avvecklas, annat än i de fall där det kan vara särskilt motiverat. Det finns dock inget behov av att bygga nya branddammar i dagsläget, utan kommunala räddningstjänsters behov handlar i dag framför allt om att lokalisera och återställa befintliga branddammar.

Varje kommun är ansvarig för att planera sin räddningstjänst så att räddningsinsatser kan genomföras på ett effektivt sätt, under alla förhållanden, från fredstid till kris och höjd beredskap. MSB gör bedömningen att det varken i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor eller andra angränsande lagstiftningar finns några specifika krav på branddammar eller krigsbranddammar. Det är snarare kommunernas behov som styr detta, och hur de väljer att planera och organisera sin räddningstjänst som blir avgörande. Kommunerna är skyldiga att bevaka totalförsvarets intressen i den fysiska planeringen. Det innebär bl.a. att de ska ta hänsyn till befolkningsskyddet vid planläggning och bygglovsgivning enligt plan- och bygglagen. Eventuella miljöhänsyn kopplade till exempelvis känsligt djurliv skulle kunna bli en utmaning när man återställer gamla branddammar. Enligt MSB kan det i sammanhanget vara värt att poängtera att moderna släckbilar inte är avsedda att kunna genomföra vattentransporter eller hämta upp vatten från branddammar. Kommunernas räddningstjänst behöver därför förstärkas med exempelvis motorsprutor av typen klass 2 eller klass 3 för att göra brandvattenförsörjning från dessa dammar möjlig.

Utskottets ställningstagande

Den aktuella motionen rör samma fråga som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Som framgår ovan under rubriken Tidigare behandling gjordes detta senast i betänkande 2023/24:FöU7. Riksdagen avslog motionen i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionen.

Försvarsmaktens resurser vid skogsbränder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Försvarsmaktens resurser vid skogsbränder.

Motionen

Bo Broman och Eric Westroth (båda SD) anför i motion 2024/25:3182 att Försvarsmakten ska ges de resurser som krävs för att bistå vid bekämpandet av skogsbränder. I motionen framhålls bl.a. behovet av resurser för att införskaffa relevant brandbekämpningsutrustning och tillhandahålla relevant utbildning och träning samt behovet av tydliga samarbetsformer och kommunikationskanaler mellan det militära och det civila försvaret.

Bakgrund

Tidigare behandling

Riksdagen behandlade målet för det militära försvaret i samband med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). I enlighet med regeringens förslag beslutade riksdagen att målet för det militära försvaret skulle vara att bl.a. ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap. När det gällde dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället bedömde utskottet samtidigt att det militära försvarets förutsättningar att bistå övriga samhället kunde öka med en förstärkt grund- och krigsorganisation samt utökad utbildning av totalförsvarspliktiga.

Inför det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2025–2030 presenterade regeringen i totalförsvarspropositionen (prop. 2024/25:34) ett förslag på ett delvis uppdaterat mål för det militära försvaret i linje med förslag från Försvarsberedningen (Ds 2023:34). Den del som rör det militära försvarets förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet lämnades oförändrad i förhållande till tidigare. Utskottet instämde i regeringens förslag till mål för det militära försvaret, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 204/25:FöU2, rskr. 2024/25:114). Målet ska således även framledes vara att det militära försvaret bl.a. ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

Pågående arbete

Försvarsmakten kan i dagsläget lämna stöd till samhället bl.a. enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet om

Försvarsmakten har lämpliga resurser som tillåter detta, om stödet inte allvarligt hindrar Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och om övriga villkor enligt förordningen är uppfyllda. Förordningens bestämmelser gäller dock inte för sådant stöd från Försvarsmakten till civil verksamhet som regleras särskilt i en lag eller annan förordning. Försvarsmakten har t.ex. redan enligt 12 § i förordningen (2024:1333) med instruktion för Försvarsmakten en skyldighet att med myndighetens befintliga förmåga och resurser lämna stöd till civil verksamhet. Vidare har Försvarsmakten, i egenskap av statlig myndighet, också en skyldighet att på begäran av räddningsledare bistå med personal och egendom i en räddningsinsats enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Försvarsmakten har dock bara en sådan skyldighet om den har lämpliga resurser och om deltagandet inte allvarligt hindrar Försvarsmaktens vanliga verksamhet.

Försvarsmakten kan även lämna stöd till samhället i situationer som inte är kriser. Det kan t.ex. gälla vid transporter av sjuka eller ammunitionsröjning. Polismyndigheten och Försvarsmakten har fått i uppdrag av regeringen (Ju2023/02208) att fördjupa samarbetet inom områden där det kan bidra positivt till att bekämpa den systemhotande brottsligheten och där Försvarsmakten kan lämna stöd till polisen i enlighet med befintligt regelverk och de ekonomiska ramarna. Myndigheterna slutredovisade sina uppdrag i oktober 2024 (A580.163/2023) och konstaterade bl.a. att samarbetet utgår från de konkreta behov av stöd som Polismyndigheten har och där Försvarsmakten har kapacitet att möta dessa behov.

Av budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) framgår att stödet från Försvarsmakten till samhället fortsatt har varit betydande, även om omfattningen minskat i förhållande till åren med covidpandemin. Stödet har enligt regeringens bedömning genomförts med goda resultat. Regeringen bedömer att Försvarsmakten har en god möjlighet att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället.

I Försvarsmaktens budgetunderlag för 2026 (FM2024-21129:5, bil. 1) framhålls att Försvarsmakten strävar efter att främja att totalförsvarets behov ska genomsyra fler verksamhetsområden och utgöra ett centralt perspektiv i samhällsutvecklingen. Vidare framgår att Försvarsmakten planerar att verka för att det utvecklas ett aktivt totalförsvaret där totalförsvarets resurser kan nyttjas även i fredstid.

När det gäller hantering av skogsbränder uppger MSB att en rad åtgärder har vidtagits som stärkt förmågan lokalt, nationellt och på EU-nivå sedan de omfattande skogsbränderna 2018. Det gäller förmågan att förebygga, upptäcka, hantera och bekämpa bränder i skog och mark. I samband med skogsbränderna 2018 stöttade Försvarsmakten räddningstjänsten i arbetet med att släcka och kontrollera skogsbränder runt om i landet. Försvarsmakten bidrog med personal i det direkta släckningsarbetet på marken och lämnade även stöd i form av t.ex. helikoptrar, transporter och drivmedelsbilar. Drivmedel och flygbränsle distribuerades både till civila, internationella och egna fordon och till flygplan och kraftverk. Från början av maj till mitten

av augusti 2018 stöttade Försvarsmakten räddningstjänsten med brandbekämpning vid ca 90 tillfällen under uppskattningsvis 220 000 arbetstimmar och mer än 270 flygtimmar med helikopter. Vid ett flertal tillfällen hade Försvarsmakten också drönare uppe för att identifiera brandhärder, tog fram kartunderlag och bistod med kommunikationsutrustning där räddningstjänstens radio inte fungerade.

Sveriges nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning, Rakel, används bl.a. av polis, räddningstjänst och Försvarsmakten. Alla landets länsstyrelser, kommuner och regioner är också anslutna till Rakel. Rakel täcker, enligt MSB, 95 procent av Sveriges yta (undantaget fjällvärlden) och 99,84 procent av Sveriges befolkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att målet för det militära försvaret även framledes är att det militära försvaret bl.a. ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap. Detta torde förutsätta att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att målet ska kunna uppfyllas. Utskottet förutsätter även att Försvarsmakten bedriver sin verksamhet och fattar väl avvägda beslut i enlighet med detta.

Det är positivt att regeringen bedömer att Försvarsmakten har en god möjlighet att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället. Utskottet kan också konstatera att Försvarsmakten i samband med skogsbränderna 2018 stöttade räddningstjänsten i arbetet med att släcka och kontrollera skogsbränder runt om i landet.

Vidare vill utskottet även passa på att framhålla att det anser att räddningstjänsterna och MSB gradvis har förbättrat den svenska förmågan att hantera skogsbränder. MSB har t.ex. förstärkt sin förmåga att stödja räddningsinsatser vid skogsbränder med fler skopande flygplan för släckning från luften och fördelat medel till länsstyrelserna för bevakning med flyg för att upptäcka skogsbränder.

Utskottet ser det inte i nuläget som nödvändigt att föreslå några ytterligare åtgärder för att Försvarsmakten ska kunna bidra vid skogsbrandsbekämpning. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks.

Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar.

Jämför reservation 22 (S, MP) och 23 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) anförs att enbart utbildade pyrotekniker ska tillåtas att skjuta fyrverkerier samt att försäljning av fyrverkerier till allmänheten ska förbjudas.

I kommittémotion 2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) anförs att en licensiering av sprängmedel bör införas (yrkande 56) och att en insatsgrupp som kan hjälpa drabbade efter en sprängning ska tillsättas (yrkande 57).

I motion 2024/25:1178 av Torsten Elofsson (KD) anförs att det bör införas skärpta regler och tillståndskrav för inköp och försäljning av pyrotekniska varor.

I motion 2024/25:1768 av Paula Örn m.fl. (S) hävdas att kontrollen och uppföljningen av individer med sprängkort brister och att ansvaret för utfärda sprängkort ska återföras till Polismyndigheten för en mer offensiv kontroll och uppföljning.

Teresa Carvalho m.fl. (S) anför i motion 2024/25:2168 att det behövs licensiering och andra åtgärder för att förebygga och förhindra stölder av sprängmedel som används i gängkrig.

I motion 2024/25:265 anför Ingela Nylund Watz (S) att all användning av fyrverkerier ska göras tillståndspliktig.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 underströk utskottet än en gång att användningen av fyrverkerier är förenad med ett stort personligt ansvar, både för egen och andras säkerhet och trivsel. Utskottet ansåg dock att det inom ramen för gällande lagstiftning redan fanns tillräckliga möjligheter att begränsa och ingripa i privatpersoners användning av fyrverkerier. Vidare förutsatte utskottet att polisen och kommunerna skulle agera med de lagliga möjligheter som fanns för att hantera frågan och såg inget behov av en översyn av regleringen om fyrverkerianvändning vid det tillfället. Motionsyrkandena avstyrktes.

I betänkande 2022/23:FöU7 noterade utskottet i tillägg till detta att gällande EU-reglering inte ger ett medlemsland rätt att förbjuda, begränsa eller hindra tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar som uppfyller de krav som ställs i det s.k. pyroteknikdirektivet. Utskottet såg sammanfattningsvis

inget behov av en översyn av lagstiftningen. Motionsyrkandet i ämnet avstyrktes.

I betänkande 2023/24:FöU12 välkomnade utskottet regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (prop. 2023/24:139). Regeringens förslag avsåg bl.a. ett nationellt tillståndregister för explosiva varor och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten. Enligt utskottet var lagförslagen ett viktigt bidrag till att minska den illegala användningen av explosiva varor i samhället och till att stärka det brottsbekämpande arbetet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle besluta i enlighet med regeringens förslag, och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2023/24:275). Propositionen tillstyrktes i sin helhet. I samma betänkande konstaterade utskottet att regeringens lagförslag innebar att ett samlat nationellt tillståndregister för explosiva varor skulle införas som, enligt regeringen, skulle bidra till att ge en bättre bild över de tillstånd som fanns och till att motverka att explosiva varor hamnar i orätta händer. Utskottet noterade vidare att regeringen, efter att ha överlämnat propositionen till riksdagen, hade beslutat om en utredning som fått i uppdrag att se över den befintliga lagstiftningen, inklusive tillståndsfrågor. I uppdraget ingick att föreslå en mer ändamålsenlig tillståndsprovning samt en mer välfungerande och effektiv tillsyn över tillståndspliktig verksamhet som involverar explosiva varor. Utskottet framhöll vidare att sprängningar är en allvarlig brottslighet som leder till stort lidande för de som drabbas och till stor otrygghet, både hos den närmaste omgivningen och för samhället i stort. Vidare välkomnade utskottet Brottsoffermyndighetens stöd till drabbade av sprängningar och andra brott samt myndighetens arbete med att följa upp och utveckla detta stöd. Utskottet såg också fram emot resultatet av den pågående utredningen om stärkt ställning för brottsoffer och förbättrade möjligheter till ersättning. Mot bakgrund av pågående utredningar och de åtgärder som regeringen och myndigheter hade vidtagit i fråga om explosiva varor och om stöd till brottsoffer fann utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena om licensiering av sprängmedel och om en insatsgrupp för brottsofferstöd vid sprängningar avstyrktes.

Gällande ordning

Begreppet explosiva varor omfattar en mängd olika produkter, t.ex. handgranater, sprängämnen, tändmedel, ammunition, krut och pyrotekniska artiklar såsom fyrverkerier. Bestämmelser om explosiva varor finns huvudsakligen i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor samt i myndighetsföreskrifter. LBE reglerar hantering, överföring, import och export av brandfarliga och explosiva varor och sådana förberedande och efterföljande åtgärder som behövs med hänsyn till brand- och explosionsrisken och till konsekvenserna av en brand eller en explosion.

Syftet med LBE är att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom en brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska även förebygga obehörigt förfarande med varorna och har dessutom ett brottsförebyggande syfte (prop. 2009/10:203).

Enligt LBE ska den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor som huvudregel ha tillstånd. MSB prövar frågor om tillstånd för explosiva varor när det rör tillverkning, bearbetning, behandling, destruktion, underhåll, återvinning och annan hantering som sker i anslutning till sådan hantering. Detsamma gäller för gränsöverskridande överföring, import, export och sådan hantering som Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV), Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket behöver ha tillstånd till. När det gäller tillstånd för hantering och överföring av explosiva varor i övriga fall är det den kommun där hanteringen ska ske som är ansvarig. Av LBE framgår vidare att den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen ska ha den kompetens eller tillgång till den kompetens som behövs med hänsyn till verksamhetens omfattning och varornas egenskaper. LBE föreskriver sedan juli 2023 att tillståndsmyndigheterna, dvs. MSB och kommunerna, med automatiserad behandling ska föra register över de som har meddelats tillstånd att hantera ammunition. Dessa register enligt LBE ska underlätta handläggningen av frågor om tillstånd och innehålla information som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller lagföra brott med anknytning till ammunition.

Mot bakgrund av att antalet sprängdåd i samhället har ökat kraftigt under de senaste åren och för att förhindra denna utveckling och samtidigt förbättra både det olyckspreventiva arbetet och arbetet mot obehöriga förfaranden med sprängmedel föreslog regeringen i maj 2024 ett antal lagändringar i LBE (prop. 2023/24:139). I propositionen föreslogs bl.a.

- ett nationellt tillståndsregister för explosiva varor
- sekretess för uppgifter i registret och i ärendehanteringens för att förhindra att explosiva varor kommer till brottslig användning och för att skydda enskilda
- sekretess hos MSB för uppgifter som kan användas för tillverkning av explosiva varor
- kriminalisering av försök, förberedelse och stämpling till grovt och synnerligen grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor.

Så som redan framgått föreslog utskottet att riksdagen skulle besluta i enlighet med regeringens förslag, och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2023/24:FöU12, rskr. 2023/24:275). Propositionen tillstyrktes i sin helhet. Lagändringarna trädde i kraft den 8 juli 2024.

Pyrotekniska varor är samlingsnamnet för explosiva föremål som innehåller pyrotekniska satser, dvs. en pulverblandning med oxidationsmedel och bränsle som huvudbeståndsdelar. Vanliga pyrotekniska varor är t.ex.

fyrverkerier och varningsbloss. Av ordningslagen (1993:1617) framgår att pyrotekniska varor inte får användas utan tillstånd från Polismyndigheten, om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär en risk för skador på eller någon beaktansvärd olägenhet för personer eller egendom. Regeringen har med stöd av ordningslagen bemyndigat kommunerna att meddela ytterligare föreskrifter för kommunen eller en del av denna. Syftet med de lokala föreskrifterna är att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas.

Hantering, överföring, import och export av pyrotekniska varor regleras också i LBE, med tillhörande förordning och föreskrifter meddelade av MSB. Lagstiftningen bygger i stora delar på EU-reglering, framför allt det s.k. pyroteknikdirektivet. Enligt artikel 4 i direktivet får medlemsstaterna inte förbjuda, begränsa eller hindra tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar som uppfyller de krav som ställs i direktivet. Direktivet hindrar dock inte en medlemsstat från att vidta åtgärder för att förbjuda eller begränsa innehavet, användningen eller försäljningen till allmänheten när det gäller vissa kategorier av fyrverkerier och andra pyrotekniska artiklar av skäl som rör allmän ordning, allmän säkerhet, hälsa och säkerhet eller miljöskydd. I Sverige finns redan i dag sådana begränsningar. MSB har exempelvis meddelat föreskrifter som innebär att privatpersoner inte längre får använda raketer med styrpinne utan utbildning och tillstånd. Förändringen är ett led i att minska antalet personskador kopplade till pyrotekniska varor.

Pågående arbete

I oktober 2023 gav regeringen de tio myndigheter som ingår i Nationellt forum för sprängämnssäkerhet i uppdrag att intensifiera och utveckla arbetet med att stoppa illegala sprängningar. MSB fick i uppgift att samordna arbetet och redovisa det för regeringen. Förutom MSB ingår bl.a. Försvarsmakten, FMV, Jordbruksverket, Kustbevakningen och Polismyndigheten i forumet. Uppdraget slutredovisades den 1 oktober 2024. Sammanlagt identifierades ett trettiofem möjliga åtgärder för att motverka illegala sprängningar och en övergripande analys av åtgärdernas förväntade effekter, potentiella konsekvenser och genomförbarhet genomfördes. Många av de föreslagna åtgärderna kommer att kräva fortsatt analys och i vissa fall även lagändringar, både i Sverige och inom EU. Vissa åtgärder bedöms dock kunna genomföras snabbare och övervägs redan, enligt regeringen. Regeringen uppger att myndigheternas rapport kommer att analyseras inom Regeringskansliet.

I februari 2024 presenterade regeringen Sveriges nationella strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67). Strategin syftar till att ge en tydligare inriktning för arbetet mot organiserad brottslighet och minska de sårbarheter som brottsligheten utnyttjar. Ett av målen i strategin innefattar att minska kriminellas tillgång till explosiva varor. Utifrån strategin kommer regeringen att bereda och besluta om myndighetsuppdrag, utredningsuppdrag, propositioner och förordningar m.m. Regeringen avser att löpande följa arbetet

inom respektive strategiskt målområde och återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur arbetet mot organiserad brottslighet fortskrider.

Den 22 maj 2024 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som ska se över några särskilt angelägna områden i LBE (Fö2024/01001). Regeringen skriver i uppdraget att den nuvarande regleringen framför allt togs fram i syfte att förebygga olyckor och inte för att bidra till brottsbekämpning. Mot bakgrund av samhällsutvecklingen med fler och mer hänsynslösa sprängningar inom kriminella miljöer samt annan otillåten hantering av explosiva varor anför regeringen att det är viktigt att ha en reglering som fungerar för båda syftena. Regeringen beskriver att målsättningen är att regelverk och kontrollfunktioner i större utsträckning ska vara anpassade för att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället samt att de ska utgöra ett effektivt verktyg för att upptäcka, utreda och lagföra brott kopplade till explosiva varor. I uppdraget ingår att föreslå en mer ändamålsenlig tillståndsprövning samt en mer välfungerande och effektiv tillsyn över tillståndspliktig verksamhet som involverar explosiva varor. Därutöver framgår att utredaren i mån av tid har möjlighet att ta upp andra frågor som hör samman med de frågeställningar som särskilt pekats ut i uppdragsbeskrivningen, bl.a. skulle även de förslag som redovisats av myndigheterna i det nationella forumet kunna beaktas. När det gäller frågan om tillstånd för explosiva varor i LBE framhåller regeringen i uppdraget att en ändamålsenlig och likvärdig tillståndsprövning bör kunna bidra till att förhindra att kriminella kommer över dessa varor. Ändamålet med tillståndsprövningen bör också vara att den som fått tillstånd har ett tydligt utpekad ansvar för den explosiva varan och kan bli straffrättsligt ansvarig om varan t.ex. hanteras på ett felaktigt sätt. Vidare bör tillståndsansökningar bedömas på ett likvärdigt sätt oavsett i vilken kommun de provas. Av uppdraget framgår att frågan om personliga tillstånd för explosiva varor ska analyseras av utredaren. Regeringen pekar i sammanhanget på flera skillnader mellan tillstånd för vapen och tillstånd för explosiva varor och att dessa skillnader mellan vapen och explosiva varor bör beaktas när utredaren analyserar frågan om personliga tillstånd för explosiva varor. Enligt regeringen kan det föreslagna nationella tillstandsregistret för explosiva varor vara ett viktigt verktyg för tillståndsgivande och brottsbekämpande myndigheter. Inom ramen för utredningen bör det därför analyseras hur tillstandsregistret kan användas för att uppnå en bättre och mer samordnad tillståndshantering i landet. Utredningen skulle ha redovisats i december 2024, men i januari 2025 meddelade regeringen att utredningen hade utvidgats och förlängts till den 31 mars 2025 (dir. Fö2024/02092). Den 13 februari 2025 tog regeringen emot en delredovisning med förslag på skärpningar av lagen om brandfarliga och explosiva varor (Ds 2025:6).

I februari 2025 beslutade regeringen att ge Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att förstärka arbetet med att motverka och bekämpa sprängdåd och minska tillgången till explosiva varor i kriminella miljöer (Ju2025/00232). Uppdraget ska genomföras i samverkan med MSB

och i dialog med Sveriges Kommuner och Regioner samt vid behov med andra relevanta aktörer. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Finansdepartementet) senast den 1 september 2025, med en delredovisning senast den 29 april 2025.

MSB arbetar på flera sätt för att förebygga olyckor med fyrverkerier. Ett sätt är genom lagstiftning, ett annat är genom information. Som det framgått ovan ger MSB ut föreskrifter med produktkrav på fyrverkerier och föreskrifter för hantering av fyrverkerier och andra explosiva varor. Produktkraven har sitt ursprung i EU-direktiv, och syftet är att de fyrverkerier som godkänns för försäljning på EU-marknaden ska vara säkra att hantera. MSB har även satsat på information till allmänheten genom tidningar och på sin webbplats för att minska antalet fyrverkeriolyckor och upplysa om riskerna med fyrverkerier. MSB genomför vidare marknadskontroller regelbundet. Det innebär att myndigheten gör stickprov på produkter och granskar produkternas märkning, inklusive åldersgräns och varningstext.

På webbplatsen krisinformation.se, som sammanställer information från svenska myndigheter, finns en särskild sida om sprängningar. Bland annat finns råd om vart man kan vända sig om man drabbas av en sprängning samt hur man ska agera vid en sprängning.

Brottsoffermyndigheten är Sveriges expertmyndighet för brottsofferfrågor. Myndighetens övergripande mål är att främja brottsoffers rättigheter och att uppmärksamma deras behov och intressen. Brottsoffermyndigheten beslutar om och betalar ut brottsskadeersättning. De som drabbats av ett sprängdåd och inte har en försäkring som ger full ersättning kan ansöka om statlig brottsskadeersättning hos Brottsoffermyndigheten.

Regeringen beslutade i juni 2023 att tillsätta en utredning med syftet att stärka brottsoffers ställning och förbättra deras möjligheter att få ersättning (dir. 2023:94). Utredningen redovisade sitt betänkande Ersättningsregler med brottsoffer i fokus (SOU 2025:23) den 17 mars 2025. Fortsatt beredning inom Regeringskansliet väntar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång uttrycka sitt stöd för de åtgärder som redan vidtagits för att minska den illegala användningen av explosiva varor i samhället och för att stärka det brottsbekämpande arbetet. Till exempel har ett nationellt tillståndregister för explosiva varor införts och förstadier till brott mot tillståndsplikten kriminaliserats. Enligt utskottet kan ett samlat nationellt tillståndregister för explosiva varor bidra till att ge en bättre bild över de tillstånd som finns och till att motverka att explosiva varor hamnar i orätta händer. Utskottet ser fram emot att följa regeringens beredning av slutbetänkandet av den utredning som haft i uppdrag att se över nuvarande lagstiftning, inklusive tillståndsförfrågor.

Samtidigt vill utskottet framhålla att sprängningar är en allvarlig brottslighet som orsakar stort lidande för de som drabbas och till stor

otrygghet, både hos den närmaste omgivningen och för samhället i stort. Utskottet välkomnar Brottsoffermyndighetens stöd till de som drabbats av sprängningar och andra brott samt myndighetens arbete med att följa upp och utveckla detta stöd. Utskottet ser också fram emot resultatet av utredningen om stärkt ställning för brottsoffer och förbättrade möjligheter till ersättning.

Mot bakgrund av utredningar och de åtgärder som regeringen och myndigheter har vidtagit i fråga om explosiva varor och om stöd till brottsoffer finner utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området för tillfället. De aktuella motionsyrkandena om sprängmedel och sprängningar avstyrks.

Vad gäller fyrverkerier vill utskottet än en gång understryka att användningen av fyrverkerier är förenad med ett stort personligt ansvar, både för egen och andras säkerhet och trivsel. Utskottet anser dock att det inom ramen för gällande lagstiftning redan i dag finns tillräckliga möjligheter att begränsa och ingripa i privatpersoners användning av fyrverkerier. Utskottet förutsätter vidare att polisen och kommunerna agerar med de lagliga möjligheter som finns för att hantera frågan och ser inget behov av en översyn av regleringen om fyrverkerianvändning i dagsläget. Motionsyrkandena om fyrverkerier avstyrks.

It-, informations- och cybersäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om it-, informations- och cybersäkerhet.

Jämför reservation 24 (SD), 25 (MP) och 26 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1467 av Tobias Andersson m.fl. (SD) anfördes att

- man bör utvärdera och eventuellt stärka arbetet genom Nationellt cybersäkerhetscenter och andra myndigheter för att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och it-incidenter (yrkande 3)
- regeringen och dess myndigheter bör bedriva ett effektivt informationsarbete för att höja medvetenheten om hot, sårbarheter och risker vad gäller cyberhot (yrkande 4)
- nätinfrastrukturens resiliens ska stärkas genom samarbete mellan olika företag i krissituationer (yrkande 5)
- former för samverkan och informationsdelning mellan myndigheter och privata företag och organisationer ska utvecklas för att öka säkerheten (yrkande 6)
- antalet personer med informationssäkerhetskompetens ska öka för att stödja företag, den offentliga sektorn och andra organisationer (yrkande 7).

I kommittémotion 2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) anfördes att Sverige behöver värdera den digitala infrastrukturens betydelse för samhället högre, och motionärerna yrkar på en säker upphandling, utbyggnad och tillsyn av viss it-infrastruktur (yrkande 6). I samma motion anfördes att säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur bör ses över (yrkande 7).

I partimotion 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 11 anfördes att cybersäkerheten behöver höjas i alla verksamheter i samhället, både i offentlig sektor och i privat sektor och att Sverige behöver stärka sin förmåga att förebygga och bemöta cyberattacker.

Bakgrund

Tidigare behandling

När det gäller informations- och cybersäkerhet behandlade utskottet hösten 2023 regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport Regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet (RiR 2023:8, skr. 2023/24:26). Utskottet såg positivt på de åtgärder som regeringen aviserade i skrivelsen, t.ex. arbetet med en ny informations- och cybersäkerhetsstrategi och breda och långsiktiga insatser för att komma till rätta med kompetensutvecklingen på området. När det gällde Nationellt cybersäkerhetscenter ansåg utskottet att det redan var att betrakta som ett mycket viktigt steg framåt, och utskottet såg fram emot att ta del av centrets fortsatta utveckling. Utskottet passade även på att framhålla att det var viktigt att det vid upphandling av elektronisk kommunikation och andra it-relaterade tjänster, liksom på många andra områden, ställdes krav på att inköp skulle göras på ett systematiskt och strategiskt sätt som säkerställde leveranssäkerhet och krisberedskap. Utskottet välkomnade Upphandlingsmyndighetens arbete med att ge förstärkt stöd vid upphandlingar av samhällsviktig verksamhet samt MSB:s arbete med att stödja aktörer inom den offentliga sektorn i fråga om informationssäker upphandling (bet. 2023/24:FöU2).

Inför försvarsbeslutet 2025–2030 betonade utskottet i sin behandling av totalförsvarspropositionen (prop. 2024/25:34) att det lade stor vikt vid att Sveriges cyberförmåga skulle stärkas och att samhällets cybersäkerhet förbättras (2024/25:FöU2). Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen beskrevs då som omfattande, och cyberangrepp bedömdes kunna få allvarliga konsekvenser och åtgärder behövdes för att förebygga, motstå och hantera cyberincidenter brett i samhället. Utskottet upprepade, liksom det framfört tidigare, att flera åtgärder vidtagits de senaste åren för en förbättrad informations- och cybersäkerhet, i Sverige och inom EU, men fortsatte att betona att uppdraget långt ifrån var slutfört. Utskottet välkomnade därför regeringens breda satsning i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) för att stärka informations- och cybersäkerhetsarbetet i det svenska samhället. Utskottet såg positivt på att de ökade anslagen skulle gå till en bred palett av åtgärder hos olika aktörer, inklusive åtgärder för att långsiktigt stödja kompetensutvecklingen på området genom forskning, utbildning och

information. Utskottet såg också fram emot att följa utvecklingen av det ombildade nationella cybersäkerhetscentret med FRA som kommande huvudman för verksamheten. Förväntningarna var att med det nya centret etablera en starkare nationell struktur och en tydlig knutpunkt för cybersäkerhetsarbetet. Vidare betonades att det kommande genomförandet av EU:s nya direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhet i hela unionen (NIS2-direktivet) i svensk lagstiftning skulle komma att beröra både privata och offentliga samhällsaktörer och var ett exempel på hur EU-samarbetet kan bidra till att stärka samhällets motståndskraft. Med anledning av det anförda ansåg utskottet att det vid det aktuella tillfället inte fanns skäl att vidta ytterligare åtgärder och utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden om cyber- och informationssäkerhet.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) föreslog regeringen en bredare satsning på 196 miljoner kronor för att stärka informations- och cybersäkerhetsarbetet i det svenska samhället. Regeringen anförde att förmågan att hantera de allvarigaste cyberhoten var en grundläggande statlig uppgift som behövde förstärkas och föreslog bl.a. anslagen till CERT-SE, Sveriges enhet för hantering av it-säkerhetsincidenter, vid MSB, skulle förstärkas med 40 miljoner kronor. Satsningen på CERT-SE möjliggör enligt regeringen ett mer effektivt stöd till samhällsaktörer för att förebygga, motstå och hantera cyberincidenter. Men den ska även stödja arbetet med att omhänderta de operativa krav som ställs på Sverige genom NIS2-direktivet.

För att höja cybersäkerhetsnivån hos samhällsviktiga organisationer föreslog regeringen vidare i budgetpropositionen för 2025 även att MSB skulle tillföras 8 miljoner kronor för att vidareutveckla sitt stöd riktat till aktörer som berörs av NIS2-direktivet. Medlen ska även möjliggöra utbildningar i informations- och cybersäkerhet för ledningsfunktioner inom samhällsviktig verksamhet. Dessutom tillfördes MSB enligt budgetpropositionen 6 miljoner kronor för att utveckla verktyget Cybersäkerhetskollen som erbjuder organisationer kostnadsfritt stöd för att stärka sitt cybersäkerhetsarbete. Andra delar av satsningen på cybersäkerhet omfattar t.ex. 15 miljoner kronor för att stärka det nationella samordningscentret för forskning och innovation inom cybersäkerhet (NCC-SE). Satsningen innebär också att NCC-SE får möjlighet att utveckla den svenska Cybernoden som samlar näringsliv, akademi och offentlig sektor för att prioritera och driva forsknings- och innovationsaktiviteter inom cybersäkerhetsområdet.

Regeringen beslutade 2023 att stärka styrningen av hur myndigheter återrappporterar sitt arbete med informations- och cybersäkerhet. Som ett led i att stärka den offentliga sektorns motståndskraft på området fick drygt 100 statliga myndigheter i sitt regleringsbrev för 2024 krav på att detaljerat redogöra för sitt arbete med informations- och cybersäkerhet.

I regleringsbrevet för 2025 fick flera myndigheter i uppdrag att vidta åtgärder för att öka robustheten i respektive myndighets it-miljö och för att stärka myndighetens cybersäkerhet, bl.a. genom att använda MSB:s verktyg Cybersäkerhetskollen. De åtgärder som myndigheterna vidtar enligt uppdraget ska syfta till att utveckla och stärka det civila försvaret för att därmed bidra till en högre samlad förmåga inom totalförsvaret.

I sitt regleringsbrev för 2025 (Fö2024/00474, Fö2024/00935 [delvis] Fö2024/01534 m.fl.) fick MSB i uppdrag att övergripande redovisa hur myndigheten har arbetat för att förvalta och utveckla sin informationssäkerhet och hur den planerar för att möta framtida behov. MSB ska även redogöra för de åtgärder som vidtagits med anledning av resultatet av den utvärdering av det egna informationssäkerhetsarbetet som gjorts med verktyg såsom Cybersäkerhetskollen.

År 2020 gav regeringen FRA, Försvarmakten, MSB och Säkerhetspolisen i uppdrag att fördjupa samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom att inrätta ett nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC), i nära samverkan med FMV, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen. Cybersäkerhetscentret utvecklades stegvis under 2021–2023, och inom ramen för centret har myndigheterna bl.a. samordnat arbetet för att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och andra it-incidenter. År 2023 aviserade regeringen att cybersäkerhetscentrets verksamhet i fortsättningen skulle bedrivas med FRA som huvudman med motiveringen att myndigheten har den expertkunskap och förmåga som krävs för att samordna arbetet. Regeringen beslutade den 4 oktober 2023 att en utredare skulle lämna förslag på hur en ändamålsenlig och effektiv ledning, organisering och styrning av NCSC skulle utformas (Fö2023/01606). Utredningen redovisade i april 2024 sitt första delbetänkande och i juni 2024 överlämnades utredningens slutbetänkande (Fö2024/00785 del 1 och 2), varefter regeringen i september 2024 lanserade det nya NCSC. Enligt regeringen är målsättningen att ett väl fungerande NCSC ska utgöra navet i Sveriges cybersäkerhetsarbete. Centret ska bl.a. bidra såväl till det förebyggande arbetet som till bekämpning av it-relaterad brottslighet, erbjuda stöd vid incidenter som omfattar samhällsviktig verksamhet och verka för en generell höjning av den nationella cybersäkerheten och robustheten. I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) föreslår regeringen att FRA, inom ramen för sitt kommande huvudmannaskap, tillförs 50 miljoner kronor för att skapa förutsättningar för och bygga upp NCSC till att bli en väl fungerande verksamhet.

I november 2024 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdraget att lämna förslag på en organisationsförändring och ansvarsfördelning för samhällets informations- och cybersäkerhet (dir. 2024:111). I uppdraget hänvisas till Försvarsberedningens rapport Kraftsamling (Ds 2023:34), där det ifrågasätts om dagens myndighetsstruktur är ändamålsenlig för att uppnå en samlad och samordnad styrning av samhällets informations- och cybersäkerhetsarbete. Mot denna bakgrund gavs en särskild utredare i

uppdrag att utreda hur en överföring av arbetsuppgifter inom informations- och cybersäkerhet från MSB till FRA kan genomföras. Utredaren ska bl.a.

- utreda och redovisa förutsättningarna för och konsekvenserna av en överföring av arbetsuppgifterna
- analysera och bedöma hur överföring av uppgifter och ansvar för dessa påverkar samhällets motståndskraft på informations- och cybersäkerhetsområdet
- analysera och föreslå vilka av MSB:s uppgifter inom informations- och cybersäkerhet som bör föras över till FRA
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2025.

Regeringen gav den 22 maj 2024 Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att leda en process för att identifiera och föreslå strategiskt viktiga tekniker för Sverige (KN2024/00977). Som en del av processen skulle utpekade teknikområden och innovationsbehov inom EU, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, partnerländer samt Nato och Försvarsmakten beaktas. I uppdraget till Vinnova pekade regeringen på att den säkerhetspolitiska utvecklingen och Sveriges anslutning till Nato innebär nya förväntningar på ökad teknologisk förmåga, inte minst inom teknik med dubbla användningsområden. Sveriges förmåga att identifiera vilken teknik som är skyddsvärd samt förmågan att motverka forskningsstölder och industrispionage behövde enligt regeringen öka. Regeringen meddelade i november 2024 att den tagit emot Vinnovas redovisning av uppdraget i rapporten Strategiska tekniker för Sverige – Ett underlag för nationella prioriteringar (dnr 2024-01501).

På Upphandlingsmyndighetens webbplats finns information riktad till den som ska upphandla eller leverera varor eller tjänster till samhällsviktig verksamhet. Informationen omfattar bl.a. hänvisningar till gällande lagstiftning, lärande exempel och myndighetens vägledning för säkerhetsskyddad upphandling.

Regeringen betonade i totalförsvarspropositionen för 2025–2030 (prop. 2024/25:34) att cyberangrepp är ett allvarligt hot mot befolkningens liv och hälsa och samhällets funktionalitet och förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden. Detta gäller såväl i fred som vid höjd beredskap och ytterst i krig. Enligt regeringen genomför utländska statliga och andra aktörer ständigt cyberangrepp mot svenska intressen och Sverige har varit och är föremål för säkerhetshotande verksamhet från främmande makt. Förmågan att hantera cyberhot och cyberangrepp är av fundamental betydelse för Sveriges säkerhet och motståndskraft såväl i fred och vid höjd beredskap som i krig. Det grundläggande skyddet mot cyberhot realiseras genom ett systematiskt och riskbaserat informations- och cybersäkerhetsarbete. Därtill krävs cyberförsvarsförmåga som en del av det militära försvaret. Regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning att cybersäkerhet och cyberförsvar bör ses som ömsesidigt förstärkande verksamheter. Regeringen framhåller att

samtliga verksamheter inom det civila försvaret behöver ha en god grundläggande informations- och cybersäkerhet för ett trovärdigt totalförsvaret. Samhällsviktiga verksamheter behöver ha förmåga att motstå cyberangrepp och informations- och cybersäkerhet måste därför prioriteras, inte minst på ledningsnivå. Omvärldsläget tydliggör vidare behovet av säker informationsdelning inom totalförsvaret och vikten av att kunna skapa en gemensam lägesbild. En ökad digital förmåga är i sammanhanget nödvändig för att totalförsvaret ska kunna identifiera och vidta åtgärder mot samhällshotande aktörer samt hantera andra samhällsutmaningar, såsom cyberangrepp och terrorism.

Enligt totalförvarspropositionen för 2025–2030 har regeringen redan vidtagit ett flertal långsiktiga åtgärder för att utveckla och stärka det systematiska och riskbaserade arbetet med informations- och cybersäkerhet. Regeringen betonade emellertid att det arbetet bedrivs på bredden, utifrån huvudsakligen annan styrning och andra processer än totalförvarspropositionen. Regeringen framhöll att en ny nationell cybersäkerhetsstrategi kommer att prägla det nationella cybersäkerhetsarbetet de kommande åren och markera en omläggning och ett omtag av Sveriges arbete på området. Målbilden är enligt regeringen ett motståndskraftigt Sverige där cybersäkerhet och skydd av samhällsviktig verksamhet prioriteras, samtidigt som samverkan mellan myndigheter och näringslivet fortsätter att främjas. I totalförvarspropositionen underströk regeringen att effektiv samverkan mellan offentliga och privata samhällsaktörer är av avgörande betydelse för att utveckla den nationella cybersäkerhetsförmågan.

Regeringen framhöll vidare i totalförvarspropositionen att EU spelar en viktig roll för att stärka samhällets motståndskraft inklusive inom cybersäkerhet, och för att bemöta hybrid- och cyberhot. EU utgör enligt regeringen en central samverkansram genom både lagstiftningsinstrumentet och flera olika operativa samarbeten på både policy- och myndighetsnivå. Regeringen framhöll också avsikten att under 2025 genomföra NIS2-direktivet i svensk lagstiftning. NIS2-direktivet är enligt regeringen den mest omfattande ambitionshöjningen inom EU:s cybersäkerhetslagstiftning hittills och att många sektorer och samhällsaktörer, både offentliga och privata, kommer att omfattas av det nya regelverket. Det var i februari 2023 som regeringen tillsatte en utredning (dir. 2023:30) med uppgift att föreslå de anpassningar av svensk rätt som är nödvändiga för att kunna genomföra NIS2-direktivet och EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet). I mars 2024 redovisade utredningen sitt delbetänkande Nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18) om de delar av uppdraget som rörde NIS2-direktivet. Betänkandet remitterades till maj 2024 och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Utredningen slutredovisade övriga delar i september 2024 (SOU 2024:64).

I totalförvarspropositionen gav regeringen ytterligare exempel på långsiktiga åtaganden, däribland vidareutveckling av det nationella samordningscentret för forskning och innovation inom cybersäkerhet

(NCC SE), en fortsatt satsning på verktyget Cybersäkerhetskollen samt en utökning av kampanjen Tänk säkert för att utveckla grundläggande s.k. cyberhygien och främja säkrare digitalt agerande i samhället. Regeringen framhöll vidare Cybercampus Sverige som invigdes i början av 2024 som ett viktigt bidrag till ökad cybersäkerhet, stärkt försvarsförmåga i samhället och stärkt svensk konkurrenskraft.

Den 9 december 2024 presenterade utrikesminister Maria Malmer Stenergard regeringens strategi för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor, kallad Sverige i en digital värld – en strategi för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor. Enligt strategin är det för att stärka Sveriges roll och inflytande internationellt avgörande att driva en sammanhållen och integrerad utrikes- och säkerhetspolitik inom cyberfrågor och digitala frågor. För svensk utrikesförvaltning handlar arbetet med cyberfrågor och digitala frågor om att främja svenska innovationer och industrier, främja svenska värderingar och intressen, stärka utvecklingssamarbetet samt fördjupa säkerhetspolitiska samarbeten i syfte att stärka Sveriges bemötande, motståndskraft och avskräckningsförmåga med fokus på utländska statliga antagonistiska aktörer. Strategin ligger i linje med regeringens nationella säkerhetsstrategi och är även utformad för att fungera ömsesidigt förstärkande med den nationella cybersäkerhetsstrategin som kommer i mars 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång framhålla att cyberhoten mot Sverige och svenska intressen är omfattande. Cyberangrepp kan få allvarliga konsekvenser, och det krävs åtgärder för att förebygga, motstå och hantera cyberincidenter brett i samhället. Vidare välkomnar utskottet att flera åtgärder vidtagits de senaste åren för en förbättrad informations- och cybersäkerhet, i Sverige och inom EU. Utskottet välkomnar regeringens breda satsning i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) för att stärka informations- och cybersäkerhetsarbetet i det svenska samhället. Utskottet ser också positivt på att de ökade anslagen går till en bred palett av åtgärder hos olika aktörer, inklusive åtgärder för att långsiktigt stödja kompetensutvecklingen på området genom forskning, utbildning och information. Utskottet ser särskilt fram emot att följa Nationellt cybersäkerhetscenters fortsatta utveckling mot att bli navet i Sveriges cybersäkerhetsarbete. Genomförandet av NIS2-direktivet i svensk lagstiftning är ett exempel på hur EU-samarbetet kan bidra till att stärka samhällets motståndskraft.

Utskottet ville även passa på att framhålla att det är viktigt att det vid upphandling av elektronisk kommunikation och andra it-relaterade tjänster, liksom på många andra områden, ställs krav på att inköp görs på ett systematiskt och strategiskt sätt som säkerställer leveranssäkerhet och krisberedskap. Utskottet välkomnar Upphandlingsmyndighetens arbete med att ge förstärkt stöd vid upphandlingar av samhällsviktig verksamhet samt MSB:s

arbete med att stödja aktörer inom den offentliga sektorn i fråga om informationssäker upphandling.

Med anledning av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Utskottet avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden om it-, informations- och cybersäkerhet.

Bestämmelser för fotografering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om bestämmelser för fotografering.

Motionerna

I motion 2024/25:1009 av Rickard Nordin (C) föreslås en översyn av lagstiftningen om spridningstillstånd för avbildningar av ofarliga objekt från luften för att lagstiftningen ska bli mer ändamålsenlig.

I motion 2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) föreslås att kravet på spridningstillstånd för avbildningar, såsom filmer, foton och annat, från luften av ofarliga objekt ska avskaffas (yrkande 3).

Ann-Sofie Alm (M) föreslår i motion 2024/25:1976 att man ska utreda om fotoförbudet vid skyddsobjekt även ska gälla inbyggda kameror i fordon.

Bakgrund

Gällande ordning

Enligt lagen (2016:319) om skydd för geografisk information är det förbjudet att sprida en sammanställning av geografisk information utan spridningstillstånd. Innan enskilda sprider fotografier, videor och annat material som avbildar Sveriges landområden och som tagits från luftfartyg såsom drönare, flygplan, helikoptrar eller luftballonger måste de ansöka om spridningstillstånd från Lantmäteriet. Rör det sig om undersökningar, fotografier och annat material som avbildar förhållanden på eller under havsbotten inom Sveriges territorium krävs en ansökan om spridningstillstånd från Sjöfartsverket.

Syftet med bestämmelsen om spridningstillstånd är att skydda information som är viktig för totalförsvaret. Det är gratis att ansöka om spridningstillstånd och den beräknade handläggningstiden är cirka tio arbetsdagar, enligt Lantmäteriet. Lantmäteriet beskriver på sin webbplats vilka undantag som finns från kravet på spridningstillstånd. Det behövs t.ex. ingen ansökan om spridningstillstånd om en bild eller film enbart visar en privat bostadsbyggnad med tillhörande tomtmark och anläggningar eller en offentlig plats. Som

offentliga platser räknas allmänna vägar, torg, parker och andra platser som i en detaljplan redovisas som allmänna. Det kan också vara exempelvis idrottsplatser, badplatser och friluftsområden som kommunerna anger som offentliga platser i sina lokala ordningsföreskrifter.

Vissa civila och militära objekt med tillhörande anläggningar, områden och andra objekt kan klassas som skyddsobjekt i enlighet med skyddslagen (2010:305) för att ge ett förstärkt skydd mot bl.a. sabotage och spioneri. Som exempel kan nämnas att samtliga svenska kärnkraftverk är klassade som skyddsobjekt. Även områdena runt anläggningarna ingår i skyddsobjekten. Enligt 7 § skyddslagen innebär ett beslut om skyddsobjekt att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet omfattar även tillträde med hjälp av en obemannad farkost. Genom ett särskilt beslut får tillträdesförbudet förenas med ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Enligt 11 § får den som bevakar ett skyddsobjekt besluta om kroppsvisitation och undersökning av fordon, fartyg och luftfartyg, om det behövs för att bevakningsuppgiften ska kunna fullgöras, eller för att söka efter föremål som kan tas i beslag enligt denna lag.

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 noterade utskottet den ökande användningen av luftfartyg i form av drönare och välkomnade att regeringen gett Transportstyrelsen i uppdrag att utreda olika frågeställningar som aktualiseras av användandet av drönare och deras roll i transportsystemet i Sverige. Utskottet såg fram emot resultatet av utredningen och såg vid den aktuella tidpunkten inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder när det gällde spridningstillstånd för avbildningar från luftfartyg. De aktuella motionsyrkandena om spridningstillstånd avstyrktes.

I betänkande 2019/20:FöU7 uttryckte utskottet att det arbete som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet genomfört (SOU 2018:26, SOU 2019:34) hade lett fram till flera viktiga ändringar i skyddslagen. Mot bakgrund av det grundliga arbete som kommittén och regeringen bedrivit med att se över skyddslagen såg utskottet inga skäl att vidta några ytterligare åtgärder i fråga om skyddslagen.

I betänkande 2021/22:FöU7 betonade utskottet än en gång hur nya och förstärkta hot ständigt ger upphov till nya frågor om hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna skyddas. Skyddslagens bestämmelser sågs i sammanhanget som centrala och det arbete som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet hade bedrivit ansågs därför vara av stor vikt. Mot bakgrund av det arbete som kommittén bedrivit, och det beredningsarbete inom Regeringskansliet som detta gett upphov till, såg utskottet inga skäl att vidta några ytterligare åtgärder vid det aktuella tillfället i fråga om de yrkanden relaterade till skyddsobjekt och skyddslagen som olika motionärer hade fört fram. Motionsyrkandena avstyrktes sålunda. Utskottet gjorde även en liknande bedömning i betänkande 2022/23:FöU7.

Pågående arbete

I juli 2023 beslutade regeringen att ge Transportstyrelsen i uppdrag att utreda dels frågeställningar som aktualiseras av användandet av drönare, dels drönares roll i transportsystemet i Sverige (LI2023/02917). Syftet med uppdraget var att stärka förutsättningarna för en konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige och EU samt att främja en säker, hållbar och effektiv användning av drönare som tar hänsyn till nationella förutsättningar och eventuella allmänna och enskilda motstående intressen. Uppdraget gavs mot bakgrund av de EU-gemensamma regelverk för drönare och U-space (som är ett luftrumsområde där drönartjänster tillhandahålls av tjänsteleverantörer) som hade trätt i kraft och höll på att vidareutvecklas, Europeiska kommissionens drönarstrategi 2.0 samt de möjligheter och utmaningar som en ökad användning av drönare kunde medföra. Transportstyrelsen skulle bl.a. redogöra för olika allmänna och enskilda intressen som kunde beröras av ett ökat användande av drönare, analysera behovet av regelförenkling eller ytterligare nationell reglering, rutiner och processer samt belysa frågor om tillstånds- och planeringsprocesser och samverkansformer. Transportstyrelsen redovisade i augusti 2024 uppdraget till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) i rapporten En konkurrenskraftig drönarbransch för Sverige (TSG 2023-5511). Rapportens innehåll beskrivs närmare i ett annat avsnitt i det här betänkandet, under rubriken Räddningstjänsten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona att ny teknik kan väcka frågor om hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna skyddas. Att en samhällsviktig verksamhet är ett skyddsobjekt medför att den ska ha ett förstärkt skydd mot bl.a. sabotage, spioneri och terroristbrott. Det förstärkta skyddet medför i många fall att det är förbjudet att avbilda, beskriva och mäta skyddsobjekten, vilket innebär att fotografering är förbjuden av eller inom ett sådant objekt.

Utskottet noterar vidare att syftet med bestämmelsen om spridningstillstånd är att skydda information som är viktig för totalförsvaret. Det finns samtidigt tydliga riktlinjer för vilka undantag som finns från kravet på spridningstillstånd bl.a. för fotografering av offentliga platser och privata bostäder.

Utskottet ser inget behov i dagsläget av att vidta några åtgärder när det gäller bestämmelser för fotografering. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Kärnkraft och strålsäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om kärnkraft och strålsäkerhet.

Jämför reservation 27 (SD) och 28 (C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 framhålls att ett stärkt strålsäkerhetsarbete är av central betydelse för rikets säkerhet. I motionen yrkas på att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför.

I partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) anføres att alla kärnkraftsaktörer själva ska bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring, vilket kräver ökade avsättningar för avfallshantering (yrkande 18).

I motion 2024/25:1281 av Lars Englund (M) anføres att möjligheten att pausa byggnationen av slutförvar av använt kärnbränsle och en inkapslingsanläggning ska ses över och att Vattenfall AB bör ges i uppdrag att planera för utbyggnad av det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (Clab) i Oskarshamn (yrkandena 1 och 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I januari 2022 beslutade regeringen att tillåta slutförvar för använt kärnbränsle och bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall. Finansieringen ur kärnavfallsfonden behövde därför anpassas för att säkerställa att kommunerna skulle kunna fortsätta att delta aktivt i processerna för att etablera förvaren.

Den 23 november 2023 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om finansiering av kommuners medverkan i kärnavfallshanteringen (prop. 2023/24:41). I propositionen föreslog regeringen att kärnavfallsavgiften skulle finansiera fler av kommunernas kostnader för insatser i samband med hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Enligt regeringen var syftet med förslagen att skapa bättre förutsättningar för en allsidig bedömning och granskning av slutförvaringens miljö- och säkerhetskonsekvenser och för allmänhetens insyn i arbetet. Utskottet såg positivt på att kärnavfallsavgiften skulle täcka fler av kommunernas kostnader för insatser i samband med hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Utskottet ansåg således att riksdagen av de skäl som anfördes i propositionen borde anta regeringens lagförslag (bet. 2023/24:F6U8).

Riksdagen röstade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2023/24:182). De nya reglerna började gälla den 1 juli 2024.

I betänkande 2024/25:FöU7 fortsatte utskottet att lägga stor vikt vid den långsiktiga säkerheten i fråga om hanteringen av använt kärnbränsle och underströk än en gång att förvaringen av sådant måste vara så säker att den inte kommer att medföra risker för kommande generationer. Utskottet noterade bl.a. att regeringen de senaste åren hade tillsatt flera utredningar om kärnkraft som bl.a. syftar till att analysera frågor om kärnavfall och finansieringsfrågor relaterade till slutförvar. Med det anförda såg inte utskottet skäl att vidta några ytterligare åtgärder i fråga om slutförvar av kärnavfall eller om kärnkraftsaktörers ansvar för kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring. Motionsyrkandena avstyrktes.

Vad gäller strålsäkerhet godkände riksdagen i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2024 att målet för strålsäkerhetsområdet ska vara att kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning bedrivs strålsäkert samt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6, bet. 2023/24:FöU1, rskr. 2023/24:74–75). Utskottet såg positivt på att de insatser som genomfördes under 2022 resulterade i en ökad förmåga för Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) att utföra sina uppgifter under höjd beredskap och krig samt en uthålligare krigsorganisation. Utskottet delade regeringens bedömning att kraven på myndigheten påverkas av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, och att det därför krävdes fortsatt arbete för att kunna säkerställa Sveriges förmåga att hantera radiologiska nödsituationer i fred och vid höjd beredskap. Eftersom regeringen hade betonat vikten av att stärka förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet inom området vid störda förhållanden och vid höjd beredskap utgick utskottet från att målet gällde under hela hotskalan. Utskottet såg därmed inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder för att stärka arbetet med strålsäkerhet. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes.

I betänkande 2022/23:FöU7 konstaterade utskottet att de ryska angreppen i Ukraina tydligt hade visat på de strålsäkerhetsrisker som finns i ett krig, men även i fredstid i form av t.ex. terroristhot. Utskottet underströk i likhet med tidigare att nya eller förstärkta hot ständigt ger upphov till nya frågor om hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna skyddas. Utskottet lyfte bl.a. fram skyddslagens bestämmelser och det omfattande arbete som tillståndshavarna, SSM, Säkerhetspolisen m.fl. bedriver för att skydda de svenska kärnkraftverken. Mot bakgrund av den verksamhet som redan bedrevs av olika aktörer såg utskottet inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder om skyddet av kärnkraftverk och andra anläggningar som innefattar nukleär verksamhet. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes.

Pågående arbete

I november 2023 beslutade regeringen att en särskild utredare skulle se över de nuvarande reglerna för att underlätta för ny kärnkraft (dir. 2023:155). Syftet var att nå regeringens målsättning att Sverige senast 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Utredaren skulle bl.a. utreda hur tillståndsprövningen av kärnkraftsreaktorer enligt såväl lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet som miljöbalken kan effektiviseras samt se över ansökningsavgiften enligt förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten och föreslå de ändringar som behövs för ett ändamålsenligt avgiftsuttag som tar hänsyn till nya reaktortyper. Utredaren ska även analysera behovet av anpassning och utveckling av det befintliga kärnavfallsprogrammet för hantering av avfall från nya reaktorer. Uppdraget om tillståndsprövning och avgifter redovisades i januari 2025 i delbetänkandet *Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter* (SOU 2025:7). Uppdraget om kärnavfall och använt kärnbränsle ska redovisas senast den 29 augusti 2025.

MSB har i uppdrag att utveckla och stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera oönskade händelser där kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen (chemical, biological, radiological, nuclear and explosives, CBRNE) ingår. I juni 2023 tog MSB fram en ny uppdaterad CBRNE-strategi (publ. MSB219) i syfte att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera oönskade händelser där farliga ämnen ingår. Att stärka aktörernas CBRNE-förmåga bedöms som en naturlig del i utvecklingen av det svenska totalförsvaret, och strategin avser att tydliggöra aktörernas inriktning och behov av framtida investeringar för att stärka förmågan på området. Även Försvarsmakten bedriver, vid Totalförsvarets skyddscentrum, arbete för att ge sin övriga insatsorganisation bästa möjliga förutsättningar att lösa sina uppgifter även om den utsätts för CBRNE-vapen. Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver forskning bl.a. om kemiska och biologiska vapen, tekniskt skydd och spridningsberäkningar. Forskningen ska säkerställa en långsiktig kunskapsuppbyggnad och är en förutsättning för att kunna bibehålla och utveckla en strategisk kompetens för att bidra till totalförsvarets långsiktiga förmågeutveckling.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) föreslår regeringen breda satsningar inom alla beredskapssektorer och inom flera samhällsviktiga funktioner under försvarsbeslutsperioden 2025–2030. Energiförsörjning är ett av de särskilt prioriterade områdena. En ekonomisk planeringsram för civilt försvar införs i syfte att förbereda Sverige för höjd beredskap och krig. Med en ekonomisk planeringsram för försvarsbeslutsperioden skapas enligt regeringen förutsägbarhet, långsiktighet och transparens i inriktningen av det civila försvaret. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2025 att beredskapssektorn Energi tilldelas ca 300 miljoner kronor under 2025. Från och med 2028 tillförs sektorn årligen 1,4 miljarder kronor för åtgärder som bl.a. syftar till att stärka elberedskapen exempelvis

genom reparationsberedskap, utbildning och övning samt fortifikatoriskt skydd.

I totalförsvarspropositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) konstaterar regeringen att man för att åstadkomma en långsiktigt hållbar utbyggnad av energisystemet måste ta hänsyn till andra berörda intressen, bl.a. totalförsvaret. Energianläggningar ska kunna nyttjas även vid höjd beredskap. Det behövs därför tydliga rättsliga förutsättningar för drift av kärnkraftverk och andra energianläggningar vid höjd beredskap. Regeringskansliet har gett en s.k. bokstavsutredare i uppdrag att lämna förslag på hur lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet med tillhörande förordning kan moderniseras (KN2024/00929). Nyttjandet av kärnkraftverk vid höjd beredskap omfattas dock inte av utredningen. Det är en komplex fråga som enligt regeringen behöver utredas vidare, bl.a. i fråga om förutsättningarna för när drift ska få ske samt hur myndigheternas ansvarsområden och intressen ska vägas mot varandra. Regeringen understryker att SSM har en viktig roll i totalförsvaret för att Sverige ska kunna upprätthålla en förmåga att hantera nukleära och radiologiska nödsituationer. Myndigheten behöver därför fortsätta att öka tempot i arbetet med att stärka det civila försvaret.

Regeringen understryker vidare i totalförsvarspropositionen att störningar i energisystemet kan få omfattande konsekvenser för stora delar av samhället och att en fungerande energiförsörjning är central för att ett samhälle ska fungera även vid höjd beredskap och ytterst i krig. Regeringen uttrycker i totalförsvarspropositionen ambitionen att utveckla och trygga energiförsörjningen av el, flytande drivmedel, gas, värme och kyla samt kopplingar mellan dessa områden. Regeringen anför också att det finns behov av att skydda kritisk infrastruktur på bl.a. energiområdet, exempelvis genom luftvärn. Samhällets ökade beroende av el, i kombination med allvarliga hot mot Sveriges säkerhet, har ökat behovet av att stärka elförsörjningens förmåga att hantera störningar, kriser och krig. Regeringen uttrycker att elberedskapen behöver fortsätta att utvecklas och stärkas för att minimera konsekvenserna av elbortfall och möjliggöra en snabb återställning av försörjningen.

Försvarsberedningen konstaterade i sin rapport Kraftsamling (Ds. 2023:34) att Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Energiförsörjning. Övriga beredskapsmyndigheter i sektorn är Affärsverket svenska kraftnät, SSM och Energimarknadsinspektionen. Försvarsberedningen konstaterade vidare att den samhällsviktiga verksamheten inom sektorn i stor utsträckning bedrivs av privata aktörer. Vissa marknader är globala, som den för drivmedel, medan andra är lokala, som den för fjärrvärme och fjärrkyla. Några är reglerade, t.ex. elnätet, men de flesta aktörerna inom sektorn agerar på en öppen marknad. Försvarsberedningen anser att berörda aktörer behöver väga in totalförsvarets behov när nya energisystem utvecklas och när ny infrastruktur byggs inom energiområdet för att i förebyggande syfte skapa en mer robust energiförsörjning. Robusthet i energisystemen uppnås bl.a. genom stärkt informations- och cybersäkerhet, ökad redundans, förbättrat säkerhetsskydd

och i vissa fall fysiskt skydd. Inhemsk fossilfri energiproduktion är av vikt. Försvarsberedningen konstaterar att arbetet med att stärka säkerhetsskyddet hos både offentliga och privata aktörer med ansvar för energiförsörjning behöver intensifieras. Informationssäkerhetsrelaterade antagonistiska hot måste beaktas och hanteras på ett mer systematiskt sätt. Beredningen framhåller även att det för elsystemets funktionalitet är av stor vikt att upprätthålla den planerbara energiproduktionen, dvs. vattenkraft och kärnkraft, även vid höjd beredskap och krig.

Regeringen gav i augusti 2024 Naturvårdsverket i uppdrag att finansiera och samordna utvalda kommuners arbete med att utveckla en koordinerad process för att möjliggöra effektiva plan- och tillståndprocesser för etablering av kärnenergianläggningar (KN2024/01682). Uppdraget ska genomföras med stöd av SSM utifrån det uppdrag regeringen lämnat till SSM om att i samverkan med berörda myndigheter stärka nationell kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet vilket är en förutsättning för befintlig och ny kärnkraft (M2022/02369). Vid genomförandet ska Statens energimyndighet, Boverket, Affärsverket svenska kraftnät och länsstyrelserna vid behov bistå Naturvårdsverket med för uppdraget relevant sakkunskap. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2025 till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet). Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) och Energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105) samt andra relevanta utredningar för ny kärnkraft ska beaktas och vara vägledande i uppdraget. Naturvårdsverket ska även föra en dialog med utredningen Ny kärnkraft för Sverige – ett andra steg (dir. 2023:155).

Riksdagen godkände 2024 att målet för strålsäkerhetsområdet ska vara att kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning bedrivs strålsäkert samt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning (prop. 2023/24:1 utg.omr. 6, bet. 2023/24:FöU1, rskr.2023/24:74–75).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) framhåller regeringen att den väsentligt försämrade säkerhetspolitiska utvecklingen i Sverige och världen understryker behovet av ett starkt totalförsvar. Arbetet med civilt försvar inom strålsäkerhetsområdet, genom skydd av civilbefolkningen och energiberedskap, är enligt regeringen särskilt relevant i ljuset av utvecklingen i Ukraina där kärnkraftverk hamnat i stridszonen. För att stärka Sveriges civila försvar och förmågan att hantera radiologiska nödsituationer föreslog regeringen att utökade medel tillfördes SSM:s förvaltningsanslag. Regeringen föreslog ett anslag på 583 208 000 kronor. Regeringen framhåller också att det svenska strålsäkerhetsarbetet behöver utvecklas och att både befintlig och ny kärnkraft bidrar till utvecklingen inom energiområdet på ett säkert sätt. Det behöver finnas ändamålsenliga regelverk på plats och myndigheter som har förutsättningar att hantera ansökningar och tillsyn på ett effektivt sätt, med bibehållen integritet.

Av budgetpropositionen för 2025 framgår i övrigt att regeringens bedömning är att målet för strålsäkerhetsområdet kommer att nås. SSM:s kompetensuppbyggnad och resursförstärkning har enligt regeringen varit central för att myndigheten ska kunna hantera tillståndsansökningar av nya kärnreaktorer på nya platser. Regeringen bedömer att en effektiv och förutsägbar prövning enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken är en förutsättning för att nå målet om fossilfrihet i den gröna omställningen. Parallellt med detta har ett omfattande arbete genomförts med en översyn av flertalet regelverk och processer som tidigare varit anpassade för den befintliga kärnkraften i Sverige. SSM:s arbete att följa, kontrollera och ställa krav på strålsäkerhet bedöms ha bidragit till att verksamheterna vid kärntekniska anläggningar bedrivs strålsäkert. Sammantaget har den forskning inom strålsäkerheten som finansierats från myndighetens anslag bidragit till att bevara och stärka den nationella kompetensförsörjningen och kunskapsbasen som ligger till grund för myndigheten att utföra sina uppgifter samt att gradvis minska osäkerheter i samband med strålningsverksamheter. Kompetensförsörjningsbehoven inom strålsäkerhetsområdet överlappar behoven inom kärnkraftsindustrin, varför även satsningen på kärnkraftsforskning som genomförs inom utgiftsområde 21 Energi kan bidra till detta.

Regeringens bedömning är att Sveriges arbete inom EU och internationellt bidrar positivt till ett strålsäkert samhälle. SSM:s utökade utvecklingssamarbete med stöd till Ukraina inom strålsäkerhetsområdet bedöms ha bidragit positivt till både Ukrainas och Sveriges strålsäkerhet. SSM:s förutsättningar att utföra sina uppgifter inom området civilt försvar har förbättrats genom att myndigheten fått särskilda medel för detta. Myndighetens insatser till följd av den fullskaliga invasionen av Ukraina bedöms också ha stärkt myndighetens och Sveriges förmåga att hantera både fredstida radiologiska nödsituationer och radiologiska nödsituationer vid höjd beredskap. Sammantaget har insatserna under 2023 lett till en ökad förmåga för SSM att utföra sina uppgifter under höjd beredskap och krig samt att krigsorganisationen har större förmåga till uthållighet.

Kärnkraftverk utgör säkerhetskänslig verksamhet och omfattas av säkerhetsskyddslagen (2018:585) med tillhörande författningar. SSM är tillsynsmyndighet utifrån säkerhetsskyddslagstiftningen för enskilda verksamhetsutövare inom området kärnteknisk verksamhet. Samtliga svenska kärnkraftverk är klassade som skyddsobjekt i enlighet med skyddslagen (2010:305) för att ge ett förstärkt skydd mot bl.a. sabotage och spioneri. Även områdena runt anläggningarna ingår i skyddsobjekten. Enligt 7 § skyddslagen innebär ett beslut om skyddsobjekt att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet fortsätter att lägga stor vikt vid den långsiktiga säkerheten i fråga om hanteringen av använt kärnbränsle och vill än en gång understryka att

förvaringen av sådant måste vara så säker att den inte kommer att medföra risker för kommande generationer. Utskottet noterar att regeringen de senaste åren har tillsatt flera utredningar om kärnkraft som bl.a. syftar till att analysera frågor om kärnavfall och finansieringsfrågor relaterade till slutförvar. Utskottet emotser resultatet av dessa utredningar. Utskottet vill därtill särskilt framhålla de lagändringar som började gälla den 1 juli 2024 och som innebär att kärnavfallsavgiften ska täcka fler av kommunernas kostnader för insatser i samband med hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Med lagändringarna skapas bättre förutsättningar för en allsidig bedömning och granskning av slutförvaringens miljö- och säkerhetskonsekvenser och för allmänhetens insyn i arbetet.

Vad gäller strålsäkerhet välkomnar utskottet regeringens bedömning att målet för strålsäkerhetsområdet kommer att nås. Utskottet utgår i likhet med tidigare från att målet för strålsäkerhetsområdet gäller under hela hotskalan och förutsätter att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för dess uppfyllnad. Utskottet ser positivt på att insatser som genomförts i Sverige, EU och internationellt bidragit till strålsäkerheten och att SSM:s förmåga att utföra sina uppgifter under höjd beredskap och krig har stärkts samt att krigsorganisationen har blivit uthålligare. Kraven på myndigheten påverkas av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge och det krävs att arbetet fortsätter för att säkerställa Sveriges förmåga att hantera radiologiska nödsituationer i fred och vid höjd beredskap. Dessutom vill utskottet än en gång understryka att nya och förstärkta hot ständigt ger upphov till nya frågor kring hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna skyddas. Skyddslagens bestämmelser är i sammanhanget centrala.

Med det anförda ser utskottet inte skäl att för tillfället vidta några ytterligare åtgärder i fråga om slutförvar av kärnavfall, kärnkraftsaktörers ansvar för kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring eller strålsäkerhet. Motionsyrkandena avstyrks. Utskottet utesluter inte att det kan finnas behov av att i framtiden omvärdera ställningstagandet givet det osäkra omvärldsläget, där en möjlig översyn av skyddslagen skulle syfta till att förstärka säkerhetsskyddet för kärntekniska anläggningar.

Försörjningsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om försörjningsberedskap.

Jämför reservation 29 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 framhålls att det civila försvaret och rikets krisberedskap behöver beredskapslager som klarar att upprätthålla minst tre månaders förbrukning. För att säkerställa att konkurrensneutraliteten bibehålls behöver lagstiftning och regler tas fram och motionärerna anför att regeringen i sitt arbete bör beakta en översyn av beredskapslagren.

Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2024/25:2678 att regeringen bör överväga att låta ta fram en tydlig och komplett handlingsplan för hur vi kan klara att tillverka all skyddsutrustning till befolkningen i Sverige vid en katastrof eller pandemi.

Bakgrund

Tidigare behandling

Försvarsutskottet har vid flera tillfällen framhållit vikten av att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster i händelse av krig eller en kris (se bl.a. bet. 2023/24:FöU6, bet. 2023/24:FöU7 och yttr. 2024/25:FöU1y). I samband med totalförsvarsbeslutet 2021–2025 framhöll utskottet att näringslivet var av central betydelse för totalförsvaret och för försörjningsberedskapen. Utskottet välkomnade regeringens bedömning att en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån behövde etableras. Vidare ansåg utskottet, likt regeringen, att det var viktigt att det civila försvaret bidrog till Försvarsmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig. För att kunna lösa sina uppgifter är det militära försvaret beroende av att ett antal funktioner i samhället fungerar. Frågor om ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet, såsom lagerhållning i statlig eller privat regi och tillverkningsberedskap, beskrevs som angelägna och komplicerade frågor som behövde analyseras och utredas närmare. (Se prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4).

I samband med att riksdagen i december 2024 fattade det nu gällande totalförsvarsbeslutet för perioden 2025–2030 (prop. 2024/25:34, bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114) tillstyrkte utskottet regeringens förslag om att ett mål för det civila försvaret ska vara att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, vilket förutsätter att bl.a. försörjningen av nödvändiga

varor och tjänster tryggas. I betänkande 2024/25:FöU2 vidhöll utskottet sin uppfattning att det är av stor vikt att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster i händelse av en kris eller krig. Utskottet kunde konstatera att regeringen sedan det förra totalförsvarsbeslutet har beslutat om flera utredningar och uppdrag för olika delar av försörjningsberedskapen och olika beredskapssektorer. Utskottet kunde mot denna bakgrund konstatera att flera frågor redan var föremål för regeringens och olika utredningars överväganden i enlighet med motionärernas intentioner och att riksdagen inte bör föregripa resultatet av pågående arbete. Utskottet avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden inom området men framhöll samtidigt att försörjningsberedskapen är högt prioriterad av utskottet, som avser att fortsätta följa regeringens arbete och vidare hantering.

I sitt yttrande över Agenda 2030 (skr. 2024/25:66, yttr. 2024/25:FöU2y) betonade utskottet återigen att Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig behöver stärkas på bred front och att en viktig del i det arbetet är att stärka det civila försvaret, inklusive försörjningsberedskapen. Utskottet konstaterade i sitt yttrande att totalförsvarsbeslutet för 2025–2030 innebär att regeringens inriktning är att fortsätta att stärka förmågan inom det civila försvaret, att öka takten i utvecklingen och att prioritera de åtgärder som snabbt ger störst effekt och därmed höjd förmåga inom de viktigaste samhällsfunktionerna. Utskottet konstaterade också att det tillförs betydande medel till myndigheternas arbete för att bygga upp livsmedelsberedskapen och till åtgärder för att säkerställa tillgången till dricksvatten (prop. 2024/25:1 utg.omr. 23, bet. 2024/25:MJU2, rskr. 2024/25:105). Utskottet välkomnade vidare att regeringen under våren 2024 hade remitterat förslag från betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8). Betänkandet innehåller förslag och bedömningar om bl.a. egenberedskap, kommunernas ansvar, beredskapslagring, främjande av inhemsk produktion av insatsvaror samt investeringsstöd. I betänkandet föreslås också ett mål för livsmedelsberedskapen. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Pågående arbete

Av den nationella säkerhetsstrategin (skr. 2023/24:163) från juli 2024 framgår att Sveriges vitala nationella säkerhetsintressen bl.a. är att värna befolkningens liv och hälsa och att upprätthålla försörjningsberedskap och samhällets funktionalitet. Enligt strategin är det av särskild vikt för försvarspolitiken att med vapenmakt kunna försvara Sverige och våra allierade mot ett väpnat angrepp och upprätthålla vår territoriella integritet samt att upprätthålla försörjningsberedskapen och samhällets funktionalitet. I den nationella säkerhetsstrategin uttrycker regeringen också avsikten att i arbetet med krisberedskap anlägga ett klimatanpassningsperspektiv och framhåller särskilt behov kopplade till försörjningsberedskap.

Av regeringens proposition Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) framgår att regeringen delar Försvarsberedningens bedömning att utgångspunkten för planeringen av det civila försvaret även i fortsättningen ska vara att under minst tre månader kunna möta och hantera ett krig i Europa som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet. De tre månaderna ska ge aktörerna inom det civila försvaret och andra organisationer tid för omställning till krigstida förhållanden med t.ex. förändrade produktionsförutsättningar och varuflöden. På så sätt skapas förutsättningar för att kunna hantera en längre period av allvarlig säkerhetspolitisk kris eller krig. Samtidigt konstaterar regeringen i totalförsvarspropositionen att tiden för omställning till krigstida förhållanden kan variera inom olika beredskapssektorer och inom olika delar av näringslivet.

Av totalförsvarspropositionen framgår att regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning om vikten av en fungerande samhällsekonomi även i en situation med höjd beredskap. Ett starkt näringsliv som står sig i internationell konkurrens lägger grunden för en robust försörjningsberedskap. Betydelsen av lagerhållning av råvaror och materiel med långa leverans- eller produktionstider lyfts fram som en viktig erfarenhet från kriget i Ukraina. Regeringen betonar i totalförsvarspropositionen att Sveriges ekonomiska motståndskraft behöver stärkas. Vid krig eller krigsfara är det enligt regeringen viktigt med uthållighet i produktions- och flödeskedjor för handel och transport- och leveranskedjor, att näringslivet har förmåga att ställa om sin produktion och att det finns lagerhållna nödvändiga varor, inklusive insatsvaror. Enligt regeringen är det nödvändigt att utveckla en struktur där Sveriges behov av försörjningsviktiga varor och tjänster kan identifieras som en del i uppbyggnaden av försörjningsberedskapen. Med tanke på omvärldsläget är det också viktigt att beredskapsmyndigheterna genomför den omvärldsbevakning, de utvecklingsinsatser samt de övriga förberedelser, inklusive anskaffning av förnödenheter och utrustning, som krävs för att de ska klara sina uppgifter vid höjd beredskap.

Regeringen bedömer att det inte är någon överhängande risk att Sverige som medlem i EU och Nato ska bli helt avskuret från importmöjligheter och viktiga handelsförbindelser, och detta är därmed inte en händelseutveckling att planera utifrån på samma sätt som tidigare. Regeringen lyfter fram rättsakten om krisituationer och resiliens på den inre marknaden, kallad Imera, som en viktig utveckling. Imera ska i kristider säkerställa tillgången till strategiska varor genom att motverka störningar i leveranskedjor så att varaktiga ekonomiska konsekvenser för företagen kan undvikas. Samtidigt behöver det enligt regeringen tas i beaktande att det under en fredstida kris, höjd beredskap och ytterst krig finns en stor risk att försörjningskedjor blir störda. Regeringen drar av den nya och förändrade hotbilden i vår omvärld slutsatsen att arbetet med att planera för ett stärkt civilt försvar inte kan betraktas enbart i ett nationellt perspektiv. Regeringen anser därför att Sverige bör utveckla sitt redan etablerade samarbete med de övriga nordiska länderna för att stärka Sveriges försörjningsberedskap.

I totalförsvarspropositionen för 2025–2030 redogör regeringen för en rad genomförda och pågående åtgärder inom försörjningsberedskapen. I augusti 2023 tog regeringen emot betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50) som innehåller förslag för att stärka den svenska försörjningsberedskapen. Utredningen föreslog bl.a. att ett system med försörjningsanalyser införs. För att kartlägga och analysera behoven behöver försörjningsviktiga varor och tjänster, företag och möjliga behov av prioriteringar av verksamheter, flöden och användare identifieras. För att kartlägga tillgången krävs kunskap om produktionskapacitet i Sverige, handelsflöden och befintlig lagerhållning. Det kan exempelvis handla om uppgifter om maskiner och annan utrustning, produktionsförhållanden, importberoenden, förbrukning av energi, råvaror och andra förnödenheter, lagerhållning, inköp och leveranser.

Mot bakgrund av förslagen i betänkandet beslutade regeringen i januari 2024 om ett gemensamt uppdrag till MSB och Socialstyrelsen (Fö2024/00053). Uppdraget innebar att myndigheterna gemensamt skulle göra en försörjningsanalys av samhällets behov av och tillgång till sjukvårdsprodukter och övrig utrustning för att god vård ska kunna ges samt ta fram ett förslag till en ändamålsenlig och kostnadseffektiv modell för detta. Modellen skulle kunna vara underlag för motsvarande arbete inom andra beredskapssektorer som utförs i syfte att ge en samlad kunskap om Sveriges försörjningsförmåga. Uppdraget redovisades i december 2024 i den myndighetsgemensamma redovisningen Nationell försörjningsanalys – modell och genomförande (MSB2522).

Enligt regeringen är det nödvändigt att utveckla kapacitet som gör att Sveriges behov av försörjningsviktiga varor och tjänster kan identifieras som en del i uppbyggnaden av försörjningsberedskapen. Samtidigt konstaterar regeringen att det redan finns etablerade strukturer för rapportering och analyser inom totalförsvaret och den offentliga upphandlingen som det är viktigt att ta hänsyn till i det fortsatta utvecklingsarbetet så att det inte skapas parallella rapporteringsstrukturer och en ökad administration. I sammanhanget måste också konsekvenser för företagen bedömas. Regeringen har därför för avsikt att fortsätta att utveckla en struktur där Sveriges behov av försörjningsviktiga varor och tjänster kan identifieras, baserat bl.a. på förslag i betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap, de synpunkter som kommit in på förslagen samt redovisningen av ovannämnda uppdrag till MSB och Socialstyrelsen. Regeringen betonar emellertid att arbetet ska fortgå under tiden som en struktur utvecklas där Sveriges behov av försörjningsviktiga varor och tjänster kan identifieras. Enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ska en sektorsansvarig myndighet leda och samordna arbetet inom sin beredskapssektor inför och i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Beredskapsmyndigheterna ska genomföra den omvärldsbekvakning, de utvecklingsinsatser samt de övriga förberedelser, inklusive anskaffning av förnödenheter och utrustning, som krävs för att de ska klara

sina uppgifter vid höjd beredskap. Likaså anges det att beredskapsmyndigheter ska samverka med bl.a. berörda näringsidkare.

I juni 2022 beslutade regeringen att låta en särskild utredare kartlägga vilka varor och tjänster i Sverige som har väsentlig betydelse för upprätthållandet av samhällsviktig verksamhet eller där allvarliga konsekvenser i övrigt riskerar att uppstå om varorna eller tjänsterna inte tillgängliggörs (dir. 2022:72). Utredaren ska föreslå åtgärder för att öka försörjningstryggheten när det gäller dessa varor och tjänster. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2025. I juni 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen. Utredaren ska nu även analysera och redogöra för hur avtal om inköp av varor och tjänster för att trygga försörjningsberedskap kan ingås för att skapa en effektiv, enhetlig, förutsebar och långsiktig försörjning av samhällsviktiga varor och tjänster (dir. 2024:70). Utredningen ska även undersöka och föreslå ytterligare åtgärder, modeller eller metoder för att stärka och effektivisera samverkan mellan offentliga och privata aktörer samt utveckla samordningen av myndigheternas kravställning på privata aktörer och lämna nödvändiga författningsförslag.

MSB driver flera arbeten för att stärka Sveriges försörjningsberedskap tillsammans med både myndigheter, regioner, kommuner och företag. Som exempel kan nämnas MSB:s utvecklingsprojekt för försörjning av varor och tjänster i kris och krig. Inom ramen för denna satsning genomför myndigheter olika projekt, med stöd av MSB:s anslag 2:4 Krisberedskap, för att tillsammans med företag inom sin respektive sektor stärka sin egen och Sveriges försörjningsberedskap och således även totalförsvaret. MSB anordnar nätverksträffar för att ge myndigheterna möjlighet att diskutera utmaningar och möjligheter med ökad samverkan med företag. Bland myndigheterna kan nämnas Livsmedelsverket, Energimyndigheten och Läkemedelsverket.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det är av stor vikt att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster i händelse av en kris eller krig. En fungerande försörjningsberedskap bidrar till befolkningens överlevnad, till att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna och till det militära försvarets förmåga att lösa sina uppgifter. Näringslivet är av central betydelse för försörjningsberedskapen eftersom det i stor utsträckning är privata aktörer som äger och ansvarar för många av de viktigaste samhällsfunktionerna samt tillhandahåller nödvändiga varor och tjänster. Utskottet kan konstatera att regeringen har beslutat om flera utredningar och uppdrag som rör olika delar av försörjningsberedskapen och olika beredskapssektorer. Arbete pågår också inom Regeringskansliet med att omhänderta betänkanden och redovisningar från avslutade utredningar och uppdrag, och dessutom pågår flera utredningar och uppdrag ännu.

Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att flera frågor redan är föremål för regeringens och olika utredningars överväganden i enlighet med motionärernas intentioner. Riksdagen bör inte föregripa resultatet av pågående arbete. Utskottet avstyrker därför samtliga motionsyrkanden inom området. Försörjningsberedskapen är samtidigt högt prioriterad av utskottet, som avser att fortsätta följa regeringens arbete och vidare hantering.

Vattenförsörjning och avloppsrening

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om vattenförsörjning och avloppsrening.

Jämför reservation 30 (SD) och 31 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 1 anføres att tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet ska säkras genom att man bistår kommuner med att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder. Ett liknande förslag finns i partimotionerna 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 143 och 2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 26 samt i kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 21. I den sistnämnda motionens yrkande 23 anføres även att tillgängligt dricksvatten ska säkras inom rimligt avstånd för alla under värmeböljor.

I kommittémotion 2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 anføres att katastrofberedskapen i kommunerna ska stärkas för akuta vattenrelaterade kriser. Ett liknande förslag finns i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 146.

I kommittémotion 2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) anføres att

- kommuner bör ha en långsiktig planering för att säkra tillgången till kemikalier för vattenrening (yrkande 10)
- det ska tas fram nationella riktlinjer för stadsplanering för vattenhantering ur beredskapssynpunkt i kommunerna (yrkande 12)
- det ska utredas om samtliga kommuner bör upprätta nödvattenplaner för krissituationer (yrkande 13).

Tidigare behandling

I betänkande 2024/25:FöU2 om propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) vidhöll utskottet sin uppfattning att det är av stor vikt att

Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster i händelse av en kris eller krig. Utskottets överväganden beskrivs närmare i ett annat avsnitt i betänkandet, under rubriken Försörjningsberedskap.

Gällande ordning

Vattenförsörjning regleras i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. I Sverige är det kommunernas uppgift att tillhandahålla allmänna vattentjänster (6 §). I uppgiften ingår att tillhandahålla vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning och att leda bort vatten av visst slag (2 §). Det vatten som tillhandahålls kallas allmänt dricksvatten. Syftet med en allmän va-anläggning är primärt att tillgodose hushållsförbrukares normala behov av vattenförsörjning och avlopp. Behov för andra ändamål kommer i andra hand.

Med stöd av bemyndiganden i livsmedelslagen och livsmedelsförordningen (2006:813) har Livsmedelsverket rätt att när det gäller livsmedel meddela föreskrifter av olika slag. Livsmedelsverket har bl.a. meddelat föreskrifter om produktionen, hanteringen och kvaliteten på dricksvatten. Livsmedelsverket har även meddelat föreskrifter om åtgärder mot sabotage och annan skadegörelse riktad mot dricksvattenanläggningar.

I december 2020 antog EU ett nytt dricksvattendirektiv. Bestämmelserna i direktivet syftar till att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten genom att säkerställa att vattnet är hälsosamt och rent. Ett annat syfte är att förbättra tillgången till dricksvatten. Regeringen föreslog i oktober 2023 de lagändringar som behövdes för att genomföra EU:s nya dricksvattendirektiv, som ersatte ett tidigare direktiv om dricksvatten (prop. 2023/24:30). Riksdagen biföll propositionen i sin helhet, och lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2024.

Pågående arbete

Regeringen gav i augusti 2022 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. föreslå hur behoven av vattentjänster hos samhällsviktig verksamhet skulle kunna säkerställas, inte minst under förhållanden då tillgången på vattentjänster är begränsad. Syftet var att stärka förmågan att leverera vattentjänster i händelse av en kris, höjd beredskap och ytterst krig samt utifrån de nya förutsättningar som följer av ett förändrat klimat. I uppdraget ingick att se över regelverk och ansvarsfördelning samt vid behov föreslå förändringar för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster (M 2022:05). Med vattentjänster avsågs vattenförsörjning och hantering av avlopps- och dagvatten. I december 2024 redovisade utredningen betänkandet Ökad va-beredskap (SOU 2024:82). Utredningens övergripande bedömning är att de allmänna vattentjänsterna fungerar väl samtidigt som det finns utmaningar. Samtidigt är en slutsats att det finns goda möjligheter att tackla utmaningarna, bl.a. genom föreslagna författningsändringar från den 1 juli 2026.

I augusti 2023 föreslog Utredningen om en nationell samordning av försörjningsberedskapen (SOU 2023:50) att ett system med försörjningsanalyser skulle införas för att kartlägga och analysera behov enligt utredningen om försörjningsviktiga varor och tjänster, företag och möjliga behov. Utredningens förslag beskrivs närmare i ett annat avsnitt i betänkandet, under rubriken Försörjningsberedskap. Beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten är en av de sektorer där analyser av tillgång ska göras, enligt utredningen. I beredskapssektorn ingår Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Bland funktionerna i sektorn ingår bl.a. dricksvattenförsörjning, avlopp och avfallshantering. Livsmedelsverket är sektorsansvarig myndighet och ska kunna ge en samlad lägesbild av situationen inom hela sektorn och de funktioner som ingår i den. Livsmedelsverket ska även ge underlag till regeringen inför beslut om prioriteringar vid kris och höjd beredskap.

I januari 2024 redovisade Utredningen om en ny livsmedelsberedskap betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8). Åtgärder för en stärkt dricksvattenförsörjning inom det civila försvaret ingick inte i utredningens uppdrag. Dricksvatten är enligt utredningen däremot en nödvändig förutsättning för övrig livsmedelsproduktion och betraktas därför som en kritisk insatsvara i utredningens betänkande. Betänkandet remitterades i februari 2024 och bereds inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) föreslog regeringen medelstillskott inom en ekonomisk planeringsram för civilt försvar för försvarsbeslutsperioden 2025–2030. Regeringen föreslår breda satsningar inom alla beredskapssektorer och inom flera samhällsviktiga funktioner under försvarsbeslutsperioden. Livsmedelsförsörjning och dricksvatten är ett av fyra särskilt prioriterade områden. I regleringsbrevet till Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt för 2025 tilldelades 356 miljoner kronor till olika åtgärder för en stärkt livsmedelsberedskap. Av dessa ska 15 miljoner gå till ett pilotprojekt om förmågehöjande åtgärder för dricksvattenförsörjningen vid höjd beredskap. Som samordnande länsstyrelse kommer Länsstyrelsen Örebro att få disponera 16 miljoner för kommunernas planering och arbete med dricksvattenförsörjning under höjd beredskap.

När det gäller beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten beskriver regeringen i propositionen Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) att livsmedelsberedskap ytterst handlar om överlevnad men även om att upprätthålla försvarsviljan. Dricksvattenproduktion samt en fungerande avlopps- och avfallshantering är av central betydelse för liv och hälsa och för att många andra delar i samhället ska kunna fungera. I propositionen lyfter regeringen också fram att den i allt väsentligt delar Försvarsberedningens bedömningar i fråga om inriktning och behov för uppbyggnaden av beredskapen hos aktörer inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten och konstaterar att dessa bedömningar är i linje med pågående arbete. En del i detta är Livsmedelsverkets och Statens jordbruksverks arbete med att ta fram investeringsprogram för förmågeutveckling inom

beredskapssektorn. Regeringen delar även Försvarsberedningens bedömning att åtgärder som syftar till att upprätthålla funktionaliteten i befintliga distributionskanaler för livsmedels- och dricksvattenförsörjningen så långt som möjligt bör prioriteras. Precis som Försvarsberedningen anser regeringen att samhällets resurser vid höjd beredskap och ytterst krig bör riktas till dem som har störst behov. Kommunerna har en unik ställning och närhet till befolkningen och har därmed kunskap om och förmåga att stödja utsatta och hjälpbehövande människor inom sitt geografiska områdesansvar. Enligt regeringen är det viktigt att kommunerna säkerställer att arbete genomförs när det gäller planering och logistik kring dricksvattenförsörjning, bl.a. för att kunna distribuera nödvatten och lagrhålla kemikalier och reservdelar men även för att säkerställa reservkraft. Motsvarande gäller även för avloppshantering som också är beroende av reservvatten, elförsörjning och tillgång till kemikalier.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2025 (KN2024/02586, KN2024/02555, [delvis] KN2024/02376 m.fl.) i uppdrag att analysera Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/3019 av den 27 november 2024 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning) och lämna förslag på författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet. I uppdraget ingår också att genomföra en konsekvensanalys av de föreslagna författningsändringarna. Förslag till författningsändringar ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 30 januari 2026. I samma regleringsbrev fick Naturvårdsverket också i uppdrag att vidta konkreta åtgärder för att stärka förmågan till skydd av civil infrastruktur gällande avlopp och avfall. I uppdraget ingår att utveckla myndighetens samverkan med kommuner och regioner i syfte att öka förmågan till fungerande avfalls- och avloppshantering under höjd beredskap och ytterst krig. Myndigheten ska redovisa vidtagna åtgärder och resultatet av dessa till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 22 februari 2026. Detta ska ingå i en separat redovisning för civilt försvar. I samma regleringsbrev fick Naturvårdsverket dessutom i uppdrag att bidra till Livsmedelsverkets arbete med att utveckla investeringsprogram för förmågeutveckling för avfalls- och avloppshantering inom beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Arbetet ska redovisas i beredskapssektorns gemensamma redovisning som Livsmedelsverket ska lämna till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) senast den 22 februari 2026.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det är av stor vikt att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster i händelse av en kris eller krig. En fungerande försörjningsberedskap bidrar till befolkningens överlevnad, till att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna och till det militära försvarets förmåga att lösa sina uppgifter. Utskottet kan liksom

tidigare konstatera att regeringen har beslutat om flera utredningar och uppdrag som rör olika delar av försörjningsberedskapen, bl.a. dricksvatten och avlopp. Utskottet välkomnar att Livsmedelsförsörjning och dricksvatten är ett av fyra särskilt prioriterade områden i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) inom civilt försvar.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden inom området. Försörjningsberedskapen är samtidigt högt prioriterad av utskottet, som avser att fortsätta följa regeringens arbete och vidare hantering.

Uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket.

Jämför reservation 32 (MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 184 anförs att Kustbevakningen (KBV) ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten när KBV i sin tillsyns- och övervakningsverksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan i havsmiljön som inte är försumbar.

Daniel Helldén m.fl. (MP) föreslår i partimotion 2024/25:3038 yrkande 66 förstärkningar till KBV och Tullverket för att de ska kunna samarbeta och svara upp mot den breddade hotbilden mot Sverige.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 underströk utskottet än en gång vikten av KBV:s mångfasetterade arbete. Utskottet framhöll särskilt myndighetens insats under den omfattande operationen med anledning av läckorna på gasledningarna Nordstream 1 och 2, när KBV ansvarade för sjöövervakningen i det berörda området och delade lägesbilder med ett stort antal aktörer samt biträdde brottsutredningen. Utskottet fann det glädjande att regeringen bekräftade att KBV stärkt sin samverkan med flera aktörer inom sjöövervakning och räddningstjänst, bl.a. Polismyndigheten, Tullverket och MSB, och inom militärt försvar med Försvarsmakten. Utskottet såg fortsatt positivt på att KBV sedan 2019 tilldelats ytterligare befogenheter när det gällde brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss, bl.a. i samverkan med Tullverket. Utskottet underströk också att KBV fortsatte att vara en viktig beredskapsmyndighet i det civila beredskapssystemet. I likhet med regeringen bedömde utskottet att

den, sedan oktober 2022, etablerade myndighetsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar innebar en tydligare roll- och ansvarsfördelning mellan aktörerna på området. Sammantaget fann utskottet att riksdagen och regeringen hade gett relevanta myndigheter möjligheter att utveckla sin verksamhet, samarbeta med andra aktörer och stärka sin närvaro i hela landet. Utskottet såg därför inte skäl för riksdagen att besluta om ytterligare åtgärder i fråga om KBV:s verksamhet. De aktuella motionsyrkandena om KBV avstyrktes därmed.

Pågående arbete

KBV är utpekad beredskapsmyndighet sedan oktober 2022. Inom det civila försvaret har KBV tillsammans med berörda aktörer etablerat närmare samverkan inom de nya beredskapssektorerna Ordning och säkerhet samt Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen. Inom det militära försvaret har KBV och Försvarsmakten, inom ramen för myndigheternas överenskommelse, etablerat närmare samverkan för att KBV bättre ska kunna stödja Försvarsmakten med bl.a. sjöövervakning och transporter till sjöss.

KBV förebygger miljöbrott till sjöss genom miljöövervakning. Övervakningen omfattar regler om förbud mot vattenförorening och tillsyn av natur-, fågel- och sälskyddsområden. Med hjälp av fartyg, flygplan och andra tekniska hjälpmedel görs miljöövervakningen rutinmässigt. KBV deltar även vid särskilda pådrag, såväl nationella som internationella. Det geografiska verksamhetsområdet omfattar främst Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon samt land i anslutning till dessa vatten och därtill även Väner och Mälaren. Kustbevakningen har miljöräddningsansvar när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet och när det finns en överhängande fara för att det ska ske. Arbetet involverar flera olika aktörer, bl.a. MSB och kommunala räddningstjänster. KBV ingår tillsammans med bl.a. Havs- och vattenmyndigheten i Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd. Gruppen har sedan 1980-talet bedrivit strategisk samverkan mellan ansvariga myndigheter och kustkommuner före, under och efter fartygsolyckor med oljeutsläpp till sjöss. Gruppen arrangerar också årliga konferenser för erfarenhetsutbyte och kompetensupbyggnad. Havs- och vattenmyndigheten var arrangör för den senaste konferensen, i november 2024, som bl.a. handlade om en uppdaterad riskbild, en nationell beredskapsplan, erfarenheter från inträffade olyckor och miljöfarliga vrak i svenska vatten.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 6) bekräftar regeringen att KBV har stärkt sin samverkan med flera aktörer inom såväl sjöövervakning som räddningstjänst, bl.a. Polismyndigheten, Tullverket och MSB. Även samverkan med Försvarsmakten har stärkts, och myndigheterna har ökat sin informationsdelning för att säkerställa gemensamma lägesbilder till sjöss. I övrigt har myndigheten bedrivit sin ordinarie verksamhet till sjöss och i luften med förhöjd vaksamhet. Av budgetpropositionen för 2025 framgår även att KBV inom området räddningstjänst under 2023 genomförde

33 miljöräddningsoperationer, vilket var något färre än föregående år. Insatserna gällde oljeutsläpp eller risk för oljeutsläpp. Ett exempel är operationen i samband med fartyget Marco Polos grundstötning utanför Blekinge i oktober 2023 som utvecklades till en långvarig och komplex miljöräddningsinsats med omfattande samarbete mellan myndigheter och andra aktörer. Därutöver deltog myndigheten under 2023 i 212 sjöräddningsinsatser, vilket var i nivå med föregående år. Inom området sjöövervakning med brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss genomförde KBV under samma år drygt 48 980 kontroller till sjöss inom områdena fiske, farligt gods, tull, sjötrafik och gräns vilket var i nivå med 2022. Myndigheten genomförde även självständigt drygt 755 brottsutredningar under 2023, vilket var något fler än föregående år.

Av budgetpropositionen för 2025 framgår även att KBV:s räddningstjänst till sjöss och sjöövervakning har genomförts i god samverkan och sammantaget har bidragit till att såväl rädda liv som att begränsa skador på maritim miljö. Myndighetens nära samverkan med andra aktörer ger enligt regeringen ökad samhällsnytta. Regeringen konstaterar att KBV har förbättrat sin beredskap för miljöräddningstjänst i bl.a. Väner, Vättern och Mälaren men att myndigheten på grund av fortsatt ansträngt personalläge ändå inte fullt ut kunnat upprätthålla den beslutade beredskapen. Det har påverkat den operativa uthålligheten och förmågan att genomföra omfattande samtida insatser. Regeringen konstaterar vidare att KBV:s anslag ökade för 2022 och 2023 och att rekrytering och utbildning pågår för att förbättra personalläget men att det ännu inte fått fullt genomslag i den operativa verksamheten. Enligt regeringen är det allvarligt att beredskapen inte fullt ut har kunnat upprätthållas, och regeringen följer utvecklingen noga. Regeringen anser att det är viktigt att KBV kan bibehålla en hög förmåga att hantera frestade kriser. Samtidigt behöver verksamheten anpassas för att möta ett mer allvarligt scenario, i form av hybridhot eller i händelse av ett väpnat angrepp. Det ställer högre krav på förmågor såsom övervakning, informationsdelning, civil-militär samverkan och internationella samarbeten. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2025 att KBV tillförs medel för att ha förmåga att hantera kriser på hela hotskalan. För att säkerställa myndighetens förmåga inom civilt försvar ökas anslaget med 33 000 000 kronor för 2025. För 2026 beräknas anslaget öka med 46 000 000 kronor, och för 2027 beräknas anslaget öka med 86 000 000 kronor. Regeringen föreslår att 1 890 822 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 Kustbevakningen för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 1 901 687 000 kronor respektive 1 966 191 000 kronor.

Utskottets ställningstagande

På samma sätt som flera gånger tidigare vill utskottet än en gång understryka vikten av KBV:s mångfasetterade arbete. Utskottet finner det glädjande att regeringen bekräftar att KBV har stärkt sin samverkan med flera aktörer inom sjöövervakning och räddningstjänst, bl.a. Polismyndigheten, Tullverket och

MSB, och inom militärt försvar med Försvarsmakten. Utskottet ser fortfarande positivt på att KBV 2019 tilldelades ytterligare befogenheter för brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss genom den nya kustbevakningslagen, bl.a. i samverkan med Tullverket. Utskottet vill också framhålla KBV:s miljöräddningsinsatser, inte minst den långvariga och komplexa operationen i samband med fartyget Marco Polos grundstötning i oktober 2023 som innebar omfattande samarbete mellan myndigheter och andra aktörer.

KBV fortsätter också att vara en viktig beredskapsmyndighet i det civila beredskapssystemet. I likhet med regeringen bedömer utskottet att den nyligen etablerade myndighetsstrukturen för krisberedskap och civilt försvar innebär en tydligare roll- och ansvarsfördelning mellan aktörerna på området. Sammantaget finner utskottet att riksdagen och regeringen har gett relevanta myndigheter möjligheter att utveckla sin verksamhet, samarbeta med andra aktörer och stärka sin närvaro i hela landet. Utskottet ser därför inte skäl för riksdagen för närvarande att besluta om ytterligare åtgärder i fråga om KBV:s verksamhet. De aktuella motionsyrkandena om uppdrag och resurser avstyrks därmed.

Antalet marina myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om antalet marina myndigheter.

Jämför reservation 33 (C).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 57 föreslås att möjligheten att minska antalet marina myndigheter ska utredas. Motionärerna anför t.ex. att både sjöpolisen och Kustbevakningen (KBV) har polisiära uppgifter.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2022/23:FöU7 uttalade försvarsutskottet uppfattningen att alla de myndigheter som var verksamma inom det maritima området hade ett väl utmejslat mandat som var grundat på respektive organisations särskilda karaktär. Samverkan mellan myndigheterna i fråga och ett effektivt resursutnyttjande ansågs mer centralt än antalet myndigheter. Utskottet fann inte skäl att utreda möjligheten att minska antalet marina myndigheter. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes därför. Ett yrkande med samma lydelse

behandlades i betänkande 2023/24:FöU7. Utskottet såg inte heller denna gång någon anledning att göra en annan bedömning och avstyrkte därför motionsyrkandet.

Pågående arbete

KBV beskriver på sin webbplats att myndigheten har utformat ett arbetssätt som kallas kombinationstanken. Arbetssättet innebär enligt KBV att myndigheten kombinerar sitt grunduppdrag inom beredskap för miljö-räddningstjänst, där KBV har det utpekade huvudansvaret, med att självständigt och på uppdrag av andra myndigheter och organisationer utföra olika insatser kopplade till räddningstjänst, sjöövervakning, brottsbekämpning och krisberedskap. En stor del av KBV:s verksamhet bygger således på att bidra till andra myndigheters uppdrag. Det görs genom att KBV utför uppgifter till sjöss där andra myndigheter saknar förmåga eller egna resurser. Arbetssättet präglar hela planeringen och genomförandet av verksamheten. Syftet är att uppnå effektiv resursanvändning och att skapa mervärde för samhället.

KBV samverkar framför allt med Polismyndigheten, Tullverket, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, MSB och Försvarsmakten. Samverkan sker på olika sätt: strategiskt på central nivå, operativt på regional nivå och som genomförandeverksamhet på lokal nivå.

Ett exempel på en etablerad samverkan är Sjöövervakningsrådet, som vilar på KBV:s myndighetsinstruktion. Sjöövervakningsrådet omfattar alla de nämnda myndigheterna och samordnar civil sjöövervakning och förmedlar civil sjöinformation. KBV har därutöver en omfattande samverkan med länsstyrelserna, de kommunala räddningstjänsterna och andra råd och organ på nationell basis, t.ex. det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet. Inom miljöräddningsuppdraget finns en samverkan med Sjövärnsskåren.

Utskottets ställningstagande

Det aktuella motionsyrkandet rör samma fråga som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Som framgår ovan under rubriken Tidigare behandling gjordes detta senast i betänkande 2023/24:FöU7. Riksdagen avslod då motionsyrkandet i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsyrkandet.

Samordning av flygande resurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om samordning av flygande resurser.

Motionen

I motion 2024/25:2366 av Thomas Ragnarsson och Crister Carlsson (båda M) anfördes att man bör utreda möjligheten att samordna samhällets flygande resurser. Enligt motionärerna skulle en samordning av helikopter-verksamheten inom Försvarsmakten, Polismyndigheten, Sjöfartsverket och hälso- och sjukvården samt ambulansflyg innebära att resurser i större utsträckning även kunde användas vid t.ex. skogsbränder, sjuktransporter och livräddning. En sådan samordning skulle samtidigt stärka uppbyggnaden av både det militära och det civila försvaret.

Bakgrund

Större samhällsstörningar berör ofta flera delar av samhället, och olika aktörer har ansvar för sina respektive delar. För att samhället ska fungera under samhällsstörningen behöver de olika delarna fungera tillsammans, vilket förutsätter att det gemensamma arbetet samordnas, drivs och styrs i en viss riktning för att vara effektivt. MSB har i uppdrag att samordna de berörda aktörernas arbete och verka för att aktörerna kommer överens om en gemensam inriktning för hanteringen av händelsen, både vid fredstida kriser och vid höjd beredskap. För att uppnå samordning krävs att aktörer utbyter information med varandra, både i vardagen och vid samhällsstörningar. MSB:s regelbundna samverkansforum skapar en arena för ett sådant informations-utbyte. Varje vecka håller MSB en samverkanskonferens på nationell nivå. Syftet med konferensen är att ge berörda aktörer en möjlighet att upprätthålla en god samverkansförmåga och ge dem tillfälle att samordna åtgärder, kommunikation, resurser och stöd i fråga om information och lägesbilder. De som deltar på samverkanskonferensen är i första hand beredskapsmyndigheter och länsstyrelser. Sektorsansvariga myndigheter har ett särskilt ansvar att informera om läget inom respektive beredskapssektors ansvarsområde.

Vid behov kan MSB även kalla till särskilda, operativa samverkanskonferenser. På en sådan samverkanskonferens får deltagande aktörer möjlighet att samverka inom en särskild fråga eller händelse som har lett till eller kan leda till samhällsstörningar. Det kan handla om att dela information, komma överens om gemensamma inriktningar, säkerställa en samlad kris-kommunikation till allmänheten eller fördela nationella förstärkningsresurser. Dessutom bedrivs också regelbundet andra operativa samverkansforum, exempelvis möten för operativa chefer, möten för kommunikationschefer, myndighetschefsmöten och ett aktörsgemensamt forum för resurssamordning. Syftet med de olika forumen varierar, men i grunden är målet att skapa en aktörsgemensam uppfattning av lägesbilder, kommunikativa utmaningar eller omfördelning av resurser. Nationellt inriktnings- och samordningsforum är ett av flera verktyg för aktörsgemensam hantering vid samhällsstörningar som MSB vid operativ hantering på nationell nivå står värd för.

MSB framhåller att det vid en kris kan vara en utmaning att få samhällets gemensamma resurser att räcka till alla behov. MSB verkar då för att

samhällets samlade resurser används effektivt så att resurserna kommer till nytta där de bäst behövs utifrån ett helhetsperspektiv. MSB exemplifierar med att det under pandemin uppstod frågor om fördelningen av skyddsutrustning inom olika samhällsviktiga verksamheter. Vid behov kan MSB också mäkla och prioritera resurser mellan olika aktörer. Myndigheten samordnar dessutom olika aktörers stöd till personer som är drabbade av katastrofer och deras närstående.

När en kommun eller regioners egna resurser inte räcker till vid en olycka, kris eller annan större händelse, har MSB förstärkningsresurser som kan ställas till förfogande. Bland annat har MSB tillsammans med Karolinska Universitetssjukhuset och Försvarsmakten tagit fram en ny lösning för luftburen sjuktransport. Det nya avtalet med ett transportmedicinskt centrum på Karolinska universitetssjukhuset skapar, tillsammans med möjligheten att avropa flygförmåga via Försvarsmakten, en flexibel lösning för luftburna sjuktransporter. Resursen erbjuder både transport av intensivvårdspatienter och lättare skadade. Luftburen sjuktransport kan användas när en större olycka eller katastrof inträffar och det blir aktuellt med en evakuering av skadade. När en förfrågan inkommer till MSB om en insats med resursen kartlägger MSB möjligheter och begränsningar för den efterfrågade insatsen. Om insatsen är möjlig, kan MSB efter samråd med Socialstyrelsen besluta att genomföra insatsen. MSB kan även få i uppdrag av regeringen att använda resursen i händelser där svenskar inte är inblandade. Den nationella beredskapen för luftburen sjuktransportförmåga ligger hos regionerna. När regionernas egen luftburna sjuktransportkapacitet inte räcker till vid en stor eller långdragen händelse, eller vid transporter från utlandet, har MSB i samverkan med Socialstyrelsen i uppdrag att tillhandahålla en förstärkningsresurs för denna typ av beredskap.

MSB har även en förstärkningsresurs för flygande luftburet stöd vid skogsbränder. Den syftar till att stödja och stärka de kommunala räddningstjänsternas förmåga att hantera en skogsbrand och därmed begränsa spridningen. När en kommunal räddningstjänst ställs inför skogsbränder med snabb spridning och omfattande brandtillväxt och när dess egna resurser inte bedöms räcka till kan MSB erbjuda olika typer av förstärkningsresurser, som t.ex. stöd med helikoptrar och skopande flygplan.

Regeringen har i övrigt föreslagit att MSB:s verksamhet när det gäller skydd mot olyckor och åtgärder inom befolkningsskydd ska bedrivas inom en egen del av myndigheten och att regeringen ska utse chefen för denna verksamhet. Syftet med organisationsförändringen är att ge myndigheten en bättre struktur för att på nationell nivå kunna hålla samman planeringen och förberedelserna för det civila försvaret i dessa delar och tydliggöra MSB:s samordnande roll. Förändringen bedöms även kunna tydliggöra den aktuella verksamheten både inom myndigheten och utåt mot andra aktörer inom nämnda områden. De föreslagna organisationsförändringarna har skickats ut på remiss men föreslås träda i kraft under 2025.

Som statlig myndighet har Försvarmakten en skyldighet att bistå i en räddningsinsats enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. I februari 2017 beslutade regeringen vidare om förordningen (2017:113) om Försvarmaktens stöd till polisen med helikoptertransport enligt vilken Försvarmakten ska bistå polisen med helikoptertransport vid genomförande av polisiära insatser. Den sistnämnda uppgiften framgår även av 3 b § 8 förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten. Försvarmaktens stöd till samhället beskrivs närmare i ett annat avsnitt i betänkandet, under rubriken Försvarmaktens resurser vid skogsbränder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att MSB redan i dag har i uppdrag att samordna arbetet vid en större samhällsstörning och verka för att aktörerna kommer överens om en gemensam inriktning för att hantera händelsen. Detta gäller både vid fredstida kriser och vid höjd beredskap. Utskottet inser betydelsen av tydlig samordning och en effektiv användning av samhällets resurser. Utskottet ser fram emot att följa utvecklingen av den omorganisation av MSB som regeringen har föreslagit. Förväntningarna på den nya organisationen är att verksamheten och MSB:s samordnande roll kommer att tydliggöras.

Med anledning av det som anförts ovan anser utskottet att det för tillfället inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Utskottet avstyrker med det anförda motionsyrkandet om samordning av flygande resurser.

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

Jämför reservation 34 (S).

Motionen

Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslår i kommittémotion 2024/25:3023 att det ska utvecklas ett system för Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) i mobiltelefoner (yrkande 46).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 framhöll utskottet att det är centralt för ett effektivt skydd av civilbefolkningen både i fred och i krig att allmänheten på ett säkert, skyndsamt och tillförlitligt sätt kan nås av varningar och information. Utskottet framhöll att en lagändring om VMA-systemet hade trätt

i kraft i januari 2024 (lagen [2023:407] om viktigt meddelande till allmänheten). Lagändringen var en del i arbetet med att säkerställa ett effektivt, robust och säkert varningssystem såväl i fredstid som vid höjd beredskap och krig, inklusive att flyglarm inordnas i VMA-systemet. I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av den inriktning för utvecklingen av VMA-systemet som föreslagits av beredningen såg utskottet vid det aktuella tillfället inte att det fanns skäl att föreslå ytterligare åtgärder på området. Motionsyrkandena om VMA avslogs därmed.

Pågående arbete

VMA-systemet syftar till att varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. Systemet kan även avge signalerna flyglarm och beredskapslarm, för att varna befolkningen för omedelbar krigsfara eller luftangrepp. I det nuvarande VMA-systemet utfärdas varningar i tre olika kanaler:

- utomhusvarning
- via radio och tv
- via fast och mobil telefoni.

Det är MSB som äger systemet för utomhusvarning. På uppdrag av MSB sköter kommunerna driften och underhållet av de ca 4 500 anläggningar för utomhusvarning som finns runt om i landet. MSB har därutöver avtal med flera radio- och tv-kanaler om att sända VMA-meddelanden. Meddelanden kan också skickas till fasta telefoner, till mobilabonnenter med en adress som är registrerad i ett drabbat område och till mobiltelefoner som befinner sig i ett drabbat område där VMA är utfärdat så länge ett VMA är aktivt. Systemet för utskick via sms sköts av SOS Alarm. Systemet positionerar de mobiltelefoner som befinner sig i området, och det krävs ingen särskild anmälan för att få meddelanden. Det VMA-meddelande som kommer som ett sms, är detsamma som läses upp i radio och som syns på textremsan i tv. VMA kan även nå mottagare via olika applikationer som kan laddas ned i mobiltelefoner. På webbplatsen [krisinformation.se](https://www.krisinformation.se) listas exempel på applikationer som kan användas till detta ändamål, t.ex. Sveriges Radio och 112. Under ett pågående VMA finns också aktuell information på webbplatsen [krisinformation.se](https://www.krisinformation.se).

Den 1 januari 2024 trädde lagen (2023:407) om viktigt meddelande till allmänheten i kraft. Den nya lagstiftningen tillkom för att reglera ansvarsförhållanden och roller för VMA-systemet. Regeringen framhöll i propositionen som låg till grund för lagändringen (prop. 2022/23:23, bet. 2022/23:F6U9, rskr. 2022/23:218) att den ska säkerställa ett effektivt, robust och säkert varningssystem till skydd för människor, egendom och miljö i samband med olyckor och andra allvarliga händelser. Genom den nya lagen tydliggörs att VMA-systemet ska kunna användas oberoende av om det råder fred, höjd beredskap eller ytterst krig. Det föreslås också tydligare regler för vem som beslutar vad, när VMA-systemet ska kunna användas och i vilka

kanaler det ska sändas. För att nå så många människor som möjligt ska VMA via telefoni, genom sms eller som röstmeddelande till fasta telefoner inte längre ses som ett komplement till sändning av VMA i radio och tv, utan i stället ske regelmässigt. En sådan förändring ligger enligt regeringen också i linje med teknikutvecklingen.

Försvarsberedningen framhöll i rapporten Kraftsamling (Ds 2023:34) att det är centralt för ett effektivt skydd av civilbefolkningen både i fred och i krig att allmänheten på ett säkert, skyndsamt och tillförlitligt sätt kan nås av varningar och information. Försvarsberedningen noterade den lagändring i fråga om VMA-systemet som trädde i kraft i januari 2024, som en del i arbetet med att säkerställa ett effektivt, robust och säkert varningssystem såväl i fredstid som vid höjd beredskap och krig. Med hänsyn till erfarenheterna från Ukraina, teknikutvecklingen, Sveriges höga digitaliseringsgrad och användandet av smarta telefoner framhöll Försvarsberedningen det som särskilt angeläget att som ett nästa steg utveckla varningssystemet för befolkningen i form av en mobilapplikation, likt den applikation för flyglarm som används i Ukraina.

I regeringens proposition 2024/25:30 Totalförsvaret 2025–2030 (bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114) framhåller regeringen, i likhet med Försvarsberedningen, att ett fungerande system för varningar och information till allmänheten är grundläggande för såväl användning av skyddsrum som genomförande av utrymningar. Enligt regeringen behöver SOS Alarm, som är en viktig del i kedjan för att hantera VMA, stärka sin förmåga att agera under höjd beredskap. Även förmågan att hantera 112-samtal behöver säkerställas under höjd beredskap. Regeringen framhöll i likhet med Försvarsberedningen vikten av att varningssystemet följer teknikutvecklingen och den digitala utvecklingen som öppnar möjligheter för nya kommunikationsvägar, exempelvis att befintliga mobilapplikationer som ansvariga aktörer tagit fram kan utvecklas för att inkludera ytterligare funktioner.

I Alarmeringsutredningen (SOU 2018:28) hänvisades till MSB:s bedömning att teknikutvecklingen innebär att VMA-systemet utmanas och att en minskad användning av utomhusvarningen kan relateras till teknikutvecklingen och ökade kommunikationsmöjligheter generellt som innebär att de flesta människor är nåbara via mobil telefoni även utomhus i dag. Vidare framhölls att även om mobilnäten är sårbara och de andra VMA-kanalerna därför har en stabilare funktionalitet, pågår ett arbete för att öka stabiliteten även i de mobila lösningarna. Utredningen framhöll också att både radio och tv kunde nås via smarta mobiler, liksom krisinformation på webbplatser, i sociala medier och via andra kanaler. Många var också vana att söka efter information på webbplatser och i sociala medier.

Av regleringsbrevet för MSB för 2025 framgår att myndigheten ska redovisa utvecklingen av förmågan att skydda civilbefolkningen, särskilt i fråga om skyddsrum och VMA-systemet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) två gånger per år, senast den 31 mars 2025 och senast den 30 september 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång framhålla att det är centralt för ett effektivt skydd av civilbefolkningen både i fred och i krig att allmänheten på ett säkert, skyndsamt och tillförlitligt sätt kan nås av varningar och information. Utskottet vill också framhålla den lagändring om VMA-systemet (2023:407) som trädde i kraft i januari 2024. Lagändringen var en del i arbetet med att säkerställa ett effektivt, robust och säkert varningssystem såväl i fredstid som vid höjd beredskap och krig, inklusive att flyglarm inordnas i VMA-systemet.

Utskottet noterar vidare att regeringen i totalförsvarspropositionen för 2025–2030, i likhet med Försvarsberedningen, framhåller vikten av att varningssystemet följer teknikutvecklingen och den digitala utvecklingen som öppnar möjligheter för nya kommunikationsvägar, exempelvis att befintliga mobilapplikationer som ansvariga aktörer tagit fram kan utvecklas för att inkludera ytterligare funktioner. Utskottet välkomnar detta och ser fram emot att följa frågan vidare. Därmed ser utskottet i nuläget inga skäl att några vidta ytterligare åtgärder, varför motionsyrkandet om VMA i mobiltelefoner avstyrks.

Hjärtstartare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om hjärtstartare.
Jämför reservation 35 (SD).

Motionerna

Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkar i kommittémotion 2024/25:1363 att regeringen bör verka för att säkerställa att fler hjärtstartare placeras ut på platser som är tillgängliga hela dygnet (yrkande 18).

Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) anför i kommittémotion 2024/25:3022 att det ska införas en statlig registrering av hjärtstartare för att öka möjligheterna till en mer rättvis och jämlik tillgång på hjärtstartare (yrkande 47).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2023/24:FöU7 välkomnade utskottet, liksom flera gånger tidigare, den rad initiativ som medfört att ett stort antal hjärtstartare hade placerats ut på många platser runt om i Sverige och de utbildningsinsatser som genomförts. Utskottet instämde i den bedömning regeringen som gjort av att en lagstiftning om hur hjärtstartare skulle placeras ut skulle ha inneburit en detaljstyrning inom hälso- och sjukvårdens område som frantog regionerna möjligheten att fritt utforma den hälso- och sjukvård som de själva bedömde

var mest lämpad utifrån respektive regions förutsättningar. Utskottet såg inte skäl att i det aktuella läget vidta ytterligare åtgärder. Den aktuella motionen om hjärtstartare på offentliga platser avstyrktes. Yrkanden med samma lydelse behandlades i betänkande 2018/19:FöU7, 2019/20:FöU7 och 2020/21:FöU7.

Pågående arbete

Hjärt-Lungfonden arbetar både med kunskapsspridning och med stöd till flera forskningsprojekt om plötsligt hjärtstopp. Syftet är att korta tiden för livräddande insatser med hjärt-lungräddning och hjärtstartare samt utveckla behandlingar och förebyggande åtgärder mot plötsligt hjärtstopp. Hjärt-Lungfonden bidrar även till systemet Sms-livräddare som för samman frivilliga som har kunskap om hjärt-lungräddning, närmaste hjärtstartare och en person med misstänkt hjärtstopp. Systemet Sms-livräddare länkas samman av en applikation för mobiltelefoner. Systemet och applikationen ägs, drivs och utvecklas av Heartrunner Sweden AB, som i sin tur ägs av forskare som utvecklat idén, Karolinska Institutet Holding AB och vårdbolaget Prima Vård samt dess grundare. Frivilliga livräddare larmas via larmcentralen och får i mobilen en karta som visar vägen både till närmaste hjärtstartare och till den som drabbats av hjärtstopp. Systemet har varit igång sedan 2010 och lanserades först i Stockholm. I dag är 14 regioner anslutna till systemet, däribland exempelvis Dalarna, Skåne, Sörmland och Västra Götaland. I Sverige finns över 150 000 frivilliga livräddare.

Alla innehavare av hjärtstartare uppmanas att registrera sin hjärtstartare i Sveriges Hjärtstartarregister på webbplatsen hjartstartarregistret.se. Registret skapades 2009 och ägs och drivs av Svenska rådet för hjärt-lungräddning. Målet är att alla publika hjärtstartare utanför sjukvården ska registreras. De blir då synliga på en karta så att livräddare och larmcentralen vet var hjärtstartarna finns placerade geografiskt. Om ett hjärtstopp inträffat i närheten kan larmcentralen dirigera en livräddare till platsen för att hämta hjärtstartaren. Ett annat syfte med registret är att fungera som kunskapsbas för forskning inom hjärtstopp, hjärt-lungräddning och defibrillering i samhället. Av årsrapporten för 2023 framgår att registret omfattade 23 412 kontrollerade och bekräftade hjärtstartare, varav 23 procent var tillgängliga dygnet runt. Detta var en ökning från 2022, då det fanns 21 009 kontrollerade hjärtstartare, varav 20 procent var tillgängliga dygnet runt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar, liksom flera gånger tidigare, den rad av initiativ som medfört att ett stort antal hjärtstartare har placerats ut på många platser runt om i Sverige och de utbildningsinsatser som genomförs. Vidare instämmer utskottet i den bedömning som regeringen gjort av att en lagstiftning om hur hjärtstartare ska placeras ut skulle innebära en detaljstyrning inom hälso- och sjukvårdens område som fråntar regionerna möjligheten att fritt utforma den hälso- och sjukvård som de själva bedömer vara mest lämpad utifrån

respektive regions förutsättningar. Utskottet ser inte skäl att i det aktuella läget vidta några ytterligare åtgärder. De aktuella yrkandena avstyrks.

Nationell identitetsbricka

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om nationella identitetsbrickor.

Jämför reservation 36 (S).

Motionen

Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslår i kommittémotion 2024/25:3023 att MSB ska utreda förutsättningarna för att införa nationella identitetsbrickor eftersom sådana brickor med grundläggande information om de personer som bär dem kan vara avgörande vid kriser (yrkande 55).

Bakgrund

En identitetsbricka (id-bricka) är en identitetshandling i metall som framför allt är avsedd att bäras runt halsen under krig för lättare identifiering vid skada eller dödsfall. Förr hanterades sådana id-brickor vid en länsbyrå för folkbokföring och de finansierades via Försvarsdepartementet. Från 1992 finansierades präglingen av id-brickorna inom ramen för skatteförvaltningens anslag via Finansdepartementet. Av Skatteverkets regleringsbrev för 2010 framgår att verket befriades från arbetsuppgiften med att prägla id-brickor till svenska medborgare fr.om. den 1 januari 2010 och att arbetet med att utfärda id-brickor skulle slutredovisas senast den 26 februari 2010. Enligt Skatteverket präglar verket sedan den 1 januari 2010 inga nya id-brickor och gör inte heller om gamla.

Pågående arbete

I regeringens proposition Totalförsvaret 2025–2030 (prop. 2024/25:34) framhåller regeringen att ett krig ställer särskilda krav på hanteringen av avlidna. Det är viktigt att hela kedjan från att någon avlider till att personen gravsätts fungerar, bl.a. vad gäller förmågan att omhänderta, identifiera och registrera döda men även i fråga om transporter, kylförvaring, kremeringar och mark för gravplatser. Regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning att relevanta aktörer skyndsamt bör planera och vidta åtgärder för detta. Regeringen uttrycker i propositionen sin avsikt att klargöra uppgiftsfördelningen och ansvarsförhållandena i dessa frågor.

Av Försvarsberedningens rapport Kraftsamling (Ds 2023:34) framgår att räddningstjänst, polisen och Rättsmedicinalverket samarbetar om identifiering

och registrering vid olyckor med skadade eller döda. Det är polisen som ansvarar för katastrofregistrering i fredstid och vid höjd beredskap och krig. På händelseplatsen registrerar polisen uppgifter om de personer som befunnit sig där vid det aktuella tillfället. Polisen jämför också inkomna uppgifter om efterfrågade och anträffade personer. Detta ligger sedan till grund för det fortsatta identifieringsarbetet. I Sverige har polisen fyra regionala id-lag som utför identifieringsarbete inom sitt geografiska område. Id-lagen finns i Umeå, Stockholm, Göteborg och Malmö. Vid en händelse i Sverige där id-lagets resurser inte räcker till kan Polismyndighetens nationella operativa avdelning ta över ansvaret, och då aktiveras en id-kommission som kan arbeta över hela landet och även utomlands. Systemet för katastrofregistrering kan även användas vid storskaliga planerade utrymningar. Det görs genom att polisen upprättar stationer för id-kontroll och registrering vid utrymningsplatser där personer som omfattas av utrymningen samlas för transport.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med regeringen i att det är viktigt att hela kedjan från att någon avlider till att han eller hon gravsätts fungerar även i krig, inklusive i fråga om förmågan att identifiera och registrera döda. Utskottet välkomnar att regeringen delar Försvarsberedningens uppfattning att relevanta aktörer skyndsamt bör planera och vidta åtgärder för detta och noterar att regeringen i totalförsvarspropositionen har uttryckt sin avsikt att klargöra uppgiftsfördelningen och ansvarsförhållandena i dessa frågor. Därmed finner utskottet inga skäl att några vidta ytterligare åtgärder i nuläget, varför motionsyrkandet om id-brickor avstyrks.

Reservationer

1. Civilplikt, punkt 1 (S, V)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S), Hanna Gunnarsson (V) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 49.

Ställningstagande

Civilplikt bidrar till att skapa ett starkt befolkningsskydd. MSB har nu ett uppdrag att krigsplacera 2 000–3 000 personer i kommunal räddningstjänst. MSB:s bedömning är dock att numerären behöver öka till 16 000 personer. Vi anser att det är en bra början att starta med 3 000 personer. Vi föreslår att en civilplikt ska införas och att den sedan stegvis och strategiskt ska byggas ut, utifrån behov och kapacitet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om införande och utbyggnad av civilplikt och tillkännage detta för regeringen.

2. Organisering av frivilliga, punkt 2 (V, MP)

av Hanna Gunnarsson (V) och Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 63.

Ställningstagande

Samhällets beredskap är helt beroende av det arbete som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. Intresset för att delta i frivilliga försvarsorganisationer har ökat de senaste åren, och det är viktigt att förbättra förutsättningarna för civilpersoner att kunna delta i utbildning och

träningsverksamhet inom dem. De frivilliga försvarsorganisationerna behöver också kunna förnya sina materielförråd för att kunna fungera väl efter dagens behov. Vi föreslår att Frivilliga resursgruppen, som samlar de frivilliga försvarsorganisationernas kompetenser på lokal nivå, ska finnas i varje kommun, så att det innan krisen kommer finns en tydlig samverkan mellan kommunen och frivilliginsatser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om att Frivilliga resursgruppen ska finnas i varje kommun och tillkännage detta för regeringen.

3. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 47 och
avslår motionerna

2024/25:119 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2024/25:3014 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 105 och 106.

Ställningstagande

Säkerhet byggs bäst med andra. För Sveriges säkerhet är det därför viktigt att fortsätta att stärka och utveckla alla de försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som Sverige ingår i. Inte minst är det viktigt för samarbetet med våra nordiska grannar. Inom ramen för Nordefco finns redan i dag en god grund för ett bra nordiskt samarbete som kan och bör utvecklas ytterligare. Det är likaså viktigt att stärka det nordiska samarbetet inom ramen för Nato.

Vi måste få till ett fördjupat försvarssamarbete, en ökad planering och en utbyggd övningsverksamhet med de nordiska länderna samt ett fortsatt utbyte av information när det gäller den marina miljön och luften. Samtliga delar av totalförsvaret bör därför snarast göra en översyn av sina nordiska samarbeten och arbeta för att fördjupa, utveckla och bredda dessa samt fundera över om det finns områden där samarbete saknas. Vi noterar också att nordiskt totalförsvaret är ett prioriterat område i Nordefco. I dessa osäkra tider är det nödvändigt att ett målinriktat arbete för att stärka det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet sjösätts.

Sammanfattningsvis föreslår vi att den gemensamma nordiska beredskapen för och samverkan vid kriser ska stärkas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 105 och 106 samt avslår motionerna

2024/25:119 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2024/25:3014 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

EU ska skapa förutsättningar för en ökad totalförsvarsförmåga i unionen snarare än att utgöra en plattform för militärt samarbete. I en tid och i ett samhälle som i allt större utsträckning präglas av cyberattacker, angrepp på demokratin och yttrandefriheten, klimatförändringar och pandemier krävs en ökad krisberedskap och fler satsningar på ett grönt, hållbart och långsiktigt civilt försvar. Vi behöver framtidssäkra EU:s krisberedskap. Arbetet ska inriktas på förebyggande åtgärder, beredskap och katastrofinsatser. Inget medlemsland ska lämnas ensamt vid kriser som drabbar alla medlemsländer samtidigt. Vi vill också stärka EU:s civilskyddssamarbete ytterligare, så att krissamarbetet mellan medlemsländer blir mer flexibelt och snabbt för att kunna hantera storskaliga nödsituationer.

EU:s självförsörjningsgrad i fråga om viktiga och nödvändiga produkter måste också öka för att vi ska kunna klara framtida krissituationer. Det handlar både om livsmedel, läkemedel, kritiska råmaterial och viktig teknologi för den gröna och digitala omställningen. Det finns också ett behov av samarbete och utbyte av information för att vi gemensamt ska kunna stärka skyddet mot cyberattacker. Detta är även något som EU:s egna institutioner måste arbeta med. Det försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet i EU ska vara trovärdigt och pålitligt.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att Sverige ska bidra till att öka den gemensamma krisberedskapen i EU och att regeringen ska verka för att öka självförsörjningsgraden inom EU i fråga om nödvändiga produkter för att

klara krissituationer. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Räddningstjänsten, punkt 4 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63 samt avslår motionerna

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56.

Ställningstagande

När civilförsvaret tillkom 1995 tilldelades kommunerna nya uppgifter, bl.a. genom ändringar i räddningstjänstlagen från 1986. Räddningstjänstlagen stöptes sedan om till lagen (2003:788) om skydd mot olyckor. Vi anser att det ansvar som i vissa fall åläggs kommunerna är orimligt och föreslår att det görs en översyn och anpassning för att stärka landets räddningstjänster. Dessutom föreslår vi att det ska bli enklare för räddningstjänsterna att använda drönare i krissituationer. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

6. Räddningstjänsten, punkt 4 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna
2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,
2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7,
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,
2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63,
2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61 och
2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56.

Ställningstagande

Innan räddningstjänsten i Sverige kommunaliserades 1986 ansvarade staten, genom de statliga civilförsvorsorganisationerna, i stor utsträckning för brandskydd och räddningsinsatser. I och med att ansvaret för räddningstjänsten överfördes till kommunerna fick varje kommun ansvar för att organisera och upprätthålla en fungerande räddningstjänst. Detta betydde att kommunerna fick större frihet att anpassa räddningstjänsten efter lokala behov och förutsättningar, samtidigt som det blev möjligt att samordna insatser mellan kommuner genom samverkansavtal. Den kommunala räddningstjänsten i Sverige har dock mött flera utmaningar som gjort att den inte alltid fungerat som det varit tänkt. Några av de huvudsakliga orsakerna är resursbrist och ekonomiska utmaningar, personalbrist och rekryteringsproblem, ökad komplexitet och nya hotbilder, samordningsproblem mellan kommuner, otydlig roll- och ansvarsfördelning och bristande investeringar i utbildning och teknik.

Vi anser att det är uppenbart att det behövs en helomvändning när det gäller svensk räddningstjänst för att kunna möta de nya samhällsutmaningarna och hoten. Om staten återtog huvudmannaskapet för räddningstjänsten skulle en enhetlig standard kunna säkerställas i hela landet. En sådan lösning skulle också underlätta samordning och resursallokering vid större händelser och katastrofer, vilket i sig är avgörande för att säkerställa en effektiv och snabb respons. Sammanfattningsvis föreslår vi att regeringen ska utreda om staten åter bör bli huvudman för räddningstjänsten. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Räddningstjänsten, punkt 4 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7 samt avslår motionerna

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63,

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56.

Ställningstagande

Räddningstjänstens uppgift är att förebygga och förhindra olyckor samt att begränsa skador när sådana ändå inträffar. Räddningstjänsten är ytterst en grundpelare i ett solidariskt samhälle där vi tar hand om varandra när det verkligen gäller. Människor ska kunna lita på att hjälpen kommer när olyckan är framme, oavsett om man bor centralt inne i en stad, i en förort, på landsbygden eller i glesbygd. Men tyvärr saknar räddningstjänsten alldeles för ofta tillfredsställande förutsättningar för att utföra sitt uppdrag. De alltför stora variationerna mellan kommuner är ett allvarligt problem och gör att räddningstjänsten inte fullt ut når de nationella målen i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Ett ökande antal kriser och olyckor relaterade till klimatförändringar riskerar att bli övermäktiga att hantera.

För att räddningstjänsten ska fungera i hela landet krävs bl.a. ett tydligare ledningssystem och att räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid. Många av de kommunala räddningstjänsterna är för små för att kunna bemanna en ledningscentral dygnet runt, vilket i sig är en grundförutsättning för en trygg räddningstjänst. Eftersom en ständigt bemannad ledningscentral kräver stora resurser har många kommuner frivilligt slagit ihop sina räddningstjänster i större organisationer, kommunalförbund, eller gått in i olika avtal mellan kommunerna. Det betyder att räddningstjänsten på flera ställen i landet i dag snarare redan är regional än kommunal. Så länge regeringen undviker frågan om huvudmannaskap riskerar förbättringar som i sig är bra att bli ett lappande och lagande av ett system som i grunden innehåller större problem.

En civil insatsperson (CIP) är en frivillig som snabbt kan rycka ut vid t.ex. bränder, hjärtstopp och olyckor. Konceptet har tagits fram av Brandskydds-föreningen och innebär att den frivillige får utbildning, inklusive förståelse för hur man agerar på en olycksplats, får genomgå övningar samt utrustas med viss materiel och en applikation som larmar. Genom CIP kan frivilliga som befinner sig i närheten av en händelse snabbt vara på plats och ge en första hjälp och stöd redan innan räddningstjänsten eller en ambulans har anlänt, vilket är särskilt viktigt på landsbygden eller i skärgården. Vänsterpartiet

menar att det vore värdefullt om CIP-konceptet införs i kommunerna och räddningstjänsterna runt om i landet.

Sammanfattningsvis föreslår jag att regeringen ska återkomma med en utredning om regional eller statlig styrning av räddningstjänsten med målet att öka likvärdigheten och samordningen i räddningstjänsten. Jag föreslår också att regeringen ska återkomma med förslag för att stödja kommunerna och räddningstjänsterna i att införa CIP-konceptet. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

8. Räddningstjänsten, punkt 4 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42 och

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56 samt

avslår motionerna

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63 samt

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61.

Ställningstagande

Centerpartiet har under många år uppmärksammat att svensk räddningstjänst behöver utvecklas för att alla som bor i Sverige, i städer och på landsbygden, ska ha samma rätt till trygghet och säkerhet. I dag varierar detta beroende på var i landet man bor. Under många år har det varit svårt att rekrytera deltidssbrandmän på landsbygden. Det finns emellertid goda exempel på kommuner som har lyckats bredda sin rekrytering med enkla medel, och dessa goda exempel behöver spridas för att andra ska kunna ta efter dem. Här bör MSB i samarbete med SKR kunna göra mer och ta fram goda exempel på kommuner som lyckats i sin rekrytering och sprida dem vidare. En annan sak som emellanåt försvårar snabba ingripanden är att det inte alltid är den närmaste stationen som kallas ut, beroende på om det är en länsgräns eller om ett annat räddningstjänstförbund som ansvarar för området. Ett rimligare agerande är att

närhetsprincipen, inte administrativa gränser, avgör vilken räddningstjänst som kallas ut när något händer.

Regeringen behöver också ta ett större ansvar för att se till att kommunerna rättsligt har de verktyg som de behöver och att stödet till kommunerna ökar genom fler utbildade brandmän. Utbildningen av räddningstjänstpersonal sker i dag främst genom MSB:s utbildningar på olika nivåer. Det är viktigt för likvärdigheten i landet att utbildningar inom räddningstjänsten ges i en utsträckning som motsvarar kommunernas behov av utbildad personal. Genom att det skapas fler utbildningsplatser för brandmän ökar också den statliga närvaron runt om i landet. Inte minst kan brandmäns och räddningsledares specialistkompetens för att bekämpa stora skogsbränder behöva utvecklas.

Drönare har blivit ett allt viktigare verktyg för räddningstjänsten att använda inför och under insatser, men de skulle kunna användas i ännu större utsträckning. Med drönare kan räddningstjänsten snabbare och smidigare skaffa sig en överblick över ett potentiellt insatsområde, lättare lokalisera en skogsbrand och snabbare ta reda på var en olycka har skett på en lång väg utan mobiltäckning. Drönare kan också förse med exempelvis hjärtstartare och nå en person med hjärtstopp före en utryckande brandbil. I dagsläget omgärdas dock räddningstjänstens möjligheter att använda drönare av alltför mycket byråkrati och höga kostnader. Vidare är Rakel, radiokommunikationssystemet för blåljusmyndigheter och samhällets krisberedskap, föråldrat. Sverige behöver därför ett nytt kommunikationssystem som är mycket robust och säkert och där staten har rådighet. En lösning behöver kunna fungera oberoende av funktioner i andra länder och anpassas till en snabb teknik-utveckling. Utgångspunkten ska vara en lösning mellan staten och en eller flera kommersiella mobilnätoperatörer, och systemet måste kunna hantera mobil-datakommunikation och tjänster för mobildatakommunikation till användarkretsen.

Sammanfattningsvis föreslår jag att

- svensk räddningstjänst ska utvecklas så att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdig runt om i landet
- MSB ska få i uppdrag att i samverkan med SKR ta fram och sprida goda exempel från kommuner som lyckats väl med rekryteringen till deltids-brandkåren
- förmågan att hantera skogsbränder ska förbättras
- det ska bli enklare och billigare för räddningstjänster att använda drönare i syfte att skaffa sig överblick över ett insatsområde eller hjälpa människor i nöd
- behovet av robusta och tillgängliga elektroniska kommunikationer för blåljusmyndigheter ska tillgodoses.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

9. Räddningstjänsten, punkt 4 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59–61 och avslår motionerna

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1 och 2,

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 7,

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 42,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 52 och 63 samt

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkandena 33, 34, 36, 37 och 56.

Ställningstagande

Räddningstjänsten är central i totalförsvaret och stärker alla andra delar av totalförsvaret. Räddningstjänsten är också den viktigaste resursen för snabba insatser vid olyckor, bränder och översvämningar. Jag anser att räddningstjänsten behöver förstärkas och att förutsättningarna för att arbeta för räddningstjänsten och i ideell verksamhet, även på deltid, måste förbättras så att en god krisberedskap alltid finns i hela landet på ett likvärdigt sätt. Räddningstjänstens tillgång till materiel för att bättre kunna verka vid höjd beredskap behöver också säkras. Räddningstjänst är, med undantag för statens ansvar för ett fåtal utpekade uppgifter, kommunens ansvar enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Ideella organisationer som t.ex. Sjörräddningssällskapet och Fjällräddningen är viktiga samarbetspartner. Samhällets beredskap är helt beroende av det arbete som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. För att kompetens och resurser inom de olika organisationerna ska kunna nyttjas fullt ut vid höjd beredskap behöver roller tydliggöras i relationen mellan olika aktörer. MSB bör koordinera arbetet och i samarbete med respektive länsstyrelse se till att beredskap för olika typer av kriser finns på plats i hela Sverige, där och när det behövs.

Sammanfattningsvis föreslår jag att

- svensk räddningstjänst ska utvecklas så att människors tillgång till trygghet och säkerhet blir likvärdig i landet
- räddningstjänstens tillgång till materiel ska säkras för att den bättre ska kunna verka vid höjd beredskap

- MSB ska få i uppdrag att koordinera och tydliggöra samarbetet mellan räddningstjänsten och olika ideella aktörer.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

10. SOS Alarm, punkt 5 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motion

2024/25:2367 av Thomas Ragnarsson (M).

Ställningstagande

I tider av kris och otrygghet är det extra viktigt att medborgarna känner förtroende för den alarmeringsfunktion som SOS Alarm är satt att sköta. För att upprätthålla detta förtroende är det av yttersta vikt att nödsamtalen behandlas likvärdigt och av en och samma aktör oavsett var i landet en nödsituation inträffar. Det är även av stor vikt att svarstider upprätthålls över tid och att tillräckliga resurser finns i händelse av en kris eller krig.

SOS Alarm har ett komplext uppdrag, och för att bolaget ska kunna hantera kriser, olyckor och hög belastning krävs en robust organisation. SOS Alarm fyller dessutom en viktig roll i det civila försvaret och måste framöver utformas för och öva på att vara en del av totalförsvaret, i fred såväl som i krig. SOS Alarm har med hjälp av budgettillskott arbetat hårt för att förbättra både svarstiderna, säkerheten och tillgängligheten, vilket är positivt. Samtidigt kan det fortsatt ligga i samhällets intresse att se över den nuvarande styrformen. En utredning skulle kunna lämna förslag på andra styrformer än aktiebolag. Vi föreslår mot denna bakgrund att den nuvarande styrformen ska utvärderas och utredas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om utformningen av SOS Alarm och tillkännage detta för regeringen.

11. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 48, 60 och 61 samt avslår motionerna

2024/25:1177 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 28 och

2024/25:2711 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Ställningstagande

Sveriges civila försvar måste förstärkas och försörjningsförmågan förbättras. Det civila försvaret omfattar hela samhällets mobiliseringsförmåga. Tillsammans med det militära försvaret utgör kommuners, myndigheters, regioners, enskildas, företags och civilsamhällets beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder en väsentlig del av det svenska totalförsvaret. Utvecklingen av det civila försvaret ska även stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera fredstida krissituationer. Vi anser att myndigheter har viktiga uppgifter i fråga om att fortsätta att utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten och att det behöver göras en översyn av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Vi socialdemokrater vill, i kontrast till Försvarsberedningens ståndpunkt från 2024, utveckla MSB i följande riktning: För det första bör MSB ges ansvar för krisberedskap på ett övergripande plan, för stöd till regeringen i fråga om civilt försvar och stabsorganisationen i krig samt för planeringen, ledningen och samordningen mellan det civila försvarets aktörer. För det andra vill vi att en ny myndighet utformas som tar över MSB:s i dag särpräglade uppgifter i form av skydd mot olyckor, räddningstjänst och skydd för civilbefolkningen.

Sammanfattningsvis föreslår vi att

- myndigheter inom ramen för krisberedskapen aktivt ska fortsätta att utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten
- det ska göras en översyn av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor
- det ska inrättas en ny myndighet för räddningstjänst och skydd för civilbefolkningen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om krisberedskapens utveckling och tillkännage detta för regeringen.

12. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2024/25:1177 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 28,

2024/25:2711 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 48, 60 och 61.

Ställningstagande

Sverige behöver på grund av det försämrade säkerhetspolitiska läget stärka sitt totalförsvar. Vad som orsakar nästa kris i Sverige och hur den kommer att gestalta sig är det svårt att sia om, men vi vet att den kommer och om vi inte kan säkerställa livsmedelsförsörjningen under en kris, så kan resultatet bli katastrofalt. Vi anser att den viktigaste delen av livsmedelsberedskapen ligger i att Sverige höjer sin självförsörjningsgrad. För att upprätthålla produktionsförmågan under kristid, när det kan vara svårt att importera, måste det finnas lager för jordbrukets insatsmedel. Det gäller bekämpningsmedel, drivmedel, gödselmedel och visst utsäde såväl som vissa foderingredienser och viktigt veterinärmedicinskt material. Det kan också handla om lagerhållning av reservdelar. Vi föreslår att Jordbruksverket ska ges det samordnande ansvaret för att bygga upp och vidmakthålla lager för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kriser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om Jordbruksverkets roll och tillkännage detta för regeringen.

13. Krisberedskapens utveckling, punkt 6 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 28 och avslår motionerna

2024/25:1177 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10,

2024/25:2711 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 48, 60 och 61.

Ställningstagande

I instruktionen till MSB och övriga instanser som ansvarar för krisberedskap i nödsituationer finns det inget tydligt uppdrag om att den information som går ut till allmänheten ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Det betyder att det i dag finns ett stort antal människor som inte kan tillgodogöra sig information om hur de bör agera i händelse av en kris eller katastrof. Att samhället brister på detta område blev tydligt under pandemin då det tog lång tid innan det fanns tillgänglig information om covid-19 på de ansvariga myndigheternas webbplatser. Även tillgängliggörandet av annan information drog ut på tiden, t.ex. i fråga om texter på lättläst svenska, teckenspråkstolkning av de dagliga presskonferenserna och innehållet på webbplatsen Vårdguiden 1177. Att inte ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att tillgodogöra sig viktig information från en pålitlig källa medför en stor hälsorisk. Vi föreslår att regeringen initierar en översyn av krisberedskapen med syftet att säkerställa att all viktig information, allt stöd och all hjälp från samhällets sida tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning i händelse av en kris eller katastrof. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

14. Kommunal trygghetspunkter, punkt 7 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 65.

Ställningstagande

I många kommuner finns det i dag s.k. kommunala trygghetspunkter som kan aktiveras vid en kris. Vid en kommunal trygghetspunkt kan medborgares behov av exempelvis förmodenheter, information och kommunikation tillgodoses under en kris. Det finns i dag inget krav på kommuner att tillhandahålla trygghetspunkter. Jag menar att det är viktigt att alla kommuner kan erbjuda denna typ av service till sina invånare och att det sker på ett likvärdigt sätt i hela landet. Jag föreslår således att det ska ställas krav på kommunerna att upprätta kommunala trygghetspunkter. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

15. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen, punkt 8 (S, V)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S), Hanna Gunnarsson (V) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 65 och avslår motionerna

2024/25:1012 av Kerstin Lundgren (C),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 3, 7, 17, 18, 24, 25 och 40,

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9,

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 40 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

För en effektiv och pragmatisk krisberedskap som är relevant för vår tid måste klimatförändringarna och deras konsekvenser för våra livsförutsättningar och ökade sårbarheter tas med i analys och utförande. Insatsberedskapen vid naturkatastrofer måste öka för att säkra bl.a. dricksvatten och skydd mot översvämningar. Klimatstrategin måste uppdateras till att innefatta totalförsvarets krisberedskap. Vi föreslår att krisberedskapen ska klimatanpassas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

16. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen, punkt 8 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 40 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30 och
avslår motionerna

2024/25:1012 av Kerstin Lundgren (C),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 3, 7, 17, 18, 24, 25 och
40,

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 65 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9.

Ställningstagande

Hela samhället påverkas av det förändrade klimatet. Under lång tid har det blivit tydligt att vårt moderna samhälle är sårbart för konsekvenserna av ett varmare klimat med enorma skogsbränder, skyfall, smältande isar och värmeböljor som följd. Det räcker inte längre bara med att minska utsläppen och bromsa den globala uppvärmningen. Vi måste också vidta åtgärder för att anpassa våra samhällen efter det förändrade klimatet ifråga om alltifrån samhällsplanering och fysisk planering till vatten och avlopp, energiförsörjning, skogsbruk och jordbruk, industrier och besöksnäring m.m. Vi behöver klimatanpassa såväl befintlig som framtida infrastruktur, t.ex. genom var och hur vi bygger. Här behöver både kommuner och staten göra mer tillsammans. Skyfall, höga vattenflöden, översvämningar, värmeböljor och periodvis torka kommer dessutom att leda till markant försämrade förutsättningar att erbjuda va-tjänster av den standard vi vant oss vid. Också ur ett beredskaps- och sårbarhetsperspektiv är tillgången på rent dricksvatten en viktig fråga, inte minst i den fortsatta totalförsvarsplaneringen.

Mot denna bakgrund föreslår Centerpartiet att fler klimatanpassningsåtgärder ska vidtas för ett mer motståndskraftigt och robust samhälle och att klimatanpassning ska inkluderas i totalförsvarets krisberedskap. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

17. Klimatförändringar och klimatanpassning för krisberedskapen, punkt 8 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 3, 7, 17, 18, 24, 25 och 40 samt

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9 samt avslår motionerna

2024/25:1012 av Kerstin Lundgren (C),

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 65,

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 40 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Klimatfrågan är mänsklighetens stora ödesfråga. När klimatet förändras drabbas Sverige på flera olika sätt, bl.a. genom att vi får längre torrperioder och fler skyfall som kan leda till översvämning, ras och skred. Vi ser även att värmeböljorna blir fler och längre. Dessutom drabbas vi på sikt av de stigande havsnivåer som följer av smältande is och uppvärmda hav. För att skydda människor och viktig infrastruktur behöver den fysiska planeringen anpassas till dessa effekter. Samhället måste byggas motståndskraftigt. För att Sverige ska kunna bedriva ett effektivt arbete med klimatanpassning måste ansvaret olika aktörer emellan förtydligas. Arbetet ska inte fördröjas på grund av otydlig ansvarsfördelning. Länsstyrelser och kommuner är nyckelaktörer i klimatanpassningsarbetet och måste få tydligare ramar och de resurser som krävs. Vidare bör myndigheters arbete med att bistå med samordning och kunskapsspridning förstärkas.

Sammanfattningsvis föreslår Miljöpartiet att

- MSB ska få i uppdrag att, i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter, på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna
- myndigheter ska utbildas om klimatrelaterade risker och att deras roller och ansvar ska tydliggöras
- kommuner ska få i uppdrag att kartlägga klimatrelaterade risker, inklusive värmeöar som kan utgöra hälsorisker för kommuninvånare vid värmeböljor

- man ska göra offentliga byggnader, eller andra tillgängliga byggnader, till mötesplatser som kan bli tillflyktsorter för sköra grupper under långvariga värmeböljor eller annat extremväder
- offentliga byggnader ska klimatsäkras
- offentliga byggnader som kan skydda människor vid värmeböljor ska kartläggas
- arbetet med klimatanpassning ska knytas till och bli en del av det civila försvaret
- man ska se över behovet av ökad insatsberedskap vid naturkatastrofer och kriser i klimatkrisens spår
- man på flera fronter ska stärka arbetet med klimatanpassning för att Sverige ska stå bättre rustat inför klimatkrisens konsekvenser
- man ska öka takten med att klimatanpassa hela samhället inklusive försvaret för att möta effekterna av klimatförändringarna.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

18. Naturolyckor, stigande hav och portar i Göta älv, punkt 9 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 38 och 39 samt avslår motionerna

2024/25:817 av Linnéa Wickman (S) och

2024/25:1767 av Paula Örn m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi befinner oss mitt i en klimatkris som påverkar alla regioner i världen. En långsiktig planering är en av nycklarna till ett brett klimatanpassningsarbete i Sverige. Av Riksrevisionens granskningsrapport Statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön (RiR 2022:29) framgår emellertid tydligt att det är svårt att finansiera de åtgärder som myndigheterna och kommunerna ska planera för och att kortsiktigheten i statens finansiering försvårar planeringen av långsiktiga insatser då statens anslag varierar stort mellan åren. Detta försvårar också en effektiv användning av medlen. Varannan svensk kustkommun, som svarat i en enkätundersökning, upplever dessutom att den statliga finansieringen är otillräcklig. 50 procent av kustkommunerna svarar

också att det finns en brist på stöd i den egna organisationen. Undersökningen tyder på att det finns ett betydande behov av såväl bättre finansiering som mer underlag samt att det finns ett behov av stöd i hela organisationen.

Beräkningar visar att kostnaderna för att förebygga kusterosion och översvämningar bara i kustkommunerna väntas överstiga 100 miljarder kronor år 2100. Till detta tillkommer kostnader för åtgärder för att förhindra skador från t.ex. skyfall och hälsorisker vid värmeböljor i andra delar av landet. Det är dock viktigt att komma ihåg att kostnaderna för förebyggande åtgärder troligen långt understiger de kostnader som skulle uppkomma för skadehantering om dessa åtgärder uteblev. Många av de åtgärder som behöver vidtas i kustområden när det gäller stigande havsnivåer kommer inte bara att bli mycket kostsamma, såväl planeringen som genomförandet kommer dessutom att ta lång tid och innebära ett omfattande arbete. För att inte riskera att arbetet skjuts upp på grund av svåra beslut och höga kostnader behövs tydligare lagstiftning som tydliggör tidsramar för beslut och åtgärder. Befintlig kunskap och teknik, tillsammans med nya innovationer, kommer att behövas för att rätt åtgärder ska kunna utföras på rätt plats. Ett exempel på det senare är yttre portar i Göteborgs hamn.

Området Västkusten–Göta älvdalen har redan i dag identifierats som ett riskområde med anledning av förutsättningarna för skred, översvämning från vattendrag och kustöversvämning (stigande havsnivå) som kan ge konsekvenser för många samhällsviktiga funktioner. Riskområdet är ytmässigt omfattande med ett högt invånarantal och höga värden, inte minst i fråga om Nordens största hamn. För att riskerna ska kunna förebyggas krävs omfattande samarbete över flera administrativa gränser och mellan många sektorer.

Göteborg hotas främst från tre håll: av kraftig nederbörd uppfifrån, av höga vattenflöden i Göta älv och av kraftiga västvindar som pressar upp vattenståndet från havet. För att skydda Göteborg mot översvämningar och stigande hav kan yttre skyddsportar behövas. Enligt Göteborgs stads nuvarande uppskattningar är det nödvändigt att ha yttre portar på plats senast 2070. Det största hindret för att få yttre portar på plats är finansieringen. Tidiga beräkningar visar på kostnader uppemot 15 miljarder kronor. MSB har indikerat att skyddsportarna skulle kunna vara av allmänt intresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken samt eventuellt anses vara samhällsviktig verksamhet. Statens ansvar för finansiering och genomförande av yttre portar i Göteborg och åtgärder i andra städer som kan drabbas av stigande havsnivåer behöver mot denna bakgrund utredas skyndsamt. Därutöver kommer finansiering att behövas på både kort och lång sikt. Jag föreslår att man förutom ett långsiktigt stabilt nationellt stöd för klimatanpassning även inför ett separat klimatanpassningskliv som ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta, i likhet med satsningen Klimatklivet. Det nationella expertrådet för klimatanpassning pekar på ett antal tänkbara långsiktiga finansieringslösningar. Samfinansieringslösningar mellan offentliga och privata aktörer bör utredas. Det behövs även en nationell plan för riktad statlig finansiering till ett antal

storskaliga projekt på lokal och regional nivå, där statligt finansieringsstöd är särskilt lämpligt.

Sammanfattningsvis föreslår jag att frågan om finansiering av skydd mot stigande hav ska utredas och att genomförandet av framtida portar i Göta älvs mynning ska utredas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

19. Brandsäkerhet, punkt 10 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD) och

2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,

2024/25:2171 av Dzenan Cisija och Gunilla Carlsson (båda S),

2024/25:2419 av Oliver Rosengren (M) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 35.

Ställningstagande

Äldre är kraftigt överrepresenterade i statistiken över omkomna i bränder. Enligt MSB:s årliga statistik var 58 procent av de som 2023 omkom i bränder 65 år eller äldre. Många var ensamma i bostaden när branden startade och kunde inte själva släcka branden eller ta sig ut ur bostaden. Något som hade kunnat rädda många liv är moderna sprinklersystem som automatiskt aktiveras och kan släcka bränder. Enligt en studie av MSB är sprinklerinstallationer samhällsekonomiskt lönsamma eftersom värdet av nyttan är större än kostnaden. Boverket har redan byggregler med krav på sprinklersystem i sjukhus och särskilda boenden. Reglerna gäller dock endast vid nybyggnad och vid ändring eller ombyggnad. Kommunernas och andra vårdgivares resurser är begränsade, och valet kan stå mellan att installera sprinklersystem och att förbättra vårdkvaliteten. Sverigedemokraterna menar att reglerna ska omfatta alla särskilda boenden och att säkerheten inte ska avgöras av vilket boende man placeras i. Vi föreslår således att regeringen ser över möjligheten att stödja kommunerna i deras arbete med att förbättra brandsäkerheten för våra äldre med hjälp av sprinklersystem eller andra släckningssystem.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om brandsäkerhet och tillkännage detta för regeringen.

20. Brandsäkerhet, punkt 10 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD),

2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4,

2024/25:2171 av Dzenan Cisija och Gunilla Carlsson (båda S),

2024/25:2419 av Oliver Rosengren (M) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 35.

Ställningstagande

Varje år omkommer ca 90 personer av skador relaterade till en brand. Särskilt utsatta är äldre, sjuka, människor med funktionsnedsättning och socialt utsatta personer. I dag saknas lagstiftning som tvingar kommunerna att arbeta med brandskydd för särskilt riskutsatta, vilket gör att vilket skydd man kan få varierar. För att upptäcka brister i brandsäkerheten krävs även regelbunden tillsyn av brandförsvaret. Den tillsynen är dock i hög grad inriktad mot offentliga byggnader, som t.ex. sjukhus. Det är emellertid i flerbostadshus som flest dödsfall i samband med bränder inträffar, och jag anser att tillsynen i större utsträckning bör riktas mot denna typ av fastigheter.

Sammanfattningsvis föreslår jag att regeringen ska återkomma med dels en lagstiftning som ålägger kommunerna att arbeta förebyggande med brandskydd för särskilt riskutsatta, dels förslag som innebär att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot flerfamiljshus. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om brandsäkerhet och tillkännage detta för regeringen.

21. Brandsäkerhet, punkt 10 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 35 och
avslår motionerna

2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD),
2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,
2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4,
2024/25:2171 av Dzenan Cisija och Gunilla Carlsson (båda S) och
2024/25:2419 av Oliver Rosengren (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Antalet dödsbränder i Sverige ökar trots att MSB sedan många år har uttalat en nollvision och fokus lagts på ett systematiskt brandskyddsarbete. MSB:s nollvision tycks således inte ha gjort skillnad, utan den behöver ges ökad tyngd och mer behöver göras av fler ansvariga aktörer. Att minska risken för dödsbränder faller inte bara på räddningstjänsten. Även hemtjänst och arbetsterapeuter beakta risken vid bostadsanpassningar och stöd i hemmet för att utifrån varje individs förutsättningar och sårbarheter skapa ett individuellt brandskydd. Därtill behöver en dialog och samverkan komma till stånd mellan MSB, som tillsynsmyndighet, och kommunerna, som ansvariga, samt mellan kommuner sinsemellan, så att de kan utbyta goda exempel. Var i landet man bor, hur gammal man är eller vilket stöd man behöver ska inte avgöra vilken trygghet man får. Centerpartiet föreslår därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur en nollvision mot dödsbränder kan formuleras och stadgefästas samt med besked om vilka åtgärder man avser att vidta för att minska antalet dödsbränder. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om brandsäkerhet och tillkännage detta för regeringen.

22. Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar, punkt 13 (S, MP)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S), Emma Berginger (MP) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2168 av Teresa Carvalho m.fl. (S) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 56 och 57 samt avslår motionerna

2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V),

2024/25:265 av Ingela Nylund Watz (S),

2024/25:1178 av Torsten Elofsson (KD) och

2024/25:1768 av Paula Örn m.fl. (S).

Ställningstagande

Trots att det infördes en ny lag den 1 augusti 2021 som medförde att det nu krävs bakgrundskontroller av alla som hanterar explosiva varor, har sprängningarna fortsatt att öka. En licensieringsprocess skulle innebära att ett personligt ansvar läggs på individer, utöver företagets befintliga ansvar. Detta skulle möjliggöra en mer grundlig granskning och bakgrundskontroll av dem som har tillgång till sprängmedel, vilket skulle kunna förebygga att sprängmedel hamnar i fel händer. Vidare ser vi behov av en insatsgrupp, med egna resurser, som snabbt kan åka ut till drabbade och ge dem stöd, hjälpa till med samordning och få aktörer att agera osv. men utan att ta över ansvar. Det skulle göra att ärenden prioriteras av kommunerna så att de snabbt kan koppla in Brottsofferjouren och samordna sig med polisen.

Sammanfattningsvis föreslår vi att det ska införas en licensiering för sprängmedel och att det ska tillsättas en insatsgrupp för att hjälpa drabbade efter en sprängning. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

23. Sprängmedel, fyrverkerier och sprängningar, punkt 13 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) och
avslår motionerna

2024/25:265 av Ingela Nylund Watz (S),

2024/25:1178 av Torsten Elofsson (KD),

2024/25:1768 av Paula Örn m.fl. (S),

2024/25:2168 av Teresa Carvalho m.fl. (S) och

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 56 och 57.

Ställningstagande

Fyrverkerier kan vara till glädje i rätt sammanhang men har samtidigt en negativ baksida för människor, djur och miljö. Förutom att de kan ge personskador leder felaktig hantering av fyrverkerier även till bränder som belastar räddningstjänsten. Varje år skadar sig ett hundratal personer så allvarligt att de behöver uppsöka sjukvården. Vanligast är skador på ansiktet, huvudet, ögonen och händerna. Enligt MSB orsakas de flesta olyckorna av en felaktig hantering av fyrverkerierna.

I dag är det 18-årsgräns för att köpa, inneha och använda pyrotekniska varor och det krävs i många fall även tillstånd från kommunen. Vänsterpartiet vill inte se ett totalförbud mot fyrverkerier men det finns goda skäl att skärpa den nuvarande regleringen. All användning av fyrverkerier ska ske av utbildade pyrotekniker och försäljning till allmänheten bör inte tillåtas. Forsvarsutskottet har upprepade gånger besvarat krav på en hårdare reglering av fyrverkerier med att hänvisa till att EU-direktivet om tillhandahållande av pyrotekniska artiklar hindrar medlemsstaterna från att förbjuda, begränsa eller hindra tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar som uppfyller de krav som ställs i direktivet. Men direktivet innehåller möjligheter att förbjuda eller begränsa användningen av skäl som rör allmän ordning, allmän säkerhet, hälsa och säkerhet eller miljöskydd. Ett sådant exempel är det tidigare nämnda kravet på tillståndsplikt för raketer med styrpinne. Jag föreslår att enbart utbildade pyrotekniker ska tillåtas att skjuta fyrverkerier samt att försäljning av fyrverkerier till allmänheten ska förbjudas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om fyrverkerier och tillkännage detta för regeringen.

24. Informations- och cybersäkerhet, punkt 14 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1467 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 3–7 och avslår motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 11.

Ställningstagande

Cyberhot och cyberbrottslighet är växande problem. Nationellt cybersäkerhetscenter, som är ett samarbete mellan Försvarsmakten, FRA, MSB och Säkerhetspolisen, har i uppdrag att stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera cyberhot. Det är rimligt att dessa myndigheter såväl som centret har förmåga och vilja att ta sig an nya än mer sofistikerade hot som följer av utvecklingen inom AI. Utifrån den premissen bör man utvärdera och eventuellt stärka centrets och andra myndigheters arbete för att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och it-incidenter. Regeringen och dess myndigheter bör också tydligt verka för att höja medvetenheten om hot, sårbarheter och risker vad gäller cyberhot, inte minst hos företag. I en värld som alltmer blir beroende av sömlös digital kommunikation och anslutning är det av yttersta vikt att säkerställa nätinfrastrukturens robusthet och förmåga att hantera kriser och angrepp. Detta kräver en ny grad av samarbete mellan olika företag som kan dra nytta av varandras resurser för att effektivt hantera hoten mot de digitala nätverken. En pålitlig och stabil kommunikationsinfrastruktur för våra medborgare blir en alltmer viktig samhällsfunktion i och med digitaliseringen. Utifrån det ovan angivna bör regeringen utreda frågan om krisgemenskap för nätinfrastrukturens resiliens. Det är också viktigt att stärka samarbetet mellan det offentliga och näringslivet och möjliggöra dubbelriktad information för att stödja företag och organisationer i deras arbete med informations- och cybersäkerhet. För att minska sårbarheten i fråga om cyberangrepp behövs kompetensförstärkning på alla nivåer. Försvarsmakten och andra myndigheter som jobbar med cybersäkerhet måste kunna hitta rätt kompetens för att försvara svenska intressen.

Sammanfattningsvis föreslår vi att

- man ska utvärdera och eventuellt stärka Nationellt cybersäkerhetscenters och andra myndigheters arbete för att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och it-incidenter
- man ska bedriva ett effektivt informationsarbete för att höja medvetenheten om hot, sårbarheter och risker
- nätinfrastrukturens resiliens ska stärkas genom samarbete mellan olika företag vid kriser
- det ska utvecklas former för samverkan och informationsdelning mellan myndigheter och privata företag och organisationer för att öka säkerheten

- man ska öka antalet personer med informationssäkerhetskompetens för att stödja företag, den offentliga sektorn och andra organisationer.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

25. Informations- och cybersäkerhet, punkt 14 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 11 och
avslår motion

2024/25:1467 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkandena 3–7.

Ställningstagande

Många angrepp mot digitala system sker av ekonomiska skäl, andra sker av militära eller politiska skäl. Även angrepp med ett ekonomiskt syfte kan resultera i allvarliga störningar i stora och viktiga verksamheter i samhället, och svagheter kan utnyttjas för angrepp på en stat. Samverkan mellan antagonistiska aktörer och organiserad brottslighet förekommer också. Cybersäkerheten behöver höjas i alla verksamheter i samhället, både i offentlig sektor och i privat sektor, och Sverige behöver stärka sin förmåga att förebygga och bemöta cyberattacker. Vi i Miljöpartiet anser också att EU bör utöka sitt samarbete på cyberförsvarsområdet.

Miljöpartiet föreslår att cybersäkerheten i både offentlig och privat sektor ska stärkas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

26. It-infrastruktur, punkt 15 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Sverige har inte ens med hänsyn till rikets säkerhet i dagsläget någon laglig möjlighet att stoppa ett bolag som handhar mobiltelefonsystem från att delta i utbyggnaden av t.ex. 5G-nätet, även om det finns en säkerhetsskyddslag som skyddar försvaret och bl.a. Regeringskansliet. Med den nya 5G-tekniken kommer den som har tillgång till systemen ges utökade möjligheter att ta del av teknisk och allmänkänslig information. Upphandlingsförfarandena och tillsynen behöver ses över för att säkerställa att informationsflöden och funktioner inte faller i orätta händer. Dessutom bör vissa bolag exkluderas från upphandlingar.

Det finns infrastruktur som är särskilt känslig för dataintrång eftersom information om medborgare, militär, politisk ledning m.m. i så fall kan hamna i orätta händer. Syftet med ett dataintrång kan variera. En lösning ligger i att försvåra otillåtna intrång och skapa hinder som är fysiska, digitala och juridiska, men även diplomatiska. Viss svensk digital infrastruktur behöver vara säkerhetskrypterad, hårdvara och mjukvara bör placeras på rätt ställen och tillgång till särskilt känslig information ska ske genom särskild behörighet.

Vi föreslår att förfarandena för säker upphandling, utbyggnad och tillsyn av viss it-infrastruktur ska ses över, liksom säkerhetsrutinerna för viss it-infrastruktur. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

27. Kärnkraft och strålsäkerhet, punkt 18 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motionerna

2024/25:1281 av Lars Englund (M) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

De potentiella hoten mot vår kärnkraft ökar i det alltmer instabila omvärldsläget. Vi anser att det är av central betydelse för rikets säkerhet att dessa anläggningar ges ett ökat skydd. De gällande skyddsreglerna ska ses över och då inte bara reglerna för våra kärnkraftverk utan även de för vår

atomverksamhet och vår storskaliga vattenkraft. Säkerhetszonerna runt verken bör utökas, något som även bör innefatta lufrummet. Sverigedemokraterna föreslår att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om stärkt strålsäkerhet och tillkännage detta för regeringen.

28. Kärnkraft och strålsäkerhet, punkt 18 (C, MP)

av Mikael Larsson (C) och Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 18 och avslår motionerna

2024/25:1281 av Lars Englund (M) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Det är tydligt att kärnkraften kan komma att utgöra en del även av det framtida energisystemet. För oss är det dock helt grundläggande att kärnkraften likt alla andra energikällor ska stå för sina egna kostnader. Kärnkraften ska inte subventioneras. Den som vill bygga kärnkraftverk på marknadsmässiga villkor ska således vara fri att göra det men ska alltid själv bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring, vilket bl.a. kräver kraftigt ökade avsättningar för avfallshantering. Som för alla övriga kraftslag har staten ett ansvar att ansluta ny kraft till elnätet, men det ska inte finnas några särskilda subventioner för kärnkraft, vare sig i form av produktionsstöd eller kreditgarantier eller i form av övertagande av avfalls- eller olyckskostnader.

Vi föreslår att alla kärnkraftsaktörer själva ska bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

29. Försörjningsberedskap, punkt 19 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motion

2024/25:2678 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Det civila försvaret och rikets krisberedskap är i behov av beredskapslager. För vissa produkter krävs nationella och regionala lager medan det för andra produkter behövs storskalig central lagerhållning kompletterad med lokala lager. Riktvärdet bör vara att beredskapslagren klarar av att täcka minst tre månaders förbrukning. Om händelseutvecklingen medför att beredskapslagren behöver nyttjas, ska inhemsk produktion kunna ökas eller ställas på krigsfot inom tre månader för att tillgången till vissa utpekade produkter ska kunna säkerställas. Svenska beredskapslager ska i normalfallet lagerhållas och finansieras av marknadsaktörer inom de olika segmenten, t.ex. aktörerna inom livsmedels- och läkemedelsbranscherna. För att säkerställa att konkurrensneutraliteten bibehålls behöver lagstiftning och regler tas fram. I de fall små lokala näringsidkare i glesbygd inte klarar av att uppfylla uppställda krav, eller om någon marknadsaktör anser att konkurrensneutraliteten satts ur spel, ska de kunna söka statligt stöd för att klara av att uppfylla de uppställda kraven. Samtliga kommuner, regioner och privata aktörer inom hälso- och sjukvård ska genom lagstiftning regleras att i sin dagliga verksamhet omsätta datum-känsliga artiklar och varor i beredskapslagren, som t.ex. läkemedel. Beredskapslagrens innehåll fastställs av MSB i samarbete med berörda myndigheter. Krav på lagerhållning av materiel och varor som är kritiska för totalförsvaret bör regleras i lag, och de särskilda företag (s.k. k-företag) som har att verkställa detta ska kunna göra det utan att det påverkar marknaden.

Sammanfattningsvis föreslår vi att regeringen ska göra en översyn av beredskapslagren. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

30. Vattenförsörjning och avloppsrening, punkt 20 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 10, 12 och 13 samt

avslår motionerna

2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 5,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 143 och 146 samt

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 26.

Ställningstagande

Sverige behöver en robust krisberedskap för va-sektorn, inklusive etablering av beredskapslager av kritiska kemikalier. För att tillgodose behovet av nödvändiga kemikalier för vattenrening kan fler kommuner behöva organisatoriskt stöd och samordning. För att kunna hantera incidenter där kemikalier behövs för problemanalysen så är det viktigt att rätt expertis finns att tillgå och att konsekvensanalyser görs för att beräkna framtida risker där rätt kemikalier kan bli en bristvara.

Vattenlagstiftningen bör ses över så att den även svarar upp mot ett smartare sätt att stadsplanera för att kunna ta hand om stora mängder vatten som kommer plötsligt vid exempelvis översvämningar, genom att samla upp och återanvända vatten. Nationell och lokal krisberedskap behöver också vägas in i lagstiftningen. Vi ser dessutom ett behov av att stärka kunskaperna om hanteringen av den lokala vattenförsörjningen, i fråga om t.ex. rening och skydd av dricksvattentäkter. Vid läckage, naturkatastrofer eller annan yttre påverkan finns en risk för att farliga ämnen sprids i samhället via våra avlopps- och vattenledningar. Vi behöver se över den nationella samordningen och vid brister förbättra beredskapen. Det är en naturlig utveckling för att tydliggöra regeringens strategi för att förbättra krisberedskapen inom va-sektorn. Det finns också behov av utökad information och samordnad kommunikation till samhället och privatpersoner om beredskap, skydd och planering till följd av skador från översvämningar, skred och ras.

Tillgången på rent vatten vid en nödsituation måste säkerställas och det bör utredas om kommuner i samarbete med berörda instanser bör ta fram nödvattenplaner för kommuninvånarna. En nödvattenplan bör innehålla riktlinjer för hur man ska hantera stora skyfall, sabotage och andra angrepp på

vattenförsörjningen. Kommuner bör utse en krisberedskapsansvarig som kan agera skyndsamt vid brister i kommunens vattenförsörjning. Det kan även vara aktuellt att bredda utvecklingsarbetet, eventuellt i samarbete med närliggande kommuner, för att ta fram en överskådlig plan för hur man vid en kris kommer att hantera dricksvattenförsörjningen.

Sammanfattningsvis föreslår vi att

- kommuner ska ha en långsiktig planering för att säkra tillgången till kemikalier för vattenrening
- det ska tas fram nationella riktlinjer för stadsplanering för vattenhantering ur beredskapssynpunkt i kommunerna
- det ska utredas om samtliga kommuner bör upprätta nödvattenplaner.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

31. Vattenförsörjning och avloppsrening, punkt 20 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 1 och 5,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 21 och 23,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 143 och 146 samt

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 26 och

avslår motion

2024/25:1382 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 10, 12 och 13.

Ställningstagande

När klimatet förändras drabbas Sverige på flera olika sätt. Översvämmade städer, bränder, torka, förstörda skördar och kontaminerat dricksvatten är några av de konsekvenser som många svenskar kommer att få uppleva. Vi måste säkerställa vår beredskap för konsekvenserna av klimatförändringarna och satsa betydligt mer på att klimatanpassa vårt samhälle. Sverige behöver snabba på arbetet med att öka försörjningsberedskapen för att säkerställa rent dricksvatten, matproduktion och trygga hem för Sveriges invånare.

Det finns inget som är lika avgörande för möjligheten att överleva som rent vatten. Översvämmningar i samband med skyfallsliknande regn blir allt vanligare och drabbar samhällen och städer med stor kraft. Alltför få samhällen och städer har klimatanpassat sin infrastruktur, sina vägar, sina

avloppsanläggningar och sin vattenförsörjning tillräckligt mycket för att klara av att ta hand om de stora vattenmassorna, vilket bl.a. kan leda till kontaminering av dricksvatten under lång tid och till skred. Underhållet av vatten- och avloppsnäten är dessutom eftersatt i många kommuner och reningsverken behöver bli effektivare, vilket kräver stora investeringar under de närmaste decennierna. I samband med det behöver också näten förstärkas så att skador kan hanteras utan längre avbrott i vattenförsörjningen. Vattenförvaltningen är splittrad mellan olika nivåer, och behovet av investeringar i vatten- och avloppssystem är mycket stort. Det behövs nya finansieringslösningar och förändringar i lagen om allmänna vattentjänster för att det ska vara möjligt att fondera medel till långsiktiga investeringar. Vattentäkterna och grundvattnet behöver skyddas mot föroreningar, och fler våtmarker behöver anläggas för att fördröja avrinningen vid skyfall, förbättra vattenreningen och hålla kvar vattnet i markerna vid torka. Fler reservvattentäkter behövs, och dessa behöver göras redo för att tas i drift med kort varsel. Dricksvattensamarbetet har visserligen förbättrats med ett samordningsansvar hos Livsmedelsverket, men ett motsvarande myndighetssamarbete behövs också för avloppsvatten och dagvatten, samt för uppströmsarbetet och för vattentäkter.

Vid långvarig värme behöver den akuta dricksvattentillgången säkerställas för alla. Detta innebär att dricksvatten behöver finnas tillgängligt på offentliga platser. Kommunerna behöver samtidigt öva sin krisplanering med både dricksvattenproducenten och räddningstjänsten. Utöver det mest fundamentala behovet av dricksvatten är en god vattentillgång samtidigt en förutsättning för stora delar av livsmedelsproduktionen, industrin och vår välfärd.

Sammanfattningsvis föreslår jag att

- tillgången till dricksvatten och avloppsrening ska säkras i hela landet genom att man bistår kommuner med att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindrar att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, t.ex. genom att anlägga våtmarker
- katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser ska stärkas
- man ska säkra att alla har tillgängligt dricksvatten inom ett rimligt avstånd under värmeböljor.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

32. Uppdrag och resurser för Kustbevakningen och Tullverket, punkt 21 (MP)

av Emma Berginger (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 184 och

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 66.

Ställningstagande

Kustbevakningen (KBV) har en särskilt viktig roll för miljöövervakning och för att skydda kusterna. Det senaste året har vi sett incidenter med sabotage av kablar och ledningar i Östersjön. Vi har också i närtid haft ett allvarligt oljeutsläpp med anledning av det grundstötta fartyget Marco Polo. Kustbevakningens miljöräddning och räddningstjänst till sjöss är viktigare än någonsin. Även Tullverket har en viktig roll för att bevara trygghet, motverka terrorism och i tid upptäcka faror. Dessa två myndigheter, tillsammans med polisen, är beroende av varandras kompetens och insatser. Det är därför viktigt att KBV och Tullverket får förstärkningar för att kunna samarbeta tätare i syfte att kunna svara upp mot den breddade hotbilden mot Sverige.

På Västerhavets stränder är mängden skräp fortsatt stor, och Havs- och vattenmyndigheten (HaV) rapporterar att god miljöstatus inte uppnåtts för mängden skräp. Enligt HaV kan också mängden marint skräp förväntas att öka framöver på grund av den ökade konsumtionen och plastproduktionen. Arbetet för att minska mängden skräp behöver fortsätta, utvecklas och förbättras. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att KBV ska rapportera till HaV när de i sin tillsyns- och övervakningsverksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan på havsmiljön som inte är försumbar.

Sammanfattningsvis föreslår Miljöpartiet att KBV och Tullverket ska få förstärkningar för att svara upp mot den breddade hotbilden mot Sverige. Miljöpartiet föreslår också att KBV under vissa omständigheter ska rapportera till HaV. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

33. Antalet marina myndigheter, punkt 22 (C)

av Mikael Larsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C) yrkande 57.

Ställningstagande

Jag anser att antalet marina myndigheter bör ses över. I dag finns det flera marina myndigheter med liknande uppdrag. Exempelvis har både Sjöpolisen och KBV i uppgift att kontrollera fart och nykterhet till sjöss, och både polisen och KBV har polisiära uppgifter. En ändamålsenlig statlig förvaltning är grunden för att den offentliga verksamheten ska vara effektiv och att olika myndigheters uppdrag inte ska överlappa varandra. Att ha flera marina myndigheter kan vara motiverat, men det är också möjligt att det finns uppgifter som kan tas över helt av en annan myndighet och att antalet marina myndigheter skulle kunna minska. I en översyn bör det därför också ingå att identifiera vilka uppgifter som i stället kan utföras av andra myndigheter. Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att möjligheten att minska antalet marina myndigheter ska utredas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

34. Viktigt meddelande till allmänheten (VMA), punkt 24 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 46.

Ställningstagande

Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) är ett system för att varna människor om att något allvarligt har hänt som omedelbart hotar liv, hälsa,

egendom eller miljö. VMA sänds traditionellt via radio, tv och sirener. Med förändrade livsmönster är det logiskt att även titta på andra sätt att nå ut. Vi föreslår att ett system för VMA i mobiltelefoner ska utvecklas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

35. Hjärtstartare, punkt 25 (SD)

av Per Söderlund (SD) och Göran Hargestam (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1363 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 och
avslår motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

Plötsliga hjärtstopp drabbar årligen ca 10 000 personer utanför sjukhus i Sverige. Det är avgörande att insatser görs snabbt vid hjärtstopp. För varje minut som går utan att livräddande insatser påbörjas minskar chansen till överlevnad med 10 procent. Hjärtstartare är ett viktigt verktyg för att rädda liv vid hjärtstopp.

Antalet registrerade hjärtstartare i Sverige har visserligen ökat kraftigt de senaste tio åren, från drygt 9 000 till över 24 000. Men trots denna utveckling är tillgången ojämn och begränsad, särskilt under dygnets mörka timmar och i områden där de flesta hjärtstopp sker, dvs. i bostäder. En majoritet av hjärtstartarna är placerade på platser som endast är tillgängliga under kontorstid, och endast omkring 20 procent är tillgängliga dygnet runt. Om fler hjärtstartare installeras på strategiska platser, särskilt i bostadsområden och offentliga utrymmen, och om de görs tillgängliga dygnet runt får fler människor möjlighet att agera snabbt i händelse av ett hjärtstopp. Vi föreslår att regeringen ska verka för att säkerställa att fler hjärtstartare placeras ut på platser som är tillgängliga dygnet runt. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om hjärtstartare och tillkännage detta för regeringen.

36. Nationell identitetsbricka, punkt 26 (S)

av Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 55.

Ställningstagande

En id-bricka med grundläggande information om en person kan vara avgörande vid kriser. Vi föreslår att MSB ska ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för införandet av nationella id-brickor. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Civilplikt, punkt 1 (MP)

Emma Berginger (MP) anför:

I betänkandet Samhällets krisberedskap (2024/25:FöU4) behandlas frågor om civilplikt. Då Miljöpartiets partimotions (2024/25:3038) yrkande som rör civilplikt redan har behandlats i betänkandet Totalförsvaret 2025–2030 (2024/25:FöU2) framstår det i det betänkande som vi nu har för handen som att Miljöpartiet saknar ställningstagande i denna fråga. Jag vill därför hänvisa till att jag har ställt mig bakom partiets yrkande om civilplikt i tidigare behandling:

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ytterligare utökning av civilplikten för att kunna möta naturkatastrofer, konsekvenser av klimatförändringar och omfattande kriser inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2. Samarbete inom EU och Norden, punkt 3 (MP)

Emma Berginger (MP) anför:

I betänkandet Samhällets krisberedskap (2024/25:FöU4) behandlas frågor om samarbete inom EU och Norden. Då Miljöpartiets partimotions (2024/25:3038) yrkande som rör samarbete inom Norden redan har behandlats i betänkandet Totalförsvaret 2025–2030 (2024/25:FöU2) framstår det i det betänkande som vi nu har för handen som att Miljöpartiet saknar ställningstagande i denna fråga. Jag vill därför hänvisa till att jag har ställt mig bakom partiets yrkande om nordiskt samarbete i tidigare behandling:

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat nordiskt samarbete inom ramen för civilt försvar och krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:119 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam nordisk krisstrategi och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enbart utbildade pyrotekniker ska tillåtas att skjuta fyrverkerier samt att försäljning av fyrverkerier till allmänheten bör förbjudas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:265 av Ingela Nylund Watz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att göra all användning av fyrverkerier tillståndspliktig och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:601 av Alexander Christiansson och Ann-Christine Frohm (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett krav om att inneha minst en fungerande brandvarnare, en brandsläckare och en jordfelsbrytare i samtliga bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:656 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionerna ska ansvara för räddningstjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förena förändringen med krav på att säkerställa brandstationer på mindre orter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:817 av Linnéa Wickman (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla MSB:s förebyggande arbete kopplat till förstärkningsresurser vid översvämningsrisker och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:857 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en utredning om regional eller statlig styrning av räddningstjänsten med målet att öka likvärdigheten och samordningen i räddningstjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en lagstiftning som ålägger kommunerna att arbeta förebyggande med brandskydd för särskilt riskutsatta och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att stödja kommunerna och räddningstjänsterna i att införa konceptet civil insatsperson (CIP) och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1009 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om spridningstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1012 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att rusta Sverige för kommande klimatförändringar med allt från översvämningar till högre vattennivåer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1177 av Torsten Elofsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att överföra ansvaret för samordning av särskilda händelser från länsstyrelsen till Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1178 av Torsten Elofsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta regler och tillståndskrav för köp av pyrotekniska varor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kraven på spridningstillstånd av ofarliga objekt fotade med luftfarkost och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1281 av Lars Englund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att pausa byggnationen av slutförvar av använt kärnbränsle och en inkapslingsanläggning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Vattenfall AB i uppdrag att planera för utbyggnad av Clab och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1318 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet genom att bistå kommuner med att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, t.ex. genom att anlägga våtmarker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1363 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att säkerställa att fler hjärtstartare placeras ut på platser som är tillgängliga dygnet runt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1365 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brandskyddet på särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör ha en långsiktig planering för att säkra tillgången av kemikalier för vattenrening och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nationella riktlinjer för stadsplanering för vattenhantering ur beredskapssynpunkt i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om samtliga kommuner bör upprätta nödvattenplaner för krisituationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1393 av Thomas Morell m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säker upphandling, utbyggnad och tillsyn av viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerhetsrutiner för viss it-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket det samordnande ansvaret för krisberedskap för jordbrukets insatsmedel och för jordbrukets produktionsberedskap i kris och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1407 av Björn Söder m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver ta hänsyn till utformningen av SOS Alarm och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta en översyn av beredskapslagren och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att stärka arbetet med strålsäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om staten bör bli huvudman för räddningstjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1467 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera och eventuellt stärka arbetet genom Nationellt cybersäkerhetscenter och andra myndigheter för att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och it-incidenter och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bedriva ett effektivt informationsarbete för att höja medvetenheten om hot, sårbarheter och risker och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nätinfrastrukturens resiliens ska stärkas genom samarbete i kris mellan olika företag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla former för samverkan och informationsdelning mellan myndigheter och privata företag och organisationer för att öka säkerheten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka antalet personer med informationssäkerhetskompetens för att stödja företag, den offentliga sektorn och andra organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1767 av Paula Örn m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda framtida kostnadsansvar för naturkatastrofer mellan stat och kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1768 av Paula Örn m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvar för utfärdande och kontroll av sprängkort och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör initiera en översyn av krisberedskapen med syftet att säkerställa att all viktig information, stöd och hjälp från samhällets sida tillgängliggörs för personer med funktionsnedsättning i händelse av en kris eller katastrof och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1976 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om fotoförbudet vid skyddsobjekt även ska gälla inbyggda kameror i fordon och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2168 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om licensiering och andra nödvändiga åtgärder för att förebygga och förhindra stölder av sprängmedel som används i gängkrig och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2171 av Dzenan Cisija och Gunilla Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka lagen om skydd mot olyckor för att säkerställa att individanpassat brandskydd erbjuds vid vård i hemmet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2366 av Thomas Ragnarsson och Crister Carlsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att samordna de flygande resurser som samhället idag förfogar över och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2367 av Thomas Ragnarsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda möjligheten att omvandla SOS Alarm till en myndighet för blåljusorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2419 av Oliver Rosengren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en kontrollfunktion för installation av batterier och solceller och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ett register över batteriinstallationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att, i samarbete med Folkhälsomyndigheten, SMHI och andra relevanta myndigheter, på lämpligt sätt informera Sveriges medborgare om klimatförändringarna och de risker, hälsomässiga och andra, som det i dagsläget finns kunskap om, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter behöver utbildas om klimatrelaterade risker och deras roll och ansvar tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kommuner i uppdrag att kartlägga klimatrelaterade risker, inkluderat värmeöar som kan utgöra hälsorisker för kommuninvånare vid värmebölja, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra offentliga byggnader, eller andra tillgängliga byggnader, till

- mötesplatser som kan bli tillflyktsorter för sköra grupper under långvariga värmeböljor eller annat extremväder och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatsäkra offentliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten i hela landet genom att bistå kommuner att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas, sanera förorenad mark och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, t.ex. genom att anlägga våtmarker, och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgängligt dricksvatten inom rimligt avstånd för alla under värmeböljor och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med klimatanpassning ska knytas till och bli en del av det civila försvaret och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ökad insatsberedskap vid naturkatastrofer och kriser i klimatkrisens spår och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansieringsfrågan för skydd mot stigande hav och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genomförande av framtida portar i Göta älvs mynning och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på flera fronter stärka arbetet med klimatanpassning för att Sverige ska stå bättre rustat inför klimatkrisens konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2678 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att ta fram en tydlig och komplett handlingsplan på hur vi kan klara att tillverka all skyddsutrustning till befolkningen i Sverige vid en katastrof eller pandemi och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2711 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att överväga en översyn av krisberedskapen i Sverige för att tydligt identifiera ansvar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2725 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att underlätta och förenkla tillståndsgivningen och regelverket för att bygga vatten- och branddammar i syfte att stärka vår brandberedskap och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kärnkraftsaktörer själva ska bära kostnaderna för säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring, vilket kräver ökade avsättningar för avfallshantering och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för räddningstjänsten att använda drönare i syfte att skaffa sig överblick över ett insatsområde eller hjälpa människor i nöd och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3014 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ett starkt och gemensamt nordiskt krissamarbete och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt ansvar för hjärtstartare på offentliga platser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3023 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om VMA i mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den gemensamma nordiska beredskapen och samverkan vid kris och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter inom ramen för krisberedskapen fortsatt aktivt ska utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet och utbyggnad av civilplikt och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landets räddningstjänster och tillkännager detta för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn för en nationell id-bricka och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en licensiering av sprängmedel bör införas och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en insatsgrupp som kan hjälpa drabbade efter en sprängning och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av lagen om skydd mot olyckor bör göras och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ny myndighet för räddningstjänst och skydd för civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla möjligheten för räddningstjänsterna att använda drönare i krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatanpassa krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

143. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten och avloppsrening i hela landet genom att bistå kommuner med att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, exempelvis genom att anlägga våtmarker, och tillkännager detta för regeringen.
146. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser och tillkännager detta för regeringen.
184. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska rapportera till Havs- och vattenmyndigheten när de i sin tillsyns- och övervakningsverksamhet upptäcker avfall, marint skräp eller annan negativ påverkan i havsmiljön som inte är försumbar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3038 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka takten med att klimatanpassa hela samhället inklusive försvaret för att möta effekterna av klimatförändringarna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga offentliga byggnader som kan skydda människor vid värmeböljor och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka cybersäkerheten i både offentlig och privat sektor och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten i hela landet genom att bistå kommuner att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, t.ex. genom att anlägga våtmarker, och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av utveckling av svensk räddningstjänst så att människors tillgång till trygghet och säkerhet blir likvärdig i landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra räddningstjänstens tillgång till materiel för att bättre kunna verka vid höjd beredskap och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att koordinera och tydliggöra samarbetet mellan räddningstjänsten och olika ideella aktörer och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Frivilliga resursgruppen ska finnas i varje kommun och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på kommuner att upprätta kommunala trygghetspunkter och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen och Tullverket behöver förstärkningar för att svara upp mot den breddade hotbilden mot Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
105. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska öka den gemensamma krisberedskapen i EU och tillkännager detta för regeringen.
106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att öka självförsörjningsgraden inom EU av nödvändiga produkter för att klara krissituationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3160 av Mikael Larsson m.fl. (C):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utveckling av svensk räddningstjänst så att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdig runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av uppdrag till MSB att i samverkan med SKR ta fram och sprida goda exempel från kommuner som lyckats med rekryteringen till deltidsbrandkåren och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för dödsbränder och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad förmåga att hantera skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare och billigare för räddningstjänster att använda drönare och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av fler klimatanpassningsåtgärder för ett mer motståndskraftigt och robust samhälle och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av robusta och tillgängliga elektroniska kommunikationer för blåljusmyndigheter och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att minska antalet marina myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att totalförsvarets krisberedskap även bör omfatta klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3182 av Bo Broman och Eric Westroth (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge försvaret erforderliga resurser för att bistå vid bekämpandet av skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.